

กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อ
เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี พ.ศ.2551-2552

นางสาว สโรชา เตชะกฤตภูริพงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2552
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

COMMUNICATION PROCESS IN DISSEMINATING BUDDHISM
TO HILL TRIBE YOUTH (KAREN) BY VOLUNTEER
GRADUATED MONKS WORKING IN 2008-2009

Miss Sarocha Thechakritphuriphong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติ
พันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี พ.ศ. 2551-2552

โดย

นางสาว สโรชา เตชะกฤตภูริพงษ์

สาขาวิชา

นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พัทธนี เที่ยงธรรมยา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร. นิษฐา หรุ่นเกษม)

สโรชา เตชะกฤตภูริพงศ์ : กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) ในปี พ.ศ. 2551-2552. (COMMUNICATION PROCESS IN DISSEMINATING BUDDHISM TO HILL TRIBE YOUTH (KAREN) BY VOLUNTEER GRADUATED MONKS WORKING IN 2008-2009) อ.ที่ปริชชาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ, 167 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา และศึกษาผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากกระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) ในปีพ.ศ. 2551-2552

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่าการทำงานเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขามีลักษณะเป็นการทำงานในเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ โดยการจาริกออกไปเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการฯ เพื่อพัฒนาจิตใจและคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เป็นการพยายามฟื้นฟูเอาความสำคัญของวัดอย่างเช่นที่เคยเป็นมาในอดีตกลับมาอีกครั้ง พระบัณฑิตที่อาสาเข้ามาในโครงการนี้เป็นผู้มีความสนใจของผู้ส่งสาร เป็นผู้มีความรู้ มีวิริยะ อุตสาหะ อดทนและอุทิศตนหรือจุ่มงหมายที่ต้องการจะเผยแผ่ธรรมะของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาให้กับชุมชนที่ห่างไกลแบบวิถีชีวิตพอเพียง สร้างความศรัทธาในพุทธศาสนาให้เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชน

สำหรับจุดเริ่มต้นของกระบวนการสื่อสารพระบัณฑิตอาสาฯ จะศึกษาบริบทชุมชนนั้นเป็นอันดับแรก ทำการวิเคราะห์สาร มีการเตรียมเนื้อหาสาร เพื่อให้เหมาะสมและสร้างจุดจูงใจในสารเพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเข้าใจในเนื้อหาสารได้ง่ายขึ้น เนื้อหาคำสอนที่นำมาใช้ในการเผยแผ่เป็นหลักธรรมขั้นพื้นฐานที่อยู่ในชีวิตประจำวัน และเป็นไปตามพันธกิจของโครงการพระบัณฑิตอาสาฯ

สำหรับช่องทางการสื่อสาร พระบัณฑิตอาสาฯจะใช้รูปแบบของการเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน ร่วมคิดและแก้ปัญหา กับชุมชน ทำงานร่วมกับชุมชนเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธาและไว้วางใจในพระบัณฑิตอาสาฯ สร้างจุดจูงใจต่างๆในสาร, ประพฤติตนให้เป็นตัวอย่างแก่เยาวชน, การใช้กิจกรรม, มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่, การฝึกอบรม/ปฏิบัติ, การใช้สื่อชุมชน, หอกระจายข่าว, เสียงตามสาย

ส่วนอุปสรรคปัญหาสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา นั้น คือ อุปสรรคด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกับเยาวชนชาติพันธุ์ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) และอุปสรรคด้านการคมนาคมที่ยากลำบากต่อการติดต่อประสานงานกับส่วนกลางและภายในชุมชน

สำหรับผลสัมฤทธิ์จากการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากการประเมินของเยาวชนพบว่าส่วนมากได้รับความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ จึงสามารถสรุปได้ว่าการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา สามารถถึงเอาบาทและความสำคัญของวัดในด้านของการเป็นสถานที่ศึกษา เป็นสโมสร และเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมให้เกิดขึ้นในชุมชนบนพื้นที่สูงได้

ภาควิชา__ การประชาสัมพันธ์_____ ลายมือชื่อนิสิต_____

สาขาวิชา__ นิเทศศาสตร์พัฒนากวาร์_____ ลายมือชื่อ อ.ที่ปริชชาวิทยานิพนธ์หลัก _____

ปีการศึกษา_2552_

508 49229 28 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEYWORDS : BUDDHISM / HILLTRIBE / YOUTH (KAREN) / VOLUNTEER GRADUATED MONKS

SAROCHA TAECHAKRITPHURIPHONG: COMMUNICATION PROCESS IN DISSEMINATING BUDDHISM TO HILL TRIBE YOUTH (KAREN) BY VOLUNTEER GRADUATED MONKS WORKING IN 2008-2009. THESIS
ADVISOR: ASSOC.PROF. KANJANA KAEWTHEP, 167 pp.

This Research is aimed at studying the communication process and the achievements in disseminating Buddhism to hill tribe youth (Karen) by volunteer graduated monks working in 2008-2009.

According to the study, the revival was found that the Buddhism dissemination by the volunteer graduated monks. Aspects of work were proactive activities of pilgrimage in order to perform through the objectives achievement of the Project in terms of mental development and better quality of life of the hill tribe youth (Karen). This Project was attempted to bring role of temples significant like in the old days. The volunteer graduated monks in this Project therefore were qualified as message senders, who have knowledge, diligence, industry, endurance and ideology or aims of disseminating the Buddha's teachings to sufficiency economy-based communities in the remote areas and rebuilding the faith in Buddhism in youth group.

Regarding the beginning of communication process, the volunteer graduated monks would firstly study the context of the communities and would analyze the message and would prepare proper contents of the message in order to attract and convince the message receivers for better understanding thereof. The teaching contents were basic principles in everyday life according to the main missions of the Volunteer Graduated Monks Project.

Regarding the communication process, the volunteer graduated monks used the channel of communication in terms of direct participation in the communities' thinking and problem solving and working with the communities to build up their confidence, faith and trusts in the volunteer graduated monks, creating the attractiveness of the message, acting as role models for the youth and organizing activities; and also applied the modern technology, training/practice, community media, announcer towers and megaphone broadcasting.

The significant obstacles and problems in carrying out their missions of disseminating Buddhism to hill tribe youth (Karen) are language barriers and limited communication facilities and liaison with the central authorities and within the communities.

From evaluation of youth, the achievements in disseminating Buddhism was found that the majority of the hill tribe youth (Karen) had obtained the required knowledge and had the better understanding of the contents there of and had been able to adapt the Buddha's teachings to their everyday lives. Therefore, we are driven to the conclusion that the communication process and dissemination of Buddhism to hill tribe youth (Karen) by volunteer graduated monks could refocus the role and significance of temples as places of knowledge dissemination and temples were used as clubs and places of ritual procession within the hill tribe communities.

Department : Public Relations.....

Student's Signature : .....

Field of Study : Development Communication.....

Advisor's Signature : .....

Academic Year : 2009.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและทันการณณ์ ด้วยความรักและความเมตตาจากคุณครูอย่างยิ่ง ของอาจารย์ **รศ. ดร. กาญจนา แก้วเทพ อาจารย์ที่ปรึกษา** ท่านได้กรุณาช่วยเหลือมาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดเวลาอันมีค่ายิ่ง ให้แนวทาง คำแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไข ควบคุมงานวิจัยชิ้นนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งความอดทนต่อลูกศิษย์ ให้กำลังใจ ตลอดเวลาในการเรียนครั้งนี้ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในยามที่ผู้วิจัยจิตตก ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ **รศ. พัทธนี เขยจรธยา** ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านได้เมตตากรุณา ตลอดเวลาอันมีค่ามาเป็นคณะกรรมการสอบ และตรวจทานแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้กับผู้วิจัย กราบขอบพระคุณอย่างสูงค่ะ ขอขอบพระคุณอาจารย์ **ดร. นิษฐา หุ่นเกษม** กรรมการภายนอกสอบวิทยานิพนธ์อีกท่าน ที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ตรวจสอบ แก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ รศ. ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์ ที่อดทน ให้ออกาส เมตตา ช่วยเหลือ ประสิทธิ์ประสาทวิชา ให้กับผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ อาจารย์ประจำภาควิชาการประชาสัมพันธ์ รศ.อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์ ผศ.สุวัฒนา วงษ์กะพันธ์ รศ. ดร.ปรมะ สตะเวทิน ผศ. ดร.พนม คลีฉายา ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้กับผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาปีพ.ศ. 2551 ทุกรูป ที่ตลอดเวลาให้ข้อมูล ตอบแบบสัมภาษณ์ และให้กำลังใจ กราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอบพระคุณท่าน พล.ต.อ.ปรุณ บุญ ผดุง (หัวหน้านายตำรวจราชสำนักประจำ (นรป.) (สบ 10) ท่านสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ (อดีตรองประธานสภาคนที่ 1) และคุณจินตนา กาโคตร ที่เมตตา ช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอบคุณ เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ทุกท่านที่ตลอดเวลาในการให้ข้อมูล ตอบแบบสอบถาม และขอบคุณ มากมาก สำหรับน้องปิยวรรณ ปัญญาชัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ร่วมชะตากรรม วินาทีระทึกหนีตาย ช่วยชีวิตผู้วิจัยไว้บนดอย ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ในโอกาสเดียวกันนี้ ผู้วิจัยขอกราบแทบเท้าขอบพระคุณผู้หญิงที่รักที่สุดในชีวิต “คุณแม่ (จ๋า)” ที่เป็นลมหายใจของผู้วิจัย ด้วยความรัก ความห่วงใย ความอบอุ่น ความอดทน ตลอดทั้งชีวิตและจิตวิญญาณที่แสนยิ่งใหญ่ ของผู้เป็นแม่ที่มีต่อลูก ที่เฝ้ารอ รอรอและรอคอย ผู้วิจัยกับคำว่า “คน” เพื่อที่จะพัฒนาให้เป็นมนุษย์ มาเกือบตลอดชีวิตของท่าน ต่อจากนี้ ด้วย ลมหายใจที่มี ขอ สัญญา จะพยายามทำชีวิตให้ดีที่สุดในที่สุดค่ะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	20
ปัญหาคำถามวิจัย	20
ขอบเขตการวิจัย.....	21
คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	22
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	26
บทที่ 2 ทฤษฎีแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
แนวคิดทฤษฎีการสื่อสาร.....	29
- การสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์.....	29
- วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร.....	34
- องค์ประกอบของการสื่อสาร.....	35
- แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งสารและคุณลักษณะของแหล่งสาร.....	37
- แนวคิดเกี่ยวกับสื่อ.....	40
- แนวคิดที่ว่าด้วยสาร.....	41
- แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ.....	46
- องค์ประกอบขั้นพื้นฐานในการโน้มน้าวใจ.....	47
- ความสามารถด้านการสื่อสาร.....	48
- ช่องว่างของความรู้ ทักษะ และ การยอมรับปฏิบัติ.....	49

(ต่อ)

	หน้า
แนวคิดตามหลักพุทธศาสนา.....	50
- แนวคิดทฤษฎีการเทศน์ตามหลักพุทธศาสนา.....	50
- แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเผยแผ่ธรรมะในพุทธศาสนา.....	55
- เทคนิคการสอนของพระพุทเจ้า.....	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	58
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
ประเภทการวิจัย.....	61
แหล่งข้อมูล.....	63
ประชากรเป้าหมาย.....	64
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	67
วิเคราะห์ข้อมูล.....	67
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
ข้อมูลพื้นฐานของโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา.....	71
ข้อมูลพื้นฐานของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา.....	74
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
ส่วนที่1 ผลจากการสัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา.....	77
ส่วนที่2 ผลจากการออกแบบสอบถามเยาวชน.....	102
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	109
สรุปผลการวิจัย.....	110
อภิปรายผลการวิจัย.....	122
ข้อเสนอแนะ.....	141
รายการอ้างอิง.....	144
ภาคผนวก.....	149
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	167

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 สถิติพระบ้นทิตอาสาพัฒนาชาวเขา ตั้งแต่ปี 2543 – 2551.....	7
2 แสดงความต้องการในการสื่อสาร	35
3 รายชื่อพระบ้นทิตอาสาพัฒนาชาวเขา	75
4 แสดงค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยของความรู้จากการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบ้นทิตอาสาพัฒนาชาวเขา	103
5 แสดงค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยของความเข้าใจในเนื้อหาของกรเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบ้นทิตอาสาพัฒนาชาวเขา	105
6 แสดงค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยของการนำหลักธรรมะและคำสอนที่ถูกเผยแพร่โดยพระบ้นทิตอาสาพัฒนาชาวเขา ไปปรับใช้ในการดำเนินวิถีชีวิต	107

สารบัญภาพ

ภาพประกอบที่	หน้า
1 พระครูพิพิธสุตาทรร (พระมหา ดร.บุญช่วย สิรินุญโร)ผู้อำนวยการโครงการพระบัณทิต อาสาพัฒนาชาวเขา.....	9
2 พระบัณทิตอาสาพัฒนาชาวเขาผู้บริหารงานและพระบัณทิตอาสาพัฒนาชาวเขา ระหว่างปี 2551-2552.....	9
3 กลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ (Pgazkoenyau) หรือ กะเหรี่ยง.....	10
4 บ้านปกากะญอ (กะเหรี่ยง) (Pgazkoenyau).....	11
5 ห้องนอนของบ้านปกากะญอ.....	12
6 บรรยากาศเตรียมงานบ้านเจ้าสาว.....	14
7 ผู้อาวุโสกำลังสวมมงคลเพื่อเป็นสิริมงคลให้เจ้าสาว.....	14
8 เจ้าสาวตักน้ำล้างเท้าเจ้าบ่าวก่อนขึ้นบ้าน	15
9 ผู้มาร่วมงานกำลังผูกข้อมือให้คู่บ่าวสาว	15
10 อาหารและเหล้าสำหรับแขกที่มาร่วมงาน	16
11 พิธีกรรมประเพณีมัดมือ	17
12 พระบัณทิตอาสาพัฒนาชาวอบรมเยาชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง)	19
13 แสดงแบบจำลองกระบวนการการสื่อสารของลาสเวลล์ (Lasswell)	32

บทที่ 1

บทนำ

“จรต ภิกขเว จาริกิ พุชชนหิตาย พุชชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानิ มา เกน เทว
อคมิตถ เทเสถ ภิกขเว ธมฺมํ อาทิกุลฺยาณ มชฺเชกคฺคฺยาณํ ปรีโยสานกคฺคฺยาณํ สาคถํ สพฺพญฺชนํ เกวลปรีปฺณูรํ ปรีสุทฺธิ
พฺรหมจฺริยํ ปกาเสถ”

แปลว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก
เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ พวกเธออย่าได้ไปร่วมทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมงาม
ในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุดจงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ ครบบริบูรณ์
บริสุทธิ์”

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในหลาย
ด้านที่สำคัญ เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว
ของเทคโนโลยีสารสนเทศ ชีวภาพ วัสดุ และนาโนเทคโนโลยี สร้างความเปลี่ยนแปลงทั้งด้าน
เศรษฐกิจและสังคม สังคมไทยก็เช่นเดียวกัน ได้มีการพัฒนาให้เข้ากับกระแสสังคมโลก วิถีชีวิต
ของผู้คน จากที่เคยมีความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย ด้วยผลของความเจริญที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต มี
ความสะดวกสบายมากกว่าในอดีต กลับกลายเป็นดาบสังคม นำไปสู่ปัญหาหอบด้านต่างๆ
ตลอดจนปัญหาการก่อการร้าย การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิด
การระบาดของเชื้อโรคที่มีรหัสพันธุกรรมใหม่ๆ และการค้ายาเสพติดในหลากหลายรูปแบบ ทั้งใน
ด้านโอกาส ภัยคุกคาม การแพร่ขยายของข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ที่เกิดจากการพัฒนาที่ขาด
ภูมิคุ้มกัน ขาดการคัดกรอง ซึ่งประเทศไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตค่านิยม เน้นวัตถุนิยม และ
บริโภคนิยม ผลกระทบจากการเคลื่อนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้าสู่ประเทศนี้เอง ทำให้วิถีชีวิต
ของผู้คนเปลี่ยนไป ต้องเร่งรีบ แข่งขัน ดิ้นรน เพื่อให้ตนเองอยู่รอดและเข้ากับสังคมได้ ส่งผลให้
ความมีคุณธรรมและจริยธรรมในตัวลดน้อยลง จิตใจแข็งกระด้าง การใช้ชีวิตของผู้คนเริ่มมีช่องว่าง
ระหว่างกันมากขึ้นเรื่อยๆ พ่อแม่มีเวลาให้ครอบครัวน้อยลง ต้องทำงานหาเงินเป็นหลักสำคัญเพื่อ
ครอบครัวและลูกๆ พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแล เอาใจใส่ อบรม สั่งสอนและป้องกันลูกหลาน
หรือเยาวชนจากค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์เป็นไปอย่างลำบากมากขึ้น ทำให้สถาบันครอบครัว
สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนาที่มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้ ปลูกฝังศีลธรรมให้
มีคุณภาพและจริยธรรมลดน้อยลง กลุ่มที่ตกเป็นเหยื่อของความเจริญกับการพัฒนานี้คือ “กลุ่ม

เยาวชน” เพราะขาดวุฒิภาวะในการดำเนินชีวิต อีกทั้งผู้คนยังถอยห่างจากวัด จาก “พระภิกษุสงฆ์” ไม่มีเวลา ต้องทำมาหากิน และไม่เห็นถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนา

สำหรับปัญหาที่กล่าวมาในครั้งอดีตก็มี แต่ได้มีพระภิกษุสงฆ์พยายามชี้แนะในเรื่องหลักความดีงาม เพื่อให้มนุษย์ได้พ้นจากความทุกข์ สังคมพ้นจากความทุกข์ พ้นจากปัญหานอกจากกิจที่พึงมีต่อสังคมตามหลักพุทธธรรมแล้ว “วัด” ก็เป็นสถาบันหนึ่งของชาติ ที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระภิกษุสงฆ์ในฐานะที่เป็น ผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา และเป็นผู้นำหลักธรรม คำสอนของพระพุทธเจ้า ออกแนะนำ สั่งสอนให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติตาม ซึ่งทำให้พระภิกษุสงฆ์ต้องเข้ามามีบทบาทต่อสังคมด้วยเหตุผลสามประการคือ (1) การดำเนินชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัยสี่ที่ชาวบ้านถวาย (2) สภาพและเหตุการณ์ในสังคมน่าจะมีผลเกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญสมณธรรม และ (3) พระภิกษุสงฆ์จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ คือ มีเมตตาธรรม (พระมหาสมทรง สิรินุโร, 2525) ดังมีคำกล่าวเป็นกลอนว่า “วัดจะดีเพราะมีบ้านช่วย บ้านจะสวยเพราะมีวัดดัดนิสัย” นับเป็นแบบอย่างของความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างพระภิกษุสงฆ์กับชาวบ้าน พุทธศาสนากับสังคมมาโดยตลอด

ดังที่ พระราชวรมุนี (พระราชวรมุนี, 2529) ได้สรุปบทบาทของพระภิกษุสงฆ์และวัดในอดีตไว้ ดังนี้

1. เป็นสถานที่ศึกษา สำหรับชาวบ้านสามารถส่งกุลบุตรมาอยู่รับใช้พระภิกษุสงฆ์ เพื่อรับการฝึกอบรมทางศีลธรรมและเล่าเรียนวิชาการต่างๆ ตามที่สอนในสมัยนั้น รวมทั้งเป็นศูนย์รวมเยาวชนด้วย
2. เป็นสถานสงเคราะห์ ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตและศึกษาเล่าเรียน ตลอดถึงผู้ใหญ่ที่ยากจนมาอาศัยเลี้ยงชีพ
3. เป็นสถานพยาบาล ที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิความรู้ของคนในสมัยนั้น
4. เป็นที่พักของคนเดินทาง เปรียบเสมือนโรงแรมในปัจจุบัน
5. เป็นสโมสร ที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์ พักผ่อนหย่อนใจ หาความรู้เพิ่มเติม เช่น ในวัดมีตำรายา มีที่นั่งเล่นพักผ่อน
6. เป็นสถานบันเทิงที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่างๆ สำหรับชาวบ้านทั้งหมด ที่ยังมองเห็นชัดในปัจจุบันคือ งานวัด

7. เป็นคล้ายศาล คือ เป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตครอบครัว และความทุกข์ต่างๆ
8. เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมที่รวบรวมศิลปกรรมต่างๆ ตลอดจนเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์
9. เป็นคลังพัสดุสำหรับเก็บของใช้ต่างๆ ที่ชาวบ้านได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานที่วัด หรือยืมไปใช้เมื่อตนเองจัดงาน
10. เป็นศูนย์กลางบริหารหรือปกครอง เป็นสถานที่ซึ่งกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมาประชุมกันเพื่อบอกแจ้งข่าวสาร
11. เป็นที่ประกอบพิธีกรรม หรือใช้บริการด้านพิธีกรรม อันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะเวลาต่างๆ ของชีวิต
12. วัดเป็นศูนย์รวมของข่าวสารต่างๆ ของชุมชน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร วัดจะเป็นศูนย์กลางที่รับเข้า (Input) และส่งออกแพร่กระจาย (Output) ข่าวสารต่างๆ ให้กับชุมชน

ในอดีตวัดและพระภิกษุสงฆ์สามารถแสดงบทบาทเหล่านี้ได้ เนื่องจากตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ชาวบ้านมองพระภิกษุสงฆ์ว่าเป็นผู้ประพฤตินิยม มีความบริสุทธิ์ เป็นผู้เสียสละ บำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยบริสุทธิ์ใจ และที่สำคัญที่สุด คือมีความรู้สึกรว่าพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ที่มีสติปัญญา รอบรู้วิชาการต่างๆ เหนือกว่าชาวบ้านทั่วไป สามารถให้คำปรึกษาแนะนำแก่ชาวบ้านในปัญหาต่างๆ ได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพระภิกษุสงฆ์กับชาวบ้านเป็นเสมือนอาจารย์กับศิษย์ หรือเป็นพ่อกับลูก หรือญาติผู้ใหญ่กับหลานเหลน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและมั่นคงเสมอมา

ปัจจุบันจากที่สังคมเปลี่ยนแปลงไปโดยที่มีบุคคลจากภายนอกชุมชนเข้าไปมีบทบาทต่อชุมชนชนบทในฐานะของผู้ปกครอง ครู และผู้ช่วยเหลือสงเคราะห์ประชาชนในด้านต่างๆ ตามที่รัฐบาลได้มอบหมายให้มาทำหน้าที่ ทำให้บทบาทของพระภิกษุสงฆ์หลายอย่างแทบจะหมดไป พระภิกษุสงฆ์กับชาวบ้านต่างก็มีห่างเหินกันมากยิ่งขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างพระภิกษุสงฆ์กับชาวบ้านก็ลดน้อยลงตามลำดับ คนไทยที่ไปวัดเพื่อฟังเทศน์ฟังธรรมมักมีแต่คนแก่หรือผู้สูงอายุ ส่วนคนหนุ่มสาวไม่นิยมไปวัด ในปัจจุบันวัดและพระภิกษุสงฆ์จึงเหลือบทบาทเพียงด้าน

(1) การสั่งสอนธรรมะ (2) เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆ และ(3) เป็นที่สถาปนากิจศพเป็นส่วนใหญ่ (พระราชวรมุนี, 2527)

ประเด็นที่ทุกภาคส่วนให้ความสนใจ ตรงกันมากที่สุดนั่นคือ ได้มีการนำเรื่องหลักคำสอนของศาสนา หรือ “ธรรมะ” มาเป็นเครื่องมือและใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิต โดยมีปัญญากำกับควบคู่ไปด้วยกัน เพื่อรับมือกับปัญหาที่สลับซับซ้อนไปตามพลวัตของสังคม ดังที่ ศ.นพ.ประเวศ วะสี ราชภานุอาวุโส ที่กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ “พุทธศาสนากับคนรุ่นใหม่และสังคมไทยในอนาคต” (หน้า7) ว่า “ในปัจจุบัน มนุษย์ประสบปัญหาในชีวิตและสังคมที่สลับซับซ้อน ยากแก่การเข้าใจและยากแก่การแก้ไข ในสมัยเช่นนี้จึงต้องการปัญญาที่ลึกซึ้ง แหลคมคม และครอบคลุม ความโง่เขลาเบาปัญญา ความตื่นเขิน ย่อมนำไปสู่หายนะ”

โดยการนำ “ธรรมะ” มาเป็นกลไกในการรับมือและแก้ปัญหาต่างๆ ในยุคปัจจุบัน ที่นำเสนอผ่านกระบวนการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ ผ่านสื่อประเภทต่างๆ แม้แต่อินเทอร์เน็ตที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปสู่ประชาชนในสังคม กล่าวคือ กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะนั้นนับเป็นกลยุทธ์อันสำคัญเพื่อที่จะยับยั้งปัญหา และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความเท่าทันต่อความเจริญให้กับประชาชนในสังคมด้วย และปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามีพระภิกษุสงฆ์เริ่มที่จะออกไปเผยแพร่พระพุทธศานานอกวัด ซึ่งเป็นไปตามพระโอวาทของสมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า คือทรงแนะนำให้พระภิกษุเดินทางออกไปประกาศศาสนา

ปีพุทธศักราช 2543 ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้พิจารณาเห็นว่ายังไม่มีหน่วยงานหลักในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่ลงพื้นที่ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาด้านจิตใจให้แก่ชาวเขาบนพื้นที่สูงอย่างแท้จริง โดยเน้นในการเข้าถึงเยาวชนให้มาก เพราะถือว่าเยาวชนเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต เป็นกลุ่มที่ยังมีโอกาสทำความชั่วและความดีได้อีกมาก จึงได้มอบหมายให้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วิทยาเขตเชียงใหม่) เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา และพระราชวิมลเมธี (สมณศักดิ์ขณะนั้น) หรือพระครูพิพิธสุตาทธ (พระมหา ดร.บุญช่วย สิริบุญโร) รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วิทยาเขตเชียงใหม่) เป็นผู้อำนวยการสำนักงานบริหารงานโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา เพื่อจัดส่งพระบัณฑิตที่จบการศึกษาจากทางมหาวิทยาลัยทุกวิทยาเขตในประเทศ ที่สนใจไปช่วยดำเนินการพัฒนาด้านจิตใจ และส่งเสริม สนับสนุน การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และประสานกับองค์กรทุกภาคส่วน เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนบนพื้นที่สูง โดยมีวัตถุประสงค์ 5 ข้อ คือ

1. เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขา

2. เพื่อช่วยพัฒนาจิตใจตามแนวพระพุทธศาสนาและสนองตอบนโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3. เพื่อให้การศึกษา ภาษา หน้าที่ พลเมืองที่ดีตามระบอบแบบประชาธิปไตยตลอดถึงการศึกษาเรียนรู้ และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชนเผ่ามิให้สูญหาย

4. เพื่อช่วยแนะนำ และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ลำธาร ตามพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

5. เพื่ออบรมสั่งสอนชี้ให้เห็นถึงหลักการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐานและพิษภัยของยาเสพติด โรคภัยต่างๆ

ลักษณะพื้นฐานพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

- พระนิสิตที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีภาคทฤษฎี 4 ปี จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกวิทยาเขตฯ ทั่วประเทศ ที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

- มีอายุไม่เกิน 45 ปี และไม่เป็นอาวาส

- มีความรู้ ความสามารถในด้านคำสอน และพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

- เจ้าอาวาส หรือผู้บริหารระดับคณบดี หรือผู้อำนวยการขึ้นไปรับรองความประพฤติ

- มีวิริยะอุตสาหะ อดทน มีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาเพื่อสามารถสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ชาวบ้าน พร้อมทั้งจะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณอย่างแท้จริง

- มีร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว หรือเป็นโรคติดต่อที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน

พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา จึงเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงในเขตภาคเหนือของประเทศไทย โดยมีพันธกิจในการทำงาน 6 ประการ คือ

1. เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาบนพื้นที่สูง

- 1.1 การอบรมศีลธรรม
- 1.2 การส่งเสริมศีลธรรมในโรงเรียน
- 1.3 การสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์
- 1.4 การสอนธรรมศึกษา
- 1.5 พระบิณฑิตอาสาธรรมสัญญา
- 1.6 การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
- 1.7 การสร้างแกนนำและเครือข่ายชาวพุทธ
- 1.8 การเพิ่มจำนวนอาสาสมัครเครือข่าย
- 1.9 การบรรพชาอุปสมบทและอบรมศีลจารีณีภาคฤดูร้อน
- 1.10 การสร้างทายาทสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา

2. ฆราวาส ละเอียด อบายมุข

- 2.1 ปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนรู้เท่าทันพิษภัยยาเสพติด
- 2.2 รักษาบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด
- 2.3 สร้างแกนนำเครือข่ายลด ละ เลิก ยาเสพติด
- 2.4 ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการเสริมสร้างอาชีพ

3. ส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานและจัดสวัสดิการสังคมสงเคราะห์บนพื้นที่สูง

- 3.1 ส่งเสริมดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐานและจัดสวัสดิการสังคมสงเคราะห์บน

3.2 รวบรวมข้อมูลประวัติของบุคคลเพื่อประสานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ให้กับผู้ด้อยโอกาส

4. การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5. ให้การศึกษา ภาษา หน้าทีพลเมืองที่ดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

6. อนุรักษ์ พัฒนาวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาชนเผ่า

ตั้งแต่ปี 2543 ที่ก่อตั้งโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจนถึงปัจจุบัน มีพระบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยสงฆ์จากวิทยาเขตต่างๆ ทั่วประเทศ ให้ความสนใจและมาสมัครเข้าร่วมโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขากันต่อเนื่องทุกปี

ตารางที่ 1 สถิติพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ตั้งแต่ปี 2543 - 2551

วิทยาเขต/ปี	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
เชียงใหม่	4	8	6	4	6	8	-	2	5
ลำพูน	-	0	4	3	1	1	3	2	2
แพร่	7	7	5	3	1	1	4	1	2
พะเยา	7	9	2	3	2	2	2	1	1
ขอนแก่น	1	1	2	3	4	3	2	3	2
นครราชสีมา	-	-	3	3	2	8	12	9	6
ร้อยเอ็ด	-	-	-	-	3	2	3	2	3
หนองคาย	-	2	2	1	4	1	3	2	-
สุรินทร์	-	-	-	2	5	4	2	5	3
นครพนม	-	-	3	2	1	-	-	-	-

ตารางที่ 1 สถิติพระบัณทิตอาสาพัฒนาชาวเขา ตั้งแต่ปี 2543 - 2551

วิทยาเขต/ปี	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
นครสวรรค์	-	-	4	1	1	2	1	1	1
อุบลราชธานี	-	-	1	1	-	1	-	1	1
นครศรีธรรมราช	-	-	-	-	-	2	-	-	-
ส่วนกลาง	4	2		1	-	-	-	-	3
ศรีสะเกษ	-	-	-	-	-	-	1	2	1
พิษณุโลก	-	-	-	-	-	-	1	-	-
ลำปาง	-	-	-	-	-	-	1	-	1
ห้องเรียนวัดพิบูล ทอง	-	-	-	-	-	-	-	-	2
เลย	-	-	-	-	-	-	-	-	1
เชียงราย	-	-	-	-	-	-	-	-	1
รวม	27	29	32	27	30	35	35	31	35

ที่มา: สำนักงานโครงการพระบัณทิตอาสาพัฒนาชาวเขา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่

ภาพประกอบที่ 1 พระครูพิพิธสุตาทร (พระมหา ดร.บุญช่วย สิรินุญโร)
ผู้อำนวยการโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

ภาพประกอบที่ 2 พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาผู้บริหารงาน
และพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาระหว่างปี 2551-2552

ลักษณะพื้นฐานชนเผ่าชาติพันธุ์ ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง)

กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงทางภาคเหนือของประเทศไทยมีชนเผ่าชาติพันธุ์ที่เรียกว่า “ชาวเขา” หลายเผ่าพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ เป็นชนกลุ่มน้อย ส่วนใหญ่ตั้งชุมชนอยู่บริเวณป่าเขา มักตั้งบ้านเรือนอยู่กระจัดกระจายห่างไกลการคมนาคม โดยตั้งบ้านเรือนตามเผ่าพันธุ์ของตนเอง เช่น ชนเผ่าชาติพันธุ์ ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) เย้า (เมี่ยน) มูเซอ (ลาหู่) ลีซอ (ลีซู) แม้ว (ม้ง) อีก้อ (อาข่า) ไทยใหญ่ ผีตองเหลือง ลัวะ และไทลื้อ

การประกอบอาชีพ ส่วนมากจะทำนาทำไร่เป็นหลัก สภาพการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี การแต่งกาย ข้อห้าม ข้อนิยม ศาสนาแตกต่างจากชาวพื้นราบ มีระบบในการเคารพผีบรรพบุรุษปู่ย่า เนื่องจากบรรพบุรุษแต่ก่อนนั้นมีความเชื่อ ความศรัทธา ในผีบรรพชนหรือบรรพบุรุษ ศาสนายังเข้าไม่ถึง สิ่งที่ชาวบ้านยึดเป็นพึ่งคือ ผี แต่ชาติพันธุ์ที่รับเอาพระพุทธศาสนาก่อนชาติพันธุ์อื่น คือ ชาติพันธุ์ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2548: 75)

กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ (Pgazkoenyau) หรือ กะเหรี่ยง เป็นชาติพันธุ์ที่มีประชากรมากที่สุดในประเทศไทย โดยมีประชากรทั้งหมด 437,131 คน คิดเป็นร้อยละ 47.54 ของประชากรชาวเขา หรือคิดเป็นร้อยละ 36.41 ของบุคคลบนพื้นที่สูงทั้งหมด จำแนกเป็นชายจำนวน 151,186 คน เป็นหญิง 146,168 คน เด็กชาย 70,193 คน เด็กหญิง 69,584 คน โดยอาศัยอยู่ในพื้นที่ 1,912 หมู่บ้าน 87,628 หลังคาเรือน และ 95,088 ครอบครัวในพื้นที่ 15 จังหวัดของจังหวัดที่มีชาติพันธุ์ปกาเกอญอ หรือ กะเหรี่ยง ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ตามชายเขา ซึ่งพบมากที่สุดที่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภาพประกอบที่ 3 กลุ่มชาติพันธุ์ปกาเกอญอ (Pgazkoenyau) หรือ กะเหรี่ยง

(ก) ที่อยู่อาศัย

ชาติพันธุ์ปกากะญอจะสร้างบ้านที่มีลักษณะใต้ถุนสูง พื้นและฝา ฝาาก หลังคามุงจากหรือตองติง มีห้องเดียว สมาชิกในครอบครัวจะปูเสื่อนอนรอบเตาผิงซึ่งอยู่กลางห้อง ใต้ถุนไว้เป็นที่นั่งเล่นและทำกิจกรรม เช่น ตำข้าว ฝ้าย ฝ้าย ฝ้าย ในเวลากลางวันก็จะต้อนรับแขก ไร่ ไร่และควายเข้าไว้ใต้ถุนบ้าน บางบ้านก็จะผูกขี้เข้าไว้ใต้ถุนบ้านให้ลูกหลานนั่งเล่น การสร้างบ้านมีธรรมเนียมอยู่ว่า ญาติฝ่ายมารดาจะอยู่รวมกันไม่ควรมีครอบครัวอื่นมาสร้างบ้านแทรกกลางบ้านให้ผีบ้านผีเรือนจิตใจจะต้องไม่สร้างบ้านในลักษณะสามเส้า หากฝ้ายฝ้ายข้อห้ามนี้ จะมีภัยอันตราย สิ่งอัปมงคลต่างๆ เกิดขึ้น

ภาพประกอบที่ 4 บ้านปกากะญอ (กะเหรี่ยง) (Pgazkoenyau)

ภาพประกอบที่ 5 ห้องนอนของบ้านปกากะญอ

(ข) ด้านวัฒนธรรมประเพณี

สำหรับปกากะญอ สตรีที่ยังไม่ได้เป็นญาติกับภรรยาเจ้าของบ้าน จะเข้าไปอยู่ร่วมชายคาบ้านไม่ได้ ถือว่าผิดผี ปกากะญอจึงไม่กล้ามีภรณยาน้อยหรือแม้แต่แต่งงานใหม่ จนกว่าลูกจะโตแต่งงานไป ด้วยเหตุนี้ปกากะญอจึงเคร่งครัดเรื่องจะให้ใครนอนในบ้าน หากครอบครัวมีทั้งลูกชายและลูกสาวที่เป็นวัยรุ่น ลูกชายจะต้องย้ายไปนอนนอกชานบ้านเพื่อนที่ไม่มีพี่น้องวัยเดียวกัน และผู้ที่ไม่ใช่สมาชิกของครอบครัวที่มาพักอยู่ด้วย จะต้องนอนนอกชานบ้านเสมอ

(ค) พิธีกรรม

พิธีกรรมมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของปกากะญออย่างมาก เป็นการสืบทอดทางวัฒนธรรมเพื่อกำหนดบรรทัดฐานและควบคุมพฤติกรรมทางสังคม ตลอดจนแสดงถึงความสัมพันธ์กับระบบความเชื่อของสิ่งที่เหนือธรรมชาติ

(i) การเกิด หรือ (ดี ต่า เบล)

เมื่อเด็กทารกเกิด บิดาของทารกจะนำสายรกที่ตัดออก ใส่ลงกระบอกไม้ไผ่ ปิดฝาด้วยผ้า แล้วนำไปผูกตามต้นไม้ในป่ารอบหมู่บ้าน พร้อมกับอธิษฐานให้ทารกโต และแข็งแรง เหมือนกับต้นไม้ต้นนั้นๆ ต้นไม้ที่นำสายรกไปไว้จะมีชื่อเรียกว่า “เด ปอ ทุ” แปลว่า ต้นสายรก และต้นไม้นี้จะห้ามตัดเด็ดขาด เพราะเชื่อกันว่าขวัญของทารกจะอาศัยอยู่ที่ต้นไม้ต้นนั้น หากตัดทิ้งจะทำให้ขวัญของทารกหนีไปทำให้ทารกล้มป่วยลงได้ แต่หากผู้ใดตัดไม้ต้นนี้โดยเจตนาหรือไม่เจตนา

จะต้องถูกปรับด้วยไก่ 1 ตัว พ่อแม่เด็กก็จะนำไก่ตัวที่ได้ไปทำพิธีเรียกขวัญทารกกลับคืนมา และวันที่ไปผูกสายรก เพื่อนบ้านทุกคนในชุมชนนั้นจะไม่ออกไปทำงาน ซึ่งถือเป็นข้อห้าม เรียกข้อห้ามนี้ว่า “ดี ต่า เบล” เป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต เมื่อถึงเวลาสายสะดือหลุดออก บิดาก็จะไปทำพิธีผูกมือเรียกขวัญทารก โดยไปทำพิธีที่ใต้ต้นไม้ที่ผูกติดสายรกต้นนั้น เพื่อให้ขวัญกลับมาอยู่ที่บ้าน เรียกว่า “กี เบล จือ” คือพิธีผูกขวัญครั้งแรกของเด็ก ชนเผ่าปกากะญอเชื่อว่าขวัญของคนมีอยู่ 37 ขวัญ

(ii) การแต่งงาน หรือ (ดี เทาะ โค้ เบล)

การสู่ขอ ฝ่ายหญิงจะไปสู่ขอฝ่ายชาย พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ผู้ใหญ่ของฝ่ายหญิงจะส่งคนไปหาฝ่ายชายเพื่อสอบถามให้แน่ใจว่าฝ่ายชายรักและยินดีที่จะแต่งงานกับฝ่ายหญิงจริงๆ หรือไม่ หากฝ่ายชายรักชอบพอและยินยอมแต่งงานกับฝ่ายหญิง ก็จะมีการนัดหมายวัน เวลา ทำพิธีแต่งงานกัน

การหมั้น (เตอะ โหล) เมื่อฝ่ายชายตกลงปลงใจว่าจะแต่งงานกับหญิงและนัดหมายวันแต่งงานเป็นที่แน่นอนแล้ว ฝ่ายชายจะส่งเถ้าแก่ไปทำพิธีหมั้นหมายฝ่ายหญิงก่อนวันแต่งงาน ในพิธีฝ่ายหญิงจะทำการฆ่าไก่ที่เลี้ยงไว้ 1 คู่ ทำอาหารเพื่อรับเถ้าแก่ฝ่ายชาย วันรุ่งขึ้นก็จะนัดวัน เวลาที่ฝ่ายชายและเพื่อนๆ มาหาฝ่ายหญิงเพื่อทำพิธีแต่งงาน

เมื่อถึงเวลาออกเดินทางไปสู่หมู่บ้านเจ้าสาว เถ้าแก่ฝ่ายเจ้าบ่าวและเพื่อนเจ้าบ่าวจะลงไปพักหน้าบ้านที่สร้างไว้ชั่วคราว เถ้าแก่จะรินเหล้าและอธิษฐานขอพร เสร็จพิธีก็จะออกเดินทางไปบ้านเจ้าสาว เถ้าแก่ฝ่ายเจ้าสาวและเพื่อนบ้านก็จะคอยต้อนรับโดยจะไปพักที่เพิงพักชั่วคราวหน้าบ้านเพื่อทำพิธีดื่มเหล้า (เตะ ซิ โข) เสร็จแล้วก็จะขึ้นไปบ้านเจ้าสาวเพื่อพักผ่อนและมีการสังสรรค์กัน จะมีการดื่มเหล้า ขับลำนำโต้ตอบกันระหว่างเถ้าแก่ เพื่อนเจ้าบ่าวที่เป็นคนต่างถิ่นกับกลุ่มเถ้าแก่ เพื่อนเจ้าสาวในเป็นคนในถิ่น ญาติพี่น้องฝ่ายเจ้าสาวก็จะฆ่าหมูทำอาหาร หมูตัวแรก (เทาะเตาะ) ที่ทำพิธีแต่งงานนั้นเถ้าแก่ทั้งฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะเอาไว้เป็นเครื่องบูชาเทพยดา เพื่อขอพรให้กับเจ้าบ่าวเจ้าสาวและผู้มาร่วมงานทุกคน จากนั้นก็จะเรียกแขกทุกคนมารับประทานอาหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนเจ้าบ่าวที่เดินทางมาไกล

ภาพประกอบที่ เปรรยากาศเตรียมงานบ้านเจ้าสาว

ภาพประกอบที่ 7ผู้อาวุโสกำลังสวดมนต์เพื่อเป็นสิริมงคลให้เจ้าสาว

ช่วงหนึ่งของพิธีแต่งงานจะมีการฆ่าไก่ 2 ตัว ต้มให้สุกโดยไม่ต้องปรุง ผู้เฒ่าผู้แก่ จะเลือกเด็กหญิงและเด็กชายฝ่ายละคน โดยที่เด็กสองคนต้องเป็นเด็กที่มีครอบครัวครบสมบูรณ์ ทั้งพ่อแม่และต้องมีชีวิตอยู่ เด็กสองคนจะมีหน้าที่จัดข้าวและเนื้อไก่มาให้เจ้าบ่าวและเจ้าสาว รับประทาน โดยที่เด็กหญิงจะจัดให้ฝ่ายเจ้าบ่าวและเด็กชายจะจัดให้ฝ่ายเจ้าสาว และเด็กจะได้รับ สร้อยลูกบิดและเงินหนึ่งบาทเป็นการตอบแทนน้ำใจที่มาช่วยเหลือ

ส่วนขันหมาก (เกอะเนอ) ที่ฝ่ายหญิงจะต้องจัดเตรียม ประกอบไปด้วยผ้าชิ้นทอ 1 ผืน เสื้อทอผู้ชาย 1 ตัว ผ้าโพกศรีษะ 1 ผืน เสียม 1 ด้าม เสื้อแม่บ้าน 1 ตัว และเกลือ 1 ห่อ แต่ สิ่งของอาจจะมีมากกว่าก็ได้ ในวันที่เจ้าบ่าวและเพื่อนๆ เดินทางมาบ้านเจ้าสาวนั้น จะมีแม่บ้าน คนหนึ่งถือขันหมากมาด้วย วันรุ่งขึ้นก็จะมีการขอขันหมาก การทำพิธีจะทำโดยเจ้าฝ่ายชายและ

ฝ่ายหญิง โดยฝ่ายหญิงจะเป็นผู้ขอ ฝ่ายชายจะเป็นผู้ให้ การทำพิธีขอขันหมากใช้เวลานานมาก เพราะต้องมีการขับลำเนาผ่านชั้นตอน มีลีลาบ้ายเบียง เพื่อเป็นพิธี

ภาพประกอบที่ 8 เจ้าสาวตักน้ำล้างเท้าเจ้าบ่าวก่อนขึ้นบ้าน

ภาพประกอบที่ 9 ผู้มาร่วมงานกำลังผูกข้อมือให้คู่บ่าวสาว

การเดินทางกลับของเจ้าแ้วและเพื่อนเจ้าบ่าว ฝ่ายหญิงจะฆ่าไก่ 2 ตัว (ซอ โจ้ ลอ) และนำไปต้มให้สุกและห่อให้เพื่อนเจ้าบ่าวนำกลับไป เพื่อเป็นอาหารระหว่างการเดินทาง เมื่อถึงเวลาอาหารก่อนรับประทานอาหารเจ้าแ้วจะทำพิธีถวายอาหารแต่เทพยดาเพื่ออวยพรให้กับผู้ร่วมเดินทางปลอดภัยกลับถึงบ้านโดยสวัสดิภาพ พอกลับถึงบ้านเจ้าแ้วก็จะให้ต้มเห็ดที่เพิ่งพักอีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งสุดท้าย วันรุ่งขึ้นเพื่อนบ้านทุกคนจะต้องหยุดงาน ซึ่งถือเป็นข้อห้าม เรียกว่า “ดี เทาะ ไค้ เบล” แปลว่า “ข้อห้ามหัวหมู”

ภาพประกอบที่ 10 อาหารและเหล้าสำหรับแขกที่มาร่วมงาน

(iii) การตาย

การเตรียมศพ ในหมู่บ้านหากมีคนเสียชีวิต เพื่อนบ้านทุกคนจะหยุดงาน เพราะถือเป็นข้อห้ามซึ่งเรียกว่า “ดี ปกา ซะ ลอ หม่า” หมายความว่า ข้อห้ามสำหรับวิญญาณที่หลุดหายไป ชั้นแรกญาติพี่น้องก็จะอาบศพ แล้วนำเสื้อผ้าใหม่ ๆ มาสวมใส่ให้ เสร็จแล้วก็ห่อศพด้วยเสื่อตีข้าว หลังจากห่อศพแล้วใช้ไม้ไผ่ท่อนหนึ่งยาวประมาณ 5 ศอก ผ่าออกเป็น 4 ซีกเท่าๆ กันครึ่งท่อนแล้วยึดลงบนศพ เรียกไม้ไผ่ท่อนนี้ว่า “ไม้งามศพ” จากนั้นเอาเสื้อผ้าของผู้ตายแขวนไว้ที่ปลายท่อนไม้ไผ่ เสื้อผ้าและข้าวของนี้เรียกว่า “ตา ซี อะ จก้อ” มีความหมายว่า “สัมภาระศพ” วัตถุประสงค์ในการเตรียมสัมภาระศพเพื่อทำความร่มรื่น อยู่เย็นเป็นสุข ให้ผู้ตายได้ใช้ขณะเดินทางกลับไปยังโลกหน้า ในเวลาเย็นจะมีการขับลำนำส่งวิญญาณผู้ตาย ลำนำสำหรับศพนี้ผู้ขับจำกัดเฉพาะเพศชายเท่านั้น ถือเป็นข้อห้าม ลำนำที่ขับมีชื่อว่า “ทา โหระ ควา” มีความหมายว่า “บทลำนำรวบรวมชาย” หรือ “บทลำนำชุมนุมชาย” และจะมีการสร้างกะต้อบหลังเล็กที่ไถลหมู่บ้านแต่ต้องเป็นทางเดินที่ผู้เสียชีวิตเคยเดินไปเดินมา ข้อห้ามสำหรับปลงศพ คือ ไม่ให้คนในหมู่บ้านออกไปทำมาหากินนอกบ้าน ส่วนจะห้ามกี่วันนั้นขึ้นอยู่กับว่าศพนั้นมีการเก็บไว้กี่วัน หากเก็บไว้ 1 วัน ก็ห้ามออกไปทำงาน 1 วัน เป็นต้น ข้อห้ามนี้เรียกว่า “ดี นา เกอะ เกราะ” หมายความว่า “ข้อห้ามผีผู้ตาย” เพราะเชื่อว่าดวงวิญญาณของผู้ตายยังเดินอยู่รอบๆ หมู่บ้านจนกว่าจะพ้นวันที่เก็บศพ หากมีผู้ใดออกจากบ้านช่วงนี้ผีผู้ตายเห็นและจับขวัญของผู้นั้นจะทำให้ล้มป่วยลงได้

(iv) ประเพณีมัดมือ

ถือเป็นประเพณีที่สำคัญที่สุดของชนเผ่า จะมีการต้มเหล้า ซ่าหฺมู เตรียมไว้ให้แขกที่มาบ้านได้รับประทานและพูดคุยกันอย่างสนุกสนาน

ภาพประกอบที่ 11 พิธีกรรมประเพณีมัดมือ

(v) การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต

ในอดีตชาวบ้านปลูกข้าว และหาของป่าเป็นหลัก แต่ปัจจุบันอาหารมีการลดลง สัตว์ป่าลดลง จึงหันปลูกข้าวโพด ปลูกชิง มากขึ้น แต่ปัจจุบันมีการบุกรุกป่าทำให้อาหารป่าลดลง ติดหนี้กันมากขึ้น เพราะต้องปฎิ ยาม่าแมลง ในการฟันข้าวโพดและชิง

(vi) ศาสนาและความเชื่อ

นับถือผี และปฏิบัติตามความเชื่อและประเพณีของตนเอง

(vii) การอยู่ร่วมกัน

อยู่ร่วมกัน มีความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำไร่ มีการพบปะพูดคุยกัน ปัจจุบันลดลง สังคมเปลี่ยนไป ต้องหาเงินมาซื้อสิ่งของบริโภคกันมากขึ้น มีเทคโนโลยี เช่น โทรศัพท์ จึงทำให้ไม่มีเวลาไปเล่นหรือพบปะพูดคุยกันเหมือนแต่ก่อน ความสามัคคีกันก็ลดลงด้วย

(viii) การเมืองการปกครอง

อาศัยผู้นำทางด้านจิตวิญญาณและประเพณีในการปกครองในหมู่บ้าน อาศัยความเชื่อและศรัทธาในการร่วมกันและเชื่อฟังผู้นำและเคารพ ปัจจุบันคนไม่สนใจประเพณีและความเชื่อเหมือนแต่ก่อน และไม่คอยเชื่อฟังผู้นำและให้ความเคารพ จึงเกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย

(ix) การศึกษา

ไม่ได้รับการศึกษา อ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ค่อยได้ ปัจจุบันมีการศึกษาดีขึ้นกว่าในอดีต

ในช่วงที่ผ่านมากลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้รับการพัฒนาอย่างมากหลายด้าน แม้จะเกิดผลดีได้รับความสะดวกสบายจากการบริการขั้นพื้นฐานมากขึ้น เช่น การตัดถนนผ่านขึ้นไปเชื่อมระหว่างหมู่บ้านต่างๆ การส่งเสริมให้มีเงินทุน มีหน่วยงานราชการให้การสนับสนุนในรูปแบบโครงการพัฒนา การให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน สาธารณสุขขั้นพื้นฐาน สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน แต่ในขณะเดียวกันถึงแม้จะประสบความสำเร็จก็เป็นแต่เพียงทางด้านวัตถุ จึงพบเห็นปัญหาารุมเร้านานาประการ เช่น ปัญหาความสมบูรณ์ของแหล่งต้นน้ำ ปัญหาการบุกรุกเขตป่าสงวน ปัญหาหนี้สิน สิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด การอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าในเมือง ปัญหาการปรับตัวเข้ากับสังคมของเยาวชนชาวเขาให้กับระบบสังคมใหญ่ เพื่อเข้ามาทำงานหาเลี้ยงชีพ หรือเพื่อมาศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น การขาดความรับผิดชอบต่อผลกระทบที่กำลังเกิดขึ้นกับบุคคลทุกระดับของสังคม ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไป ต้องปรับวิธีการทำมาหากิน ไม่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเรียบง่ายอีกต่อไป ระบบสังคมที่เปลี่ยนไปทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นและได้ก่อตัวและสะสมอย่างต่อเนื่อง ขาดมิติทางด้านอารมณ์ จิตใจ จิตวิญญาณ และปัญญา โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นกับเยาวชนมีเพิ่มมากขึ้น เช่น ปัญหาเยาวชนที่เข้าสู่เครือข่ายของระบบยาเสพติด ปัญหาเด็กกำพร้า ที่เกิดจากครอบครัวล้มเหลว ปัญหาโสเภณีเด็กและเยาวชน ปัญหาเด็กชาวเขาเร่ร่อน ปัญหาเด็กถูกลอกเอาเรียดเอาเปรียบทางแรงงาน ปัญหาเด็กถูกกดขี่ทางเพศ ปัญหาจากโรคเอดส์ที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก ปัญหาเยาวชนมีความเชื่อในค่านิยมที่ผิด ปัญหาการคบเพื่อน ปัญหาเหล่านี้ ได้มีแนวโน้มที่ความรุนแรงมากขึ้นและรอเวลาที่จะส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมต่อไปในอนาคต ดังนั้นแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากที่กล่าวมาข้างต้น คือ จัดการศึกษาให้ถูกต้อง เสริมสร้างปัญญาให้บริสุทธิ์ เพื่อเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและความสงบสุข ทั้งยังเป็นการลดช่องว่างระหว่างศีลธรรมกับวิทยาการต่างๆ อย่างแท้จริง จึงต้อง

ปรับระบบความคิดและความต้องการของบุคคล เพื่อให้ตระหนักรู้คุณค่าของธรรมชาติ ของตนเอง และชุมชน ให้มองเห็นภัยแห่งการยึดมั่นถือมั่นในตนเอง หันมามองเห็นคุณค่าของการเอื้อเพื่อเอื้อแผ่ช่วยเหลือกัน มุ่งเน้นการพัฒนาด้านจิตใจมากกว่าวัตถุ (ขจัดภัย บุรุษพัฒนา, 2538: 81-82)

ภาพประกอบที่ 12 พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวบรมเยวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง)

ดังนั้น ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การทำงานตามพันธกิจของพระบัณฑิตอาสาพัฒนา ชาวเขา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา เช่น การเผยแพร่ ศาสนาจำเป็นต้องใช้การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ อย่างที่เห็นเด่นชัดที่สุด คือ เรื่อง ภาษา ในกรณีนี้ ผู้ส่งสารกับผู้รับสารเป็นคนละชาติพันธุ์กัน

และเนื่องจากโครงการบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขานี้ ได้ดำเนินการมาเกือบเป็น เวลาเกือบ 10 ปีแล้ว ยังไม่มีการประเมินผลด้านการสื่อสารในรูปแบบการวิจัย สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสา พัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ตลอดจนรวบรวมปัญหาและ อุปสรรคต่างๆ เพื่อนำผลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จัดทำเป็นข้อมูล ข้อเสนอแนะ แนวทาง ให้กับพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยรุ่นต่อไป ในการพัฒนาพระนิสิตที่อาสาขึ้นไปพัฒนาชาวเขา ขึ้นไปปฏิบัติศาสนกิจกับชุมชนหรือหมู่บ้านบน พื้นที่สูง อันเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ที่ได้ร่วมกันพัฒนาสังคมจากฐานคิดทางด้านศาสนา

ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ให้ทันสมัย เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน และมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี 2551-2552” ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดและเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปีพ.ศ. 2551-2552
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากกระบวนการสื่อสารและการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปีพ.ศ. 2551-2552

ปัญหานำวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี 2551-2552” ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาการวิจัยขึ้น 2 หัวข้อ แบ่งเป็น 6 ประเด็น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเป็นอย่างไร
  - 1.1 ความสามารถด้านการสื่อสาร วิธีการและกลวิธี ในการถ่ายทอดธรรมะและเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ในฐานะผู้ส่งสาร เป็นอย่างไร

1.2 สาร และเนื้อหาสาร ของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา เป็นอย่างไร

1.3 พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ใช้สื่ออะไรในการสื่อสาร

2. กระบวนการสื่อสารของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างไร

2.1 เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีความรู้จากการถ่ายทอดและเผยแพร่ธรรมะของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขามากน้อยแค่ไหน

2.2 เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีความเข้าใจในหลักพระพุทธศาสนาที่ถูกเผยแพร่โดยพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขามากน้อยแค่ไหน

2.3 เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้นำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่ถูกเผยแพร่โดยพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ไปปรับใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตประจำวันมากน้อยแค่ไหน

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี 2551-2552” ไว้ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษากระบวนการสื่อสาร และความสามารถในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เฉพาะ พระบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตต่างๆ ที่เข้าร่วมโครงการ พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่ขึ้นไปปฏิบัติศาสนกิจให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ที่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน ปีพ.ศ. 2551 จำนวน 21 รูป เท่านั้น

2. ศึกษาความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำไปเป็นแนวทาง ปรับใช้ในวิถีชีวิตประจำวันของผู้รับสารที่เป็นเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) อายุระหว่าง 15-29 ปี จำนวน 100 คน

3. แม้การปฏิบัติศาสนกิจพระบ้นทิตอาสาพัฒนาชาวเขา จะมีระยะเวลา ยาวนานมาแล้วก็ตาม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเวลาว่า จะศึกษาในช่วงเวลา 1 ปี คือระหว่างปี พ.ศ. 2551-2552 เท่านั้น

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดเผยแพร่พระพุทธศาสนา ข่าวสาร ความรู้ ต่างๆ ด้วยเทคนิค วิธีการนำเสนอเนื้อหาสาร และการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสาร สื่อต่างๆ ในรูปแบบต่างๆ ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ โดยมีเจตนาที่จะเปลี่ยนแปลง ทักษะคติ ความรู้ และพฤติกรรม บางประการของผู้รับสาร (เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ) ให้นำไป ประพฤติปฏิบัติและปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้ถูกต้องตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

พระบ้นทิตอาสาพัฒนาชาวเขา หมายถึง พระนิสิตที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยทุกวิทยาเขต ที่มีอุดมการณ์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา มีความมานะ อดทน ต่อความยากลำบาก และสมัครใจไปปฏิบัติศาสนกิจในหมู่บ้านบนพื้นที่สูงทางภาคเหนือของประเทศไทย

การเผยแพร่พระพุทธศาสนา หมายถึง การอบรม สั่งสอนหรือการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนต่างๆ ของพระพุทธศาสนา ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรม ของชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชน โดยใช้เทคนิค รูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลาย อาทิ เทศนา พูดคุยในโอกาสต่างๆ โดยไม่จำกัดสถานที่ สนทนา และสอดแทรกหลักธรรมคำสอนให้เยาวชนแบบที่ไม่รู้ตัวว่ากำลังถูกสอน เพื่อช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติในการดำเนินชีวิต ที่ก่อให้เกิดศีล สมาธิ ปัญญา และเป็นแนวทางปฏิบัติของตนตามวิถีทางที่ถูกต้อง

ความสามารถด้านการสื่อสาร หมายถึง การแสดงความรู้ และความรู้สึกรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับการใช้รูปแบบวิธีการสื่อสารในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งได้ในระดับที่เหมาะสม ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การเข้าใจ และปฏิบัติตามบรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์ที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ กับวิถีชีวิต สภาพแวดล้อม กฎเกณฑ์ ความหมายต่างๆ ของชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ที่กำหนดขึ้น เช่น เข้าใจว่าเมื่อพระบ้นทิตอาสาพัฒนาชาวเขา เข้าไปในพื้นที่นั้นๆ ควรติดต่ออะไร กับใคร เวลาไหน ด้วยวิธีการอย่างไรจึงจะเหมาะสม เช่น

- ความสามารถในการพิจารณาถึงความแตกต่างในเชิงความคิด การเข้าใจสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง และเข้าใจบุคคลอื่นในพื้นที่ เช่น ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับประเพณีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ต้องอาศัยความเข้าใจลักษณะ พื้นฐานทางประเพณี วัฒนธรรมของชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง)

- ความสามารถเชิงทักษะในการสื่อสาร เช่น ทักษะในการให้คำแนะนำ รับฟัง คำแนะนำ ทักษะในการฟัง ทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะในการตัดสินใจ ทักษะการโน้มน้าวใจ เทคนิคการอ่านใจ ซึ่งอาจจะไม่สื่อกันด้วยคำพูดที่ตรงไปตรงมาก็ได้ แต่คาดหวังให้คู่ปฏิสัมพันธ์ (ชาติพันธุ์ปกากะญอ) รู้ความต้องการของผู้ส่งสาร (พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา) อาจเรียกได้ว่าเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาในการช่วยเสริมสร้างความประทับใจให้กับคู่ปฏิสัมพันธ์

เนื้อหาสาร หมายถึง คำพูด การแสดงออกด้วยกิริยาท่าทาง รูปภาพ สิ่งพิมพ์ของ พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ เช่น

- ความรู้ทางธรรม เช่น ศีล 5 หลักธรรมคำสอนต่างๆ พิธีกรรมทางศาสนา
- ความรู้ทางโลก ให้การศึกษาในด้านต่างๆ เช่น ด้านภาษาต่างๆ โทษของอบายมุข ยาเสพติด การดูแลสุขภาพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรม ความสามัคคี การเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย

เทคนิค/วิธีการถ่ายทอดธรรมะ หมายถึง การเลือกใช้สื่อการสอน และการโน้มน้าวใจ ด้วยหลักธรรม คำสอนต่างๆ ของพระพุทธศาสนาให้เหมาะสมและน่าสนใจ เพื่อให้เยาวชนชาติพันธุ์ ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักคำสอนของศาสนาพุทธมากขึ้น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความรู้ และพฤติกรรมให้ดียิ่งขึ้น

สื่อแบบผสมผสาน หมายถึง การใช้สื่อต่างๆ ที่มีความน่าเชื่อถือควบคู่ไปในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนา เพื่อให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เกิดความเข้าใจในหลักธรรม คำสอนมากขึ้น ได้แก่

(ก.) **สื่อบุคคล** ได้แก่ พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

- สื่อสถานที่ ได้แก่ ลานอาศรม, ลานบ้าน, โรงเรียน, ใต้ต้นไม้

- สื่อกิจกรรม ได้แก่ โครงการต่างๆ ที่มีทั้งวิธีการผสมผสานแบบทางโลกและทางธรรมจัดทำขึ้น, ค่ายอบรมศีลธรรม, การสอนพระพุทธศาสนาประจำวันอาทิตย์ ฯลฯ

- สื่อวัตถุ ได้แก่ สิ่งที่ทำขึ้นเพื่อส่งผลด้านอารมณ์และจิตใจ เป็นการเตือนให้ผู้รับให้ระลึกถึง และมีจิตใจใฝ่กระทำและยังอาจส่งผลต่อการกระทำโดยตรงด้วยเช่น พระพุทธรูป อาราม โบสถ์ วิหาร สระน้ำ ฯลฯ

- สื่อพื้นบ้าน ได้แก่ ประเพณีพิธีกรรมต่างๆ เช่น ประเพณีมัดมือ บวชป่า ฯลฯ

(ข.) **สื่อสมัยใหม่เฉพาะกิจ** หมายถึง ช่องทางการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่ผู้ใช้สามารถใช้สื่อได้ตามความต้องการ อีกทั้งตัวสื่อบางชนิดยังสามารถเก็บรักษาข้อมูลไว้ได้ด้วยตนเอง เช่น สื่อที่ผลิตขึ้นเพื่อเผยแพร่ข่าวสารด้านธรรมะ เช่น วารสาร, นิตานธรรมะ, นิตานชาดก, สไลด์มัลติวิชั่น, การฉายแผ่นใส, เทปวีดีทัศน์, เทปเสียงบันทึกคำบรรยาย, อินเทอร์เน็ต, หอกระจายข่าว, เสียงตามสาย และการฝึกอบรม/ปฏิบัติ

ผู้รับสาร หมายถึง เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง)

เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) หมายถึง กลุ่มชนเผ่าปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ทั้งเพศชาย – เพศหญิง อายุระหว่าง 15-29 ปี มีภูมิลำเนาอยู่บนพื้นที่สูงของจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน มีการแต่งกาย ภาษาพูด ภาษาเขียน จารีต ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง

คนพื้นราบ หมายถึง บุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทยที่ไม่ใช่บนภูเขา และไม่มีเชื้อสายชาติพันธุ์ต่างๆ

พันธกิจ หมายถึง หน้าที่ของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาในโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาการชาวเขา ที่จะเข้าไปในชุมชนเพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขากับคนในชุมชน เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา รณรงค์ลด ละ เลิก อบายมุข จัดสวัสดิการให้กับชุมชน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ให้การศึกษาด้านต่างๆ และสนับสนุนอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาชนเผ่า เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชนที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง

เหตุเฉพาะกิจ หมายถึง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้น เนื่องจากความจำเป็นเร่งด่วนอย่างกะทันหัน เช่น บ้านแม่มอญ จังหวัดเชียงราย มีโรงเรียนสงฆ์ แต่ไม่มี

พระภิกษุสงฆ์ขึ้นไปเผยแพร่พระพุทธศาสนา ทางโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจึงรีบส่งพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาลงพื้นที่โดยด่วน

อุปสรรคในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา หมายถึง ปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำงานของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ในการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น ปัญหาด้านภาษา, ด้านการคมนาคม, ด้านการใช้สื่อ, ด้านประเพณีวัฒนธรรม, ด้านพฤติกรรมฯลฯ

การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องด้วยความสมัครใจกับกระบวนการดำเนินงานต่างๆ หรือกระบวนการตัดสินใจ ตลอดจนร่วมกับประโยชน์และการยอมรับของคนในพื้นที่ โดยการยอมรับมุ่งใช้ความพยายามของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่เป็นตัวของตัวเองที่ไม่ขัดต่อกฎระเบียบ ประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรมของชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง)

บริบทชุมชน หมายถึง สภาพแวดล้อม ทนต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่นั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นฐานทรัพยากรฐานความรู้ ภูมิปัญญา ภาษา ที่ไม่สลับซับซ้อน หรือแม้กระทั่งความเชื่อและความสัมพันธ์ สภาพการณ์ในปัจจุบันของพื้นที่ สิ่งแวดล้อมต่างๆ จนถึงประวัติศาสตร์เหตุการณ์ต่างๆ ทั้งอดีตและปัจจุบันว่าเป็นอย่างไรตามวิถีชีวิตของตนเอง เช่น การคมนาคมค่อนข้างลำบาก และมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายตามวิถีชีวิตแบบปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ดั้งเดิม มีความเชื่อในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของตนเอง การนับถือบรรพบุรุษ มีหมอมือซึ่งเป็นศูนย์รวมของชุมชน มีการทะเลาะกับชาติพันธุ์มูเซอ

ความรู้ หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้าง ผลิต ความคิด ความเชื่อ ความจริง ความหมาย โดยใช้ ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ตรรกะ แสดงผ่านภาษา เครื่องหมาย และสื่อต่างๆ โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เป็นขั้นแรกของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจดจำ ซึ่งอาจจะโดยการนึกได้ มองเห็น ได้ยิน หรือ ได้ฟังโดยไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดที่ซับซ้อนหรือใช้ความสามารถของสมองมากนัก การนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินผล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ได้ใช้ความคิดและความสามารถทางสมองมากขึ้นเป็นลำดับ และเป็นขั้นตอนที่นำไปสู่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ เช่น เยาวชนปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ฟังหลักธรรม คำสอน จนสามารถจดจำ และนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเอง

ความเข้าใจ หมายถึง เป็นขั้นตอนที่จะต้องใช้ความสามารถทางสติปัญญาในการขยายความรู้ ความจำ จนถึงการสื่อความหมาย ซึ่งอาจเป็นไปได้โดยการใช้ปากเปล่า ข้อเขียน ภาษา หรือการใช้สัญลักษณ์ โดยมักเกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้รับข่าวสารต่าง ๆ แล้ว อาจจะโดย

การฟัง การเห็น การได้ยิน หรือเขียน แล้วแสดงออกมาในรูปของการใช้ทักษะหรือการแปลความหมายต่าง ๆ เช่น การเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่ได้ยินมาโดยคำพูดด้วยตนเอง หรือการแปลความหมายจากที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาถ่ายทอดจากภาษาไทย (ภาษากลาง) ไปเป็นภาษาปกากะญอ (กะเหรี่ยง) หรืออาจเป็นการแสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อสรุปในหลักธรรมนั้นๆ

ผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการสื่อสาร หมายถึง การประเมินคุณภาพเพื่อให้ทราบว่าการศึกษาระบวนการสื่อสาร (ผู้ส่งสาร) ใคร พูดหรือทำอะไร (สาร) ด้วยช่องทางใด (สื่อ) กับใคร (ผู้รับสาร) และผลของการสื่อสาร (เกิดผลอย่างไรอย่างไร) บรรลุเป้าหมายที่สำคัญหรือไม่ ถ้ายังไม่บรรลุจะต้องมีการเร่งรัดพัฒนาคุณภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด เช่น พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ถ่ายทอดหรือเทศนาหลักธรรม คำสอนของพระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จนเยาวชนสามารถนำไปเป็นแนวทาง และปรับใช้ในชีวิตประจำวันตามเป้าหมายของตนเองและพันธกิจของโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี 2551-2552” ผู้วิจัยมีความตั้งใจว่า งานวิจัยนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ประโยชน์ทางวิชาการ โดยผู้วิจัยคาดว่า งานวิจัยนี้จะสามารถนำผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อทำการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ต่อไป โดยแบ่งเป็น

1.1 ศึกษาเพิ่มเติมในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีข้อมูล และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาในปริมาณที่น้อย ซึ่งโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มีการดำเนินงาน มาเป็นระยะเวลา 9 ปีแล้ว

1.2 ศึกษาเพิ่มเติมในสาขาวิชาอื่น โดยงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในสาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ที่จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานของชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในแง่มุมของการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนอัตลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะของชนเผ่า

1.3 ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของ
ชนเผ่าอื่นๆ

2. ประโยชน์ทั่วไปที่หน่วยงานหรือโครงการจะสามารถนำไปใช้ได้โดยตรง โดย
แบ่งเป็น

2.1 โครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา สามารถนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแสวงหาแนวทางในการพัฒนา และกระบวนการสื่อสารรูปแบบ วิธีการถ่ายทอดธรรมะและเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตลอดจนการแสดงความรู้ความสามารถ ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ กับเยาวชนหรือวัยต่างๆ กับชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และชนเผ่าอื่นๆ อาทิ ชนเผ่ามูเซอ, อาข่า เป็นต้น บนพื้นที่สูง ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน และเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ จนสามารถแก้ไขปัญหาการสื่อสารได้

2.2 มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย สามารถนำผลการศึกษาค้นคว้า หาข้อมูลไปใช้ พัฒนา ให้เกิดประโยชน์ต่อพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาในรุ่นต่อไป ในอนาคต รวมถึงพระภิกษุสงฆ์ทั่วไป

2.3 กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือธรรมะทั่วประเทศ นำไปใช้แสวงหาแนวทางแก้ไขเพื่อเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี พ.ศ. 2551-2552” นี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สำคัญมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้ คือ

1. แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร

1.1 การสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์

1.2 วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

1.3 องค์ประกอบของการสื่อสาร

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งสาร และคุณลักษณะของแหล่งสาร

1.5 แนวคิดเกี่ยวกับสื่อ

1.6 แนวคิดว่าด้วยสาร

1.7 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

1.8 องค์ประกอบขั้นพื้นฐานในการโน้มน้าวใจ

1.9 ความสามารถด้านการสื่อสาร

1.10 ช่องว่างของความรู้ ทักษะ และการยอมรับปฏิบัติ

2. แนวคิดตามหลักพุทธศาสนา

2.1 ทฤษฎีการเทศน์ตามหลักพระพุทธศาสนา

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเผยแผ่ธรรมะในพระพุทธศาสนา

2.3 เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสาร

1.1 การสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์

การสื่อสารเป็นพฤติกรรมโดยธรรมชาติประการหนึ่งของมนุษย์โลกที่เกิดขึ้นในโลกใบนี้ และดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเพื่อการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น ประสบการณ์ ทักษะคติ ความเชื่อ ความศรัทธา ซึ่งกันและกันกับบุคคลอื่นๆ หรือแม้กระทั่งโน้มน้าวใจให้กระทำในสิ่งที่ตนมุ่งหวังไว้ก็ตาม ทั้งในด้านที่ต้องการให้กระทำการใดสิ่งหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่า จุดมุ่งหมายหนึ่งของการสื่อสารก็เพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้ฟัง ดังนั้น การโน้มน้าวใจจึงเป็นข้อเสนอหรือเป็นเงื่อนไขสำคัญในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาสังคมด้านต่างๆ ในยุคปัจจุบัน

ทฤษฎีการสื่อสารและกระบวนการสื่อสาร

ความหมายของ “การสื่อสาร”

คำว่า “Communication” หรือในภาษาไทยเรียกว่า “การสื่อสาร” นั้นเป็นแนวคิดที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย เพราะเป็นพื้นฐานของกระบวนการสังคมทั้งหมด มีความจำเป็นต่อการพัฒนาบุคคล เสริมสร้างกลุ่มหรือองค์กรทางสังคมและอุปถัมภ์ให้คงอยู่ต่อไป จึงได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่างๆ กันดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525 ได้ให้ความหมายของ “สื่อสาร” ว่า นำหนังสือหรือข้อความของฝ่ายหนึ่งส่งให้อีกฝ่ายหนึ่ง (อ้างถึงในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525: 812)

Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English ได้ให้ความหมายของการ “สื่อสาร” หมายถึง การส่งต่อ การร่วมกันใช้หรือแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และความรู้สึก จากความหมายนี้ การสื่อสารเป็นการนำ การส่งต่อ การแลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้สึก จากแหล่งสารไปยังผู้รับสาร ด้วยเจตนาที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางประการของผู้รับสาร

ทั้งนี้ด้วยทัศนะที่หลากหลายดังกล่าว เราอาจสรุปมิติการสื่อสารที่นักวิชาการทางนิเทศศาสตร์หลายท่านแต่ละกลุ่มได้มองต่างกัน พัทธี เชนจรรยา, เมตตา วิวัฒนานุกูล และถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ (2537: 3-8) ได้ให้ความหมายของคำว่า “การสื่อสาร” ว่า

ก. กระบวนการ (Process) หรือ พฤติกรรม (Act)

อริสโตเติล (Aristotle) ได้ให้ความหมายของ “การสื่อสาร” (Communication) ว่า คือการแสวงหา “วิธีการชักจูงใจที่พึงมีอยู่ทุกรูปแบบ” (Search for all the available means of persuasion) จะนำมาซึ่งการบรรลุจุดมุ่งหมายของมนุษย์ (ยุคล เบญจรงค์กิจ, 2542:2)

เอเวอเรท เอ็ม โรเจอร์ (Everett M. Rogers, 1973 :43) ได้ให้ความหมายของ “การสื่อสาร คือ กระบวนการซึ่งสารถูกส่งจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร” เป็นกระบวนการที่ผู้เข้าร่วมในการสื่อสารและแบ่งปันแลกเปลี่ยนสารสนเทศซึ่งกันและกัน เพื่อมุ่งเข้าสู่ความเข้าใจร่วมกัน และการแบ่งปันแลกเปลี่ยนสารสนเทศในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่การสื่อสารนั้น อาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจตรงกันมากขึ้นก็ได้

ปรมะ สตะเวทิน (2538) ได้อธิบายว่า การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสาร (Message) จากบุคคลหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร (Source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านสื่อ (Channel)

นักวิชาการบางท่านถือว่า **พฤติกรรมทุกอย่างที่มนุษย์กระทำ** สามารถสื่อความหมายว่าเป็นการสื่อสารได้ทั้งสิ้น เช่น

เอ็ดเวิร์ด สะเพียร์ (Edward Sapir) กล่าวว่า “การสื่อสาร” คือ การตีความหมายโดยสัญชาตญาณต่อท่าทางที่เป็นสัญลักษณ์ โดยไม่รู้ตัวต่อความคิดและวัฒนธรรมของบุคคล

ความหมายของ “กระบวนการ”

กระบวนการ (Process) หมายถึง ปรากฏการณ์อันใดอันหนึ่ง ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา หรือหมายความถึงการกระทำใดๆ ก็ตามอย่างต่อเนื่องกัน (ปรมะ สตะเวทิน, 2540: 45)

จากความหมายและแนวคิดดังกล่าว คำว่า กระบวนการ จึงแสดงสภาพของการเคลื่อนไหว (Dynamic) ดำเนินต่อไป (On - going) เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Ever - changing) อย่างต่อเนื่อง (Continuous) เมื่อเราเรียกสิ่งใดว่าเป็นกระบวนการ ก็หมายความว่าสิ่ง

นั้นไม่ได้หยุดอยู่กับที่ (Static) แต่สิ่งนั้นมีการเคลื่อนไหว (Moving) องค์ประกอบต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์กัน (Interact) แต่ละองค์ประกอบมีผลกระทบ (Effects)

กระบวนการสื่อสาร หมายถึง กระบวนการระหว่างมนุษย์ในการส่งสารหรือข้อความอย่างใดอย่างหนึ่ง ไปยังผู้รับสาร โดยผ่านสื่อหรือช่องทางในการสื่อสาร เพื่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังจะจำแนกให้เห็นองค์ประกอบต่าง ๆ ของการสื่อสารของ Harold Lasswell ได้ดังนี้

ในปี ค.ศ. 1948 แฮโรลด์ ลาสเวลล์ (Harold Lasswell) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ในการวิเคราะห์กระบวนการการสื่อสารนั้น วิธีที่ง่ายที่สุด ก็คือ การตอบคำถามต่อไปนี้ (ปรมะ สตะ เวทิน, 2540: 46)

ใคร (Who)

พูดอะไร (Says what)

ผ่านสื่อใด/ช่องทางใด (In which channel)

กับใคร (To whom)

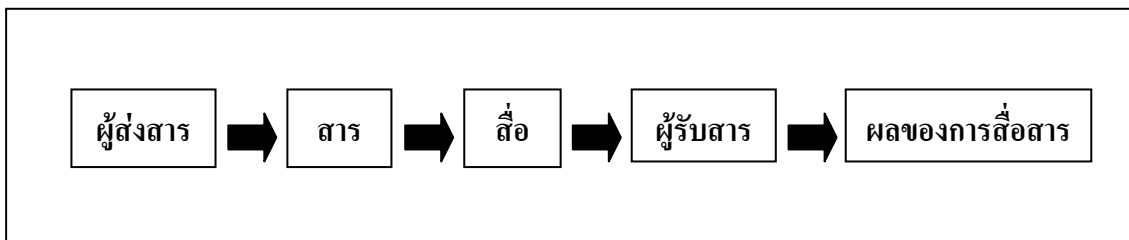
เกิดผลอย่างไร (With what effect)

ในความคิดของ ลาสเวลล์ (Lasswell) องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารจึงประกอบไปด้วยผู้ส่งสาร (ใคร), สาร (พูดอะไร), สื่อ (ผ่านสื่อใด), ผู้รับสาร (กับใคร), และผลของการสื่อสาร (เกิดผลอย่างไร) แบบจำลองนี้มองการสื่อสารไปในเชิงโน้มน้ำหนัก และถือว่าสารที่ส่งไปนั้นย่อมจะต้องมีผลอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ เหมาะในการวิเคราะห์ในการโน้มน้ำหนัก

ลาสเวลล์ (Lasswell) ได้กล่าวต่อไปว่า การศึกษากระบวนการการสื่อสารโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific study) มักจะเน้นที่จะตอบคำถามเหล่านี้คำถามใดคำถามหนึ่ง ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้ส่งสาร (Communicator) ก็จะศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่เป็นแรงดลใจ และกำหนดพฤติกรรมในการสื่อสารของผู้ส่งสาร การศึกษา หรือ การวิจัยในลักษณะนี้เรียกว่า การวิเคราะห์ ผู้ส่งสาร (Control analysis) ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของสารก็มุ่งที่จะทำการวิเคราะห์สาร (Content analysis) ส่วนผู้ที่มุ่งศึกษาถึงวิทยุ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ และสื่ออื่นๆ ก็ทำการวิเคราะห์สื่อ (Media analysis) ในขณะที่ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับบุคคลที่รับสารจากสื่อก็จะทำ

การวิเคราะห์ผู้รับสาร (Audience analysis) และการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของการสื่อสารที่มีต่อผู้รับสารก็เรียกว่า การวิเคราะห์อิทธิพลของการสื่อสาร (Effect analysis)

หากเรานำเอาความคิดของ ลาสเวลล์ (Lasswell) มาเขียนเป็นแบบจำลองกระบวนการ การสื่อสารแบบจำลองดังกล่าวก็จะมีลักษณะดังต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 13 แสดงแบบจำลองกระบวนการการสื่อสารของลาสเวลล์ (Lasswell)

จากแบบจำลองข้างต้น สามารถอธิบายขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการสื่อสารได้ดังนี้

เมื่อผู้ส่งสารต้องการจะทำการสื่อสาร ผู้ส่งสารก็ต้องนำเอาสิ่งที่ตนต้องการจะสื่อสารมาผลิตให้ปรากฏเป็นสารแล้วถ่ายทอดผ่านสื่อเพื่อไปยังผู้รับสาร

ฉะนั้น ตามความคิดของ Lasswell นั้น การสื่อสารมีองค์ประกอบสำคัญคือ “แหล่งสาร” (Source หรือ Who) “สาร” (Message หรือ What) “สื่อ” (Media หรือ What channel) “ผู้รับสาร” (Receive หรือ Who) “ประสิทธิผล” (What effects) นักวิชาการคนอื่นที่มีแนวคิดเดียวกับ Lasswell ได้แก่ Berlo และ Roger (14:30-72) แบบของ Berlo ที่เรียกย่อ ๆ ว่า SMCR ซึ่งย่อมาจาก Source, Message, Channel และ Receiver ซึ่งต่อมา Rogers ได้เสนอเพิ่มองค์ประกอบอีกตัวหนึ่ง คือ “ ปฏิกริยาตอบสนอง ” (Feed back) จึงเป็นการรวมองค์ประกอบตามแนวคิดของ Lasswell และ Berlo ซึ่งจะได้องค์ประกอบคือ Source, Message, Channel, Receiver, Effect, Feed back : SMCEF

ข. เจตจำนง หรือความตั้งใจในการกระทำ (Intent)

นักวิชาการบางท่านให้ความสนใจเจตจำนง หรือความตั้งใจในการสื่อสารเป็นสำคัญ เช่น จอร์จ เอ มิลเลอร์ (George A. Miller) กล่าวว่า “การศึกษาเกี่ยวกับระบบการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสมนั้น ควรมุ่งสนใจเฉพาะสถานการณ์สื่อสาร ซึ่งผู้ส่งสาร (Sender) มีเจตจำนง (Conscious intent) ที่จะถ่ายทอดสารให้มีผลต่อพฤติกรรมของผู้รับสารในทางหนึ่งทางใด” นิยามนี้จึงเป็นการจำกัดความของการสื่อสารให้แคบเข้ามา ทั้งนี้โดยยึดถือเจตจำนงหรือความ

ตั้งใจในตัวผู้ส่งสารเป็นสำคัญ อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า หากว่าผู้ส่งสารกระทำการใดๆ โดยไม่มีเจตนาที่จะให้ผู้รับรู้ ในแง่นี้ถือว่าไม่เป็นการสื่อสาร

ค. การกระทำโดยใช้ภาษา (Language)

ความสามารถประการหนึ่งของมนุษย์ที่เหนือชั้นกว่าสัตว์อื่นๆ จนกลายเป็นอารยธรรมของมนุษย์ก็คือ การมีภาษาไว้พูดจาสื่อสารกัน ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนนั้น เรียกว่า “วจนภาษา” (Verbal Language) นักวิชาการที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารวจนะ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530: 31)

คาร์ล ไอ โฮฟแลนด์ (Carl I. Hovland) และคณะ การสื่อสาร คือ กระบวนการที่บุคคลหนึ่ง (ผู้ส่งสาร) ส่งสิ่งเร้า (โดยปกติเป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน) เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลอื่นๆ (ผู้รับสาร)

นอกจากนี้ยังมีการสื่อสารวจนะที่ไม่ใช่ถ้อยคำหรือตัวหนังสือ แต่สามารถสื่อแสดงความหมายให้รู้ได้ เช่น สีหน้า น้ำเสียง กิริยาท่าทาง ฯลฯ ที่เรียกว่า “อวจนภาษา” (Non-verbal Language)

จอร์ท เกร็บเนอร์ (George Gerbner) “การสื่อสาร” คือ การแสดงกิริยาสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) โดยใช้สัญลักษณ์และระบบสาร (Message Systems) เพื่อตั้งใจใช้แทนสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยถอดความหมายที่ได้รับจากการสื่อสารจุดประสงค์คือ ให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน

วอเรน ดับเบิลยู วีเวอร์ (Warren W. Weaver) “คำว่า การสื่อสารในที่นี้มีความหมายกว้าง ครอบคลุมถึงกระบวนการทุกอย่างที่จิตใจของคนๆ หนึ่งอาจมีผลต่อจิตใจของคนอีกคนหนึ่ง การสื่อสารจึงไม่ได้หมายความว่าเพียงการเขียนและการพูดเท่านั้น หากยังรวมไปถึงดนตรี, ภาพ, การแสดง, บัลเลต์ และพฤติกรรมทุกพฤติกรรมของมนุษย์อีกด้วย” นิยามดังกล่าวนี้จึงเป็นการให้ความหมายของการสื่อสารได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ดังนั้น การสื่อสาร คือ กระบวนการที่บุคคลหนึ่งถ่ายทอดไปยังอีกบุคคลหนึ่ง และบุคคลหลังมีปฏิกิริยาโต้ตอบ ปรัชญาการณีนี้นับเป็นเรื่องสัญลักษณ์ คือ ใช้เครื่องหมายทั้งที่เป็นภาษาพูดและภาษาไม่ใช้คำพูด และมีการปฏิสัมพันธ์ (Interactive) นั่นคือการมีปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างผู้รับสารและผู้ส่งสาร (อรวรรณ ปิลันธนีโอวาท, 2542: 2)

จากความหมายดังกล่าวนี้ ทำให้เห็นถึงกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ที่มีลักษณะเคลื่อนไหว (Dynamic) มีการปรับตัว (Adaptive) ทั้งในบทบาทของผู้ส่งสารและผู้รับสาร อยู่ตลอดเวลา ภาพของปฏิสัมพันธ์จึงมีความชัดเจนขึ้น

วิลเบอร์ แชรรมม์ (Wilbur Schramm) “การสื่อสาร คือ การมีความเข้าใจร่วมกัน ต่อเครื่องหมายที่แสดงข่าวสาร” จากคำจำกัดหรือนิยามดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การสื่อสารเป็นพื้นฐานของกระบวนการสังคมทั้งหมด มีผู้ให้ความหมายของคำว่า การสื่อสาร แตกต่างกันไป แต่ทุกคำจำกัดความ จะอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเดียวกัน คือ การสื่อสารของมนุษย์จะต้องประกอบด้วยสองฝ่ายที่มีความสัมพันธ์ คือ ฝ่ายผู้ส่งสาร และ ฝ่ายผู้รับสาร การสื่อสารจึงเกิดขึ้นได้ โดยส่งข้อมูลข่าวสารๆ ผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่องและมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างกฎระเบียบนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกในสังคม

1.2 วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

นิยามของการสื่อสารที่นักวิชาการมีทัศนะที่หลากหลายนั้น แม้จะเป็นมุมมองที่แตกต่างกัน แต่ทั้งหมดก็ให้ความสำคัญกับการสื่อสาร เพราะเป็นกิจกรรมที่มนุษย์ต้องเกี่ยวข้องด้วยทั้งสิ้น และเป็นหนทางไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งตั้งกันไว้

เดวิด เค เบอร์โล (David K. Belo) กล่าวว่า วัตถุประสงค์พื้นฐานของคนเราในการทำการสื่อสารนั้นก็เพื่อที่จะเป็นหน่วยที่มีอิทธิพล (Affecting Agent) หรือเพื่อให้เกิดผลอย่างไรอย่างหนึ่งต่อผู้อื่น ต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา และต่อตัวเอง

เพื่อให้เห็นว่าผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างก็มีวัตถุประสงค์ในการแสดงความต้องการในการสื่อสาร จึงพอสรุปได้ถึงวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารและวัตถุประสงค์ของผู้รับสารที่ต่างกัน ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงความต้องการในการสื่อสาร

วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร	วัตถุประสงค์ของผู้รับสาร
1. เพื่อแจ้งให้ทราบ (to inform)	1. เพื่อทราบ (to understand)
2. เพื่อสอนหรือให้การศึกษา (to teach or Educated)	2. เพื่อศึกษา (to learn)
3. เพื่อสร้างความพอใจหรือความบันเทิง (to pleased or to entertain)	3. เพื่อหาความพอใจ(to enjoyed)
4. เพื่อเสนอหรือชักจูงใจ (to proposed or to persuade)	4. เพื่อกระทำหรือตัดสินใจ (to disposed or to decide)

จึงเห็นได้ว่า การสื่อสารเป็นแกนหลักสำคัญของพฤติกรรมมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์ ซึ่งในมีการพัฒนารูปแบบ ช่องทาง แบบแผน วิธีการต่างๆ ในการสื่อสาร แลกเปลี่ยนสารสนเทศกับบุคคลอื่นๆ เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันในความคิดเห็น ความเชื่อ ทศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์ และกฎเกณฑ์โดยเฉพาะถ้าหากสิ่งที่จะต้องแบ่งปันไปยังบุคคลอื่นๆ ในสังคมนั้นเป็นที่รู้จักผิวดินหรือไม่รู้จักเลย ไม่ว่าจะเป็ในแง่นามธรรมในด้านความเชื่อ ความศรัทธา ทศนคติ หรือความคิดหลักทางศาสนา การสื่อสารจำเป็นต้องได้รับการพัฒนารูปแบบ และวิธีการและการวางแผนรัดกุมเป็นพิเศษ เพื่อการเผยแพร่ ทำความเข้าใจต่อบุคคลอื่นๆ

1.3 องค์ประกอบของการสื่อสาร

จากแบบจำลองของลาสเวลล์ (Lasswell) จะเห็นว่าในกระบวนการสื่อสาร มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ คือ

1. ผู้ส่งสารหรือแหล่งสาร (Source) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการจะทำการสื่อสาร ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของตน หรือแหล่งกำเนิดของสารหรือผู้ที่เลือกสรรข่าวสารเกี่ยวกับแนวความคิดหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้วส่งไปยัง ผู้รับสาร ดังนั้น ผู้ส่งสารอาจเป็นบุคคลคนเดียวหรือหลายคน หรืออาจเป็นหน่วยงานองค์กรต่างๆ เช่น กลุ่มนักเรียน หรืออาจเป็นสถาบัน เช่น บริษัท รัฐบาล หน่วยงานราชการก็ได้

2. สาร (Message) หมายถึง ผลผลิตของผู้ส่งสารที่ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสารและวัตถุประสงค์ของตนที่ปรากฏออกมาในรูปรหัส เช่น เมื่อเราพูดถึง สารก็คือสิ่งที่เราพูด เมื่อเราเขียน สารก็คือตัวหนังสือที่เราเขียนเป็นคำ เป็นประโยค เมื่อเราแสดง สารก็คือ กิริยาท่าทางที่แสดงออกมา

3. สื่อ (Channel) หมายถึง สิ่งที่น่าหรือถ่ายทอดสารของผู้ส่งสาร เช่น เมื่อเราพูดถึงสื่อ คือ คลื่นเสียงในอากาศ

4. ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับสารของผู้ส่งสาร ผู้รับสารอาจเป็นคนๆ เดียว หรือหลายคน เช่น กลุ่มผู้ฟังธรรม

5. ผล (Effect) หมายถึง การเปลี่ยนแปลง หรือ ข้อแตกต่าง (Changes or Discrepancy) ซึ่งเกิดขึ้นกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอันเนื่องมาจากข่าวสารที่ได้รับผลของการสื่อสาร มักปรากฏออกมาในรูปของการเปลี่ยนแปลงระดับความรู้ทัศนคติและพฤติกรรม ในวงการพัฒนามีนักวิชาการหลายท่านเสนอว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและหน้าที่ของสังคมเกิดขึ้นเนื่องจากผลของการสื่อสาร

6. ปฏิกิริยาตอบสนอง (Feed back) หมายถึง วิธีการหรือปฏิกิริยาที่ฝ่ายผู้รับสารแสดงออกมาให้ผู้ส่งสารได้รับทราบ เนื่องจากผลของการสื่อสารนับว่าเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ผู้ส่งสารสามารถหยั่งรู้ว่าข่าวสารที่ส่งออกไปนั้นได้รับผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายหรือไม่ เพียงไร ลักษณะป้อนกลับ อาจเป็นไปโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้

องค์ประกอบทั้ง 6 ประการนี้ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด มีผลกระทบซึ่งกันและกัน รวมทั้งมีผลต่อการสื่อสาร การสื่อสารจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อองค์ประกอบการสื่อสารมีประสิทธิภาพด้วย

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งสาร และคุณลักษณะของแหล่งสาร

แหล่งสารหรือผู้ส่งสาร (Source or Sender) คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้ริเริ่ม หรือเริ่มต้นส่งสารไปให้อีกบุคคลหนึ่งจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม หรือเป็นผู้ทำหน้าที่ส่งสารผ่านช่องทางหนึ่งไปยังผู้รับสาร ฉะนั้น ผู้ส่งสารจึงมีบทบาทในการชี้แนะว่าพฤติกรรมการสื่อสารภายใต้สถานการณ์หนึ่งๆ นั้น จะเป็นไปในรูปแบบใด และมีผลอย่างไร แหล่งสารหรือผู้ส่งสารจึงถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบอันสำคัญในกระบวนการสื่อสาร ตลอดจนมีส่วนกำหนดประสิทธิผลของการสื่อสารด้วย

พรสิทธิ์ พัฒนานุรักษ์ (2531) กล่าวว่า ผู้ส่งสารที่ดีต้องมีความพร้อมในการสื่อสาร กล่าวคือ จะต้องเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ มีความรับผิดชอบในข่าวสาร เข้าใจวัตถุประสงค์ของการส่งข่าวสาร ควบคุมความรู้สึกและความเชื่อมั่นของตนเองในขณะสื่อสารได้ พฤติกรรมแสดงออกในการสื่อสารสอดคล้องกับเนื้อหาสาร

ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร

อรรวรรณ ปิณฑโรวาท (2542) ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ประการ คือ

ความสามารถหรือความเป็นผู้ชำนาญ (Competence of Expertness)

ความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness)

ปัจจัยทั้ง 2 ประการนี้ ผู้รับสารต้องมองเห็น (Perceive) ว่ามีอยู่ในตัวผู้ส่งสาร ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารนี้มีไ้ลักษณะโดดๆ (Single characteristic) เหมือนอย่าง อายุ เพศ แต่ต้องเป็นสิ่งที่ผู้รับสารมองเห็นรับรู้และเชื่อเช่นนั้น ความสามารถหรือความชำนาญ เป็นลักษณะที่เฉพาะเจาะจง ส่วนความน่าไว้วางใจเป็นลักษณะทั่วๆ ไป หรืออาจกล่าวได้ว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารจะแตกต่างกันไปตามหัวข้อ (Topic) ของสารแต่ละเรื่องไปและแตกต่างกันในแต่ละสถานการณ์

การวิจัยด้านความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารหรือแหล่งสาร (Source Creditability) ได้พัฒนาโดยเบอร์โล (Berlo) และคณะ ซึ่งวิเคราะห์ออกมาได้ข้อสรุปว่ามีปัจจัย 3 ประการ ที่ผู้รับสารมักจะใช้ในการตัดสินใจความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ได้แก่

คือ

1. ปัจจัยที่สร้างความอบอุ่นใจ (Safety factor) ผู้ส่งสารจะมีคุณสมบัติต่อไปนี้

- ใจดี (Kind)
- ยุติธรรม (Just)
- เข้ากับคนอื่นได้ง่าย (Congenial)
- รู้จักให้อภัย (Forgiving)
- มีความเป็นเพื่อน (Friendly)
- เชื้อเฟื้อ (Hospitable)
- ไม่ขัดคอใคร (Agreeable)
- ร่าเริง (Cheerful)
- น่ารัก (Pleasant)
- มีศีลธรรม (Ethical)
- สุภาพ (Gentle)
- อุตุน (Patient)
- ไม่เห็นแก่ตัว (Unselfish)
- สงบเยือกเย็น (Calm)

2. ปัจจัยที่เป็นคุณสมบัติของผู้ส่งสาร (Qualification factor) ส่วนใหญ่ปัจจัยนี้จะเน้นความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ของผู้ส่งสาร คุณสมบัติเหล่านี้ เช่น

- มีประสบการณ์ด้านใดด้านหนึ่ง (Experienced)
- ได้รับการฝึกฝน (Trained)

- มีความชำนาญ (Skilled)
- มีอำนาจในหน้าที่ (Authoritative)
- มีความสามารถ (Able)
- มีไหวพริบ (Intelligent)

3. ปัจจัยด้านพลวัตของผู้ส่งสาร (Dynamism factor) ปัจจัยนี้คือ ปัจจัยที่แสดงความคล่องแคล่ว กระตือรือร้น ความไม่เฉื่อยชาของผู้ส่งสาร ลักษณะเหล่านี้ได้แก่

- เป็นฝ่ายรุก (Aggressive)
- รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathic)
- ตรงไปตรงมา (Frank)
- กล้า (Bold)
- กระตือรือร้น (Active)
- รวดเร็ว (Fast)
- คล่องแคล่ว (Energetic)

จากปัจจัยทั้ง 3 ประการดังกล่าว หากผู้รับสารพิจารณาว่าผู้ส่งสารมีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว ก็กล่าวได้ว่า ผู้ส่งสารมีความสามารถในการโน้มน้าวใจได้ เชื่อกันว่า เรื่องที่ผู้ส่งสารพูดจะมีพลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติผู้รับสารได้มากกว่า หรืออีกนัยหนึ่งถ้าผู้ฟังเห็นว่าผู้พูดเป็นผู้ที่ไม่น่าเชื่อถือแล้ว ไม่ว่าจะเรื่องที่จะเป็นเรื่องอะไร ก็ย่อมจะไม่น่าเชื่อถือไปด้วย

การวิเคราะห์ผู้ส่งสารเป็นรูปแบบของการสื่อสารที่เกิดขึ้น เป็นการถ่ายทอดข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารเป้าหมาย ซึ่งทิศทางการสื่อสารนี้แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การสื่อสารที่ผู้ส่งสารถ่ายทอดสารไปยังผู้รับสารเพียงฝ่ายเดียว (One-way communication)

เป็นการสื่อสารโดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือซักถาม ทำให้ปริมาณข้อมูลสะท้อนกลับ (Feedback) มีน้อยหรือไม่มีเลยโดยที่ผู้ส่งสารไม่สนใจต่อปฏิกิริยาสะท้อนกลับนั้น การสื่อสารในรูปแบบนี้จะมีลักษณะเป็นไปในรูปของนโยบาย คำสั่งของผู้บริหารหรือผู้นำ โดยผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น เสียงตามสาย เอกสารสิ่งพิมพ์

2. การสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication)

เป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสาร ในขณะที่เดียวกันเมื่อผู้รับสารได้รับข้อมูลแล้วก็ส่งข้อมูลข่าวสารตอบกลับมายังผู้ส่งสารด้วย จึงเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างสลับบทบาทในการรับและส่งสาร มีการเปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้ซักถามข้อสงสัยต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างกัน การโต้ตอบระหว่างกันที่เกิดขึ้นนี้ทำให้เกิดความเข้าใจกันอย่างชัดเจน การสื่อสารแบบนี้ผู้ส่งสารให้ความสำคัญกับปฏิกิริยาสะท้อนกลับ (Feedback) ทำให้การสื่อสารที่เกิดขึ้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความเสมอภาคกันในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

1.5 แนวคิดเกี่ยวกับสื่อ (Channel)

สื่อ (Channel or Media) เป็นองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสารโดยจะเป็นพาหนะหรือตัวกลางในการนำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร หากผู้ส่งสารซึ่งต้องการส่งสารไปยังผู้รับไม่มีสื่อเพื่อการส่งสาร การสื่อสารนั้นๆ ก็ย่อมไม่เกิดขึ้น

สำหรับการจัดแบ่งประเภทของสื่อที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสาร ไม่มีข้อกำหนดหรือหลักเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว จึงสามารถจัดแบ่งประเภทของสื่อได้หลายแบบ แตกต่างกันไปตามเกณฑ์ที่ใช้ ส่วนการเลือกและใช้สื่อมักมีวิธีการแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับประเภทของผู้รับ ลักษณะของข่าวสารและขั้นตอนในกระบวนการยอมรับของผู้รับสาร หากเลือกและใช้สื่อแต่ละประเภทไม่เหมาะสมแล้ว ความสำเร็จของการสื่อสารก็จะเป็นไปได้ยาก

การเลือกใช้สื่อ

ก. สื่อประเพณี ได้แก่

- สื่อบุคคล ได้แก่ พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

- สื่อสถานที่ ได้แก่ ลานธรรม, ห้องสมุด
  - สื่อกิจกรรม ได้แก่ โครงการต่างๆ ที่มีทั้งวิธีการผสมผสานแบบทางโลก และ ทางธรรมจัดทำขึ้น, ค่ายอบรมจริยธรรม, การสอนพระพุทธศาสนาประจำวันอาทิตย์
  - สื่อวัตถุ ได้แก่ สิ่งที่ทำขึ้นเพื่อส่งผลด้านอารมณ์และจิตใจ เป็นการเตือนให้ ผู้รับให้ระลึกถึง และมีจิตใจใฝ่กระทำ และยังสามารถส่งผลต่อการกระทำโดยตรงด้วย เช่น พระพุทธรูป โบสถ์ อาราม วิหาร สระน้ำ ฯลฯ
  - สื่อพื้นบ้าน ได้แก่ ประเพณีพิธีกรรมต่างๆ
- ข. สื่อสมัยใหม่เฉพาะกิจ** ได้แก่ สื่อที่ผลิตขึ้นเพื่อเผยแพร่ข่าวสารด้านธรรมะ, สไลด์มัลติมีเดีย, วารสาร, เทปวีดีทัศน์, และเทปเสียงบันทึกคำบรรยาย, การฉายแผ่นใสอินเทอร์เนต และการฝึกอบรม/ปฏิบัติ, หอกระจายข่าว

1.6 แนวคิดว่าด้วยสาร (Message)

เมื่อทราบถึงช่องทางการสื่อสารต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการสื่อสารแล้ว สารก็เป็น องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของกระบวนการสื่อสาร

Berlo (1960) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “สาร” (Message) ไว้ว่า เป็นผลิตภัณฑ์ทางกายภาพ (Physical Product) ของผู้ส่งสาร ซึ่งมีองค์ประกอบที่เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ส่วน คือ

1. **รหัสสาร (Message Code)** ได้แก่ กลุ่มสัญลักษณ์ซึ่งสามารถจะนำมาจัดโครงสร้างให้มีความหมายที่ผู้รับสารเข้าใจได้ ทั้งนี้การที่รหัสนี้จะเกิดขึ้นได้ ต้องมีส่วนประกอบ (Group of Element) และกระบวนการในการเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ส่วนประกอบเหล่านั้นมีความหมายขึ้นมา เช่น ภาษาปากาเกอะญอ (กะเหรี่ยง) ซึ่งมีส่วนประกอบ คือ เสียง ตัวอักษร คำ โดยส่วนประกอบเหล่านี้ได้รับการเรียบเรียงอย่างเป็นระบบให้อยู่ในลักษณะที่มีความหมาย

2. **เนื้อหาสาร (Message Content)** คือ ส่วนประกอบในตัวสาร ที่ผู้ส่งสารใช้เพื่อการถ่ายทอด สาระ ข้อมูล หรือเจตนารมณ์ของตน

3. การจัดการ (Message Treatment) การพิจารณาเลือกสาร จัดโครงสร้างรหัส และเนื้อหาสารซึ่งกระทำโดยผู้ส่งสาร

โดยทั่วไป สาร แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. **วจนสาร หรือวจนภาษา (Verbal Message or Language)** คือ สาร หรือ ภาษาที่แสดงออกในรูปของถ้อยคำ คำพูด หรือตัวอักษร ซึ่งได้แก่ ภาษาพูด ภาษาเขียน เป็นต้น

2. **อวจนสาร หรืออวจนภาษา (Non-verbal Message or Language)** คือ สาร หรือภาษาที่ไม่แสดงออกโดยใช้ถ้อยคำ คำพูดหรือตัวอักษรโดยตรง แต่แสดงออกในทางอื่นซึ่งสามารถสื่อความหมายบางอย่างได้เช่นกัน ได้แก่ สายตา น้ำเสียง การแสดงออกทางสีหน้า กิริยา ท่าทาง การสัมผัส และรูปลักษณ์ต่างๆ

ระวีวรรณ ประกอบผล (2537) กล่าวว่า ความสำคัญของสารที่ถูกส่งมาจากผู้ส่งสาร คือ การทำหน้าที่เร้าให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้ความหมาย และมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อการที่ผู้รับสารจะรับสารที่ถูกส่งมาในรูปสัญลักษณ์ได้หรือไม่ นั่นขึ้นอยู่กับว่าผู้รับทักษะในการรับสารมากหรือน้อย ผู้รับสารซึ่งมีทักษะในการรับสาร ย่อมจะช่วยให้พฤติกรรมมารับสารเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันลักษณะของเนื้อหาสารเองก็จัดเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสารด้วยซึ่ง ได้เสนอว่า

1. สารนั้นจะต้องมุ่งถึงผู้รับสาร และได้รับความสนใจจากผู้รับสาร โดยการมุ่งสร้างสรรคิให้ผู้รับสารสนใจ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงกาลเทศะ เป็นต้น

2. สารนั้นต้องมีสัญลักษณ์แสดงถึงความเหมือนกันของผู้ส่งสาร และผู้รับสารเพื่อแลกเปลี่ยนความหมายให้กันและกันได้ทราบชัด ซึ่งไม่ใช่เพียงแต่คำนึงถึงภาษาในการสื่อสารอย่างเดียวกัน แต่ยังคงเข้าใจในส่วนของความนึกคิดของผู้รับสารด้วย เพื่อให้สารที่สื่อไปนั้นบรรลุประสิทธิผล

3. สารต้องเร้าความต้องการของผู้รับ และแนะนำวิธีการที่ผู้รับสารจะได้รับการตอบสนองความต้องการ

4. สารต้องแนะนำวิธีที่ผู้รับสารที่จะต้องสนองความต้องการของตน ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ของกลุ่ม การที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อยู่อาศัยรวมกันเป็นกลุ่ม คำนึงถึงที่

เกิดขึ้นก็จะอิงที่สอดคล้องกับกลุ่มเป็นสำคัญ การสร้างสารที่จะให้มีประสิทธิผลจึงควรให้สอดคล้องกับครรลองวิถีชีวิตของกลุ่มด้วย

ดังนั้นการวิเคราะห์สารที่ใช้ในกระบวนการสื่อสารก็มีความสำคัญ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

จุดจูงใจในสาร (Message Appeals)

จุดจูงใจในสารอาจจะเป็นทางด้านชีววิทยา (ความต้องการทางด้านสรีระ) หรือเป็นจุดจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learned Motive) แต่การโน้มน้าวใจจะได้ผลดียิ่งขึ้น ถ้ามีจุดจูงใจที่ผู้รับสามารถเชื่อมโยงได้กับกรอบอ้างอิงของตนเอง จุดจูงใจที่ใช้กันทั่วไป ได้แก่

1. **จุดจูงใจโดยใช้ความกลัว (Fear Appeals)** มีการศึกษาด้านการใช้จุดจูงใจโดยใช้ความกลัวปรากฏว่าความกลัวในระดับต่ำมีผลในทางโน้มน้าวใจมากกว่าความกลัวในระดับสูง ถ้าความกลัวมีมากเกินไปแล้ว ผู้รับสารอาจจะเกิดความกระวนกระวาย ฉะนั้นแทนที่เขาจะสนใจในสาร เขาจะสนใจในความกระวนกระวายของเขาแทน ต่อมานักวิจัยค้นพบว่า ระดับของการใช้ความกลัวไปในทางเดียวกันกับความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร นั่นก็คือ ถ้าผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือสูง เขาสามารถใช้ความกลัวในระดับสูงมาโน้มน้าวใจ ถ้าผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือต่ำ ผู้ส่งสารสามารถใช้ความกลัวในระดับต่ำมาโน้มน้าวใจ นอกจากนี้ยังค้นพบว่า ความสัมพันธ์ของหัวข้อการโน้มน้าวใจก็สัมพันธ์กับระดับของความกลัวที่จะใช้กับผู้รับสาร คือ ถ้าผู้รับสารรู้สึกว่าเขาเองเกี่ยวข้องกับหัวข้อนั้น ผู้ส่งสารอาจใช้ความกลัวในระดับสูงมาโน้มน้าวใจได้ การใช้ความกลัวในระดับสูงมาโน้มน้าวใจจะได้ผลมากกว่าถ้าผู้ฟังเป็นเพียงเด็กๆ จะเห็นได้ว่า ตัวแปรที่จะอธิบายประสิทธิผลของการใช้ความกลัวในการโน้มน้าวใจมีหลากหลาย อาทิ ความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร ความสำคัญของเนื้อหาที่มีต่อผู้รับสาร บุคลิกภาพของผู้รับสาร เป็นต้น

2. **จุดจูงใจโดยใช้อารมณ์ (Emotional Appeals)** นักวิจัยชาวตะวันตกได้ทำการทดลองและพบว่า สารที่ใช้อารมณ์จะโน้มน้าวใจได้มากกว่าสารที่ไม่ใช้อารมณ์ ตามปกติการโน้มน้าวใจโดยใช้อารมณ์ จะมีวิธีการดังต่อไปนี้

ก. การใช้ภาษาที่เจืออารมณ์เพื่อบรรยายสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด

ข. การเชื่อมโยงความคิดที่เราเสนอใหม่กับความคิดเก่าบางอย่าง

ค. ถ้าผู้ส่งสารสามารถเชื่อมโยงความคิดใหม่นี้ได้กับความคิดเก่า ก็อาจจูงใจทางอารมณ์ให้ผู้รับสารคล้อยตามได้ ไม่ว่าจะเลือกความคิดเก่าที่บวกหรือลบ

ง. การเชื่อมโยงความคิดที่เสนอเข้ากับอวัจนสารที่สามารถเร้าอารมณ์ได้ เช่น การพูดเรื่องความดี-ความชั่ว อาจจะมีรูปนก-สวรรค์เพื่อสร้างบรรยากาศ การทำให้อวัจนสารและอวัจนสารสอดคล้องกันโดยผู้ส่งสาร กรณีนี้เป็นกรณีพิเศษสำหรับการพูด ถ้าผู้พูดพูดเรื่องที่ต้องใช้อารมณ์เจือปน ผู้พูดต้องมีอากัปกริยา ท่าทาง น้ำเสียงประกอบด้วย ผู้ฟังจึงจะคล้อยตาม ถ้าผู้พูดพูดด้วยเนื้อหาที่เจืออารมณ์และมีท่าทางเฉยเมย ผู้ฟังก็คงจะถูกโน้มน้าวใจได้ยาก

3. จุดจูงใจโดยใช้ความโกรธ (Anger Appeals) วิธีนี้ผู้ส่งสารสร้างความโกรธหรือความคับข้องใจแก่ผู้รับสารแล้วจึงเขียนหรือพูดเพื่อลดหรือเพิ่มความเครียดแก่ผู้รับสารและวิธีแก้ไข

4. จุดจูงใจโดยใช้อารมณ์ขัน (Humorous Appeals) วิธีนี้โน้มน้าวใจโดยลดความเครียด อาจทำได้โดยวิธีพูดหรือเขียนประชดประชัน

5. จุดจูงใจโดยใช้รางวัล (Rewards as Appeals) ปกติแล้วสารที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับสารที่ไม่ได้ให้คำมั่นสัญญาสิ่งใดกับคนฟัง ยิ่งสารมีรางวัลหรือสิ่งตอบแทนมากก็จะยิ่งเรียกร้องความสนใจหรือจูงใจคนฟังได้มาก

6. จุดจูงใจโดยใช้แรงจูงใจ (Motivational Appeals) แท้ที่จริงแล้วจุดจูงใจทุกชนิดที่กล่าวมา ถือเป็นแรงจูงใจ แต่มีแรงจูงใจบางอย่างที่มนุษย์เรียนรู้เมื่อมีประสบการณ์ผ่านเข้ามาในชีวิต แรงจูงใจเหล่านี้ได้แก่ ความรักชาติ ความรักในเพื่อนมนุษย์ ศาสนา และค่านิยมต่างๆ เช่น การที่จะสื่อสารโดยใช้แรงจูงใจต้องมีการวิเคราะห์ให้ผู้ฟังอย่างมาก เพราะคุณธรรม ค่านิยม หรือแรงจูงใจอย่างหนึ่งอาจมีความหมายมากต่อผู้ฟังคนหนึ่ง ในขณะที่ผู้ฟังอีกคนหนึ่งอาจจะไม่รู้สึกอะไรเลย

ผลของการสื่อสาร

เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom) กล่าวว่า การสื่อสารนั้นเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางจิตวิทยา กระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรม ได้จำแนกวัตถุประสงค์ในการศึกษา (Taxonomy of educational objectives) ไว้ทั้งหมด 3 ด้าน โดยสามารถใช้วัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้เป็นหลักในการพิจารณาผลของการสื่อสารที่เกิดขึ้นในระดับบุคคล ได้แก่

1. **ผลของการสื่อสารต่อบุคคลในด้านการเปลี่ยนแปลงพุทธิสัย (Cognitive domain)** ผู้ส่งสารต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสารเกี่ยวกับความรู้ ความคิด ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นในสมอง แม้จะมองเห็นไม่ได้ แต่จำแนกออกเป็นระดับจากต่ำไปหาสูงได้ 6 ระดับ คือ 1) ความรู้-ความจำ (Knowledge or Recall) 2) ความเข้าใจ (Understanding or Comprehension) 3) การนำไปใช้ (Application) 4) การวิเคราะห์ (Analysis) 5) การสังเคราะห์ (Synthesis) 6) การประเมินค่า (Evaluation)

จะเห็นได้ว่า ภายหลังจากการสื่อสาร ผลของการเปลี่ยนแปลงความรู้ ความคิด (พุทธิสัย) ได้เกิดขึ้นแล้วในส่วนสมองของมนุษย์ โดยที่บางส่วนก็ไม่ปรากฏให้เห็นทันทีทันใด แต่เป็นไปในลักษณะแอบแฝงก็ได้

2. **ผลของการสื่อสารต่อบุคคลในด้านการเปลี่ยนแปลงเจตพิสัย (Affective domain)** ผลที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติภายในตัวผู้รับสาร เป็นกลุ่มของความเชื่อต่างๆ เกี่ยวกับวัตถุหรือสถานการณ์ที่มีการรวมตัวค่อนข้างถาวร มีผลโน้มน้าวให้บุคคลแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบทางใดทางหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงในด้านเจตพิสัย จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมภายในจิตใจลักษณะนิสัย คุณธรรม และค่านิยมที่เรียกโดยรวมว่า “ทัศนคติ” เพราะมีผลเกี่ยวข้องกับผูกพันความรู้สึกนึกคิดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสามารถจำแนกได้ 5 ระดับ คือ 1) การยอมรับ (Receiving and Attending) 2) การตอบสนอง (Responding) 3) การสร้างค่านิยม (Valuation) 4) การจัดรูปแบบ (Organization) 5) การปฏิบัติเป็นนิสัย (Characterization)

ฉะนั้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในจิตใจจากระดับหนึ่งสู่อีกระดับหนึ่ง หรือจากขั้นความรู้ที่ได้ถูกหล่อหลอมให้กลายเป็นบุคลิกภาพเฉพาะตนไป

3. **ผลของการสื่อสารต่อบุคคลในด้านการเปลี่ยนแปลงทักษะพิสัย (Psychomotor domain)** นอกจากผลของการเปลี่ยนแปลงความรู้และทัศนคติแล้วยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการปฏิบัติด้วย แต่โดยปกติแล้ว พฤติกรรมของบุคคลนั้นเปลี่ยนได้ยากกว่าทัศนคติและความเชื่อ ดังนั้นนักสื่อสารจึงมุ่งที่จะเปลี่ยนทัศนคติมากกว่า โดยหวังว่าพฤติกรรมจะเปลี่ยนตามภายหลัง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนั้นก็เกี่ยวข้องกับระบบการทำงานของอวัยวะต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะและความชำนาญในตัวผู้รับสาร ทั้งนี้สามารถจำแนกได้ 5 ระดับ คือ 1) การเลียนแบบ (Imitation) 2) การลงมือทำตามแบบ (Manipulation) 3) การทำได้อย่างถูกต้อง (Precision) 4) การทำอย่างต่อเนื่อง (Articulation) 5) การทำได้โดยธรรมชาติ (Naturalization)

จะเห็นได้ว่า ผลของการสื่อสารต่อบุคคลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบการทำงานของอวัยวะส่วนต่างๆ ซึ่งจัดเป็นทักษะทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญา

อย่างไรก็ตาม ผลจากการสื่อสารที่มีต่อบุคคล ถือได้ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาให้เกิดผลในระดับที่สูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นผลของการสื่อสารนั้นปราศจากอุปสรรค หรือหากประสบบ้าง ก็สามารถผ่านพ้นไปได้ด้วยดี บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

1.7 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

การสื่อสารและการโน้มน้าวใจ

จอร์ท เกอร์บเนอร์ (George Gerbner, 1956) ได้ให้คำจำกัดความเพื่อสร้างความเข้าใจโดยรวมเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งของการสื่อสาร คือ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผลบางประการในตัวผู้รับสารโดยเกิดจากความตั้งใจของแหล่งสาร ซึ่งผลของการสื่อสารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 3 ประเด็นใหญ่ คือ

1. ระดับความรู้ของผู้รับสาร
2. ทักษะคติของผู้รับสาร
3. พฤติกรรมของผู้รับสาร

ไซมอนส์ (Simons, 1976) สรุปความหมายของ “การโน้มน้าวใจ” ว่าหมายถึง การสื่อสารของมนุษย์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น โดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ค่านิยม หรือทัศนคติ

รจิตลักษณ์ แสงอุไร (2530 : 208) ให้นิยามคำว่า “การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ” (Persuasive Communication) หมายถึง การสื่อสารเพื่อชักจูงใจ ชี้แนะ และชักชวนให้บุคคลทำตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยอาศัยกระบวนการการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวใจ โดยมุ่งไปที่เป้าหมาย คือ ผู้รับสาร สถานการณ์ ข่าวสาร และช่องทางในการรับสาร

1.8 องค์ประกอบขั้นพื้นฐานในการโน้มน้าวใจ

การโน้มน้าวใจโดยวิธีการสื่อสารเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้รับสาร ควรจะศึกษาถึงองค์ประกอบขั้นพื้นฐานในการโน้มน้าวใจดังต่อไปนี้

1. มองจากภายนอกของผู้รับสาร องค์ประกอบในการโน้มน้าวใจมีอยู่ 4 ประการ (อรวรรณ ปีฉัตรนิโอวาท, 2537 : 7-8) คือ

1.1 ความแตกต่างจากภายในผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารแต่ละคนมีปัจจัยต่างๆ กัน ซึ่งทำให้มีการโน้มน้าวใจ ไม่เหมือนกัน อาทิ ความน่าเชื่อถือ อำนาจทางสังคม บทบาทในสังคม สัมพันธภาพของผู้รับสาร และลักษณะทางประชากรอื่น ๆ เช่น อายุ เพศ อาชีพ เป็นต้น

1.2 ความแตกต่างภายในสาร สารแต่ละชิ้นจะมีความน่าโน้มน้าวใจ แตกต่างกับการพูดหรือเขียน และก็มีความโน้มน้าวใจไม่เหมือนกัน ความแตกต่างในหัวข้อและเนื้อหาของสาร ลักษณะของการโน้มน้าวใจที่ใช้ การจัดเรียบเรียงสาร ข้อโต้แย้งที่ใช้ ภาษา ตลอดจนท่วงทำนองลีลา

1.3 ความแตกต่างของสื่อ ความน่าโน้มน้าวใจของสารจะแตกต่างกันเมื่อเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลเปรียบเทียบกับ การสื่อสารโดยผ่านสื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

1.4 ความแตกต่างภายในสภาพการณ์ที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือขาดบุคคลหนึ่งบุคคลใด ความคุ้นเคยหรือไม่คุ้นเคยของผู้รับสารต่อสภาพการณ์หนึ่ง การมีตัวเร้าบวกหรือลบในสถานการณ์ เช่น การโน้มน้าวใจให้บริจาคเงิน โดยมีสื่อมวลชนรายล้อมถ่ายภาพอยู่ อาจจะเป็นตัวเร้าบวกในการโน้มน้าวใจก็ได้

2. สำหรับตัวผู้รับสารเอง การที่ผู้รับสารคนหนึ่งๆ จะมีความละเอียดอ่อน ต่อการถูกโน้มน้าวเพียงใดอาจพิจารณาได้จาก

2.1 ลักษณะของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ เชื้อชาติ การศึกษา อาชีพ

2.2 ทรรศนะ และทัศนคติ

2.3 ความรู้ซึ่งผู้รับสารมีเกี่ยวกับสารนั้นๆ

2.4 ลักษณะด้านอารมณ์

2.5 ความสำคัญที่ผู้รับสารให้แก่หัวข้อหนึ่งๆ

2.6 วิธีการที่ผู้รับสารรับรู้สภาพการณ์หนึ่งๆ

1.9 ความสามารถด้านการสื่อสาร

Cooley และ Roach (1984) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถด้านการสื่อสาร (Competence in Communication) ว่าเป็นการศึกษาในเรื่องของ

- การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Communication)
- ทักษะในการสื่อสาร (Tactic Communication)

การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Communication) คือ การสื่อสารที่ประกอบด้วยความรู้ เกี่ยวกับการใช้รูปแบบ วิธีการสื่อสารในสถานการณ์หนึ่งได้อย่างเหมาะสม (Appropriateness) ซึ่งได้แก่

- การเข้าใจกฎเกณฑ์ สัญลักษณ์ ความหมายต่างๆ ที่สมาชิกในองค์กร ชุมชน สังคม กำหนดขึ้น เช่นเข้าใจว่าความจะติดต่ออะไร กับใคร หน่วยงานใด เวลาไหน ด้วยวิธีการอะไรจึงจะเหมาะสม

- ความสามารถในการพิจารณาความแตกต่างของบุคคล รวมทั้งความแตกต่างในเชิงความคิดด้วย เช่นการเข้าใจสถานการณ์และเข้าใจบุคคลอื่น

- ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับคนในวัฒนธรรมที่ต่างกัน ทั้งนี้ต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญคือการเข้าใจพื้นฐาน ลักษณะทางวัฒนธรรมในสังคม เข้าใจรูปแบบกฎเกณฑ์ บรรทัดฐานของปฏิสัมพันธ์ ที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง เคารพระบบอาวุโส รู้จักแสดงความรู้ ความสามารถ ความรู้สึนึกคิดในระดับที่เหมาะสม เป็นต้น

ทักษะในการสื่อสาร

ทักษะในการสื่อสาร (Tactic Communication) หมายถึง ความสามารถหรือทักษะที่จะนำความรู้เกี่ยวกับใช้รูปแบบ วิธีการสื่อสารไปใช้ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) ได้แก่ ทักษะที่นำมาใช้ในปฏิสัมพันธ์ในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย เช่น ทักษะ

ในการให้คำแนะนำ รับฟังคำแนะนำ ทักษะในการฟัง ทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะในการตัดสินใจ ทักษะการโน้มน้าวใจ เป็นต้น นอกจากนี้ยังอาจรวมถึงความสามารถเชิงทักษะในการสื่อสาร ที่เรียกว่าเทคนิคการอ่านใจ (Mind reading technique) ซึ่งอาจจะไม่สื่อกันด้วยคำพูดตรงไปตรงมา แต่คาดหวังให้คู่ปฏิสัมพันธ์รู้ความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เป็นแต่เพียงทักษะในการสื่อสารที่สามารถใช้ในการปฏิบัติงานทั่วไป แต่อาจเรียกได้ว่าเป็นทักษะเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญเพราะมีส่วนช่วยสามารถสร้างความประทับใจให้กับคู่ปฏิสัมพันธ์

1.10 ช่องว่างของความรู้ ทักษะคติ และการยอมรับปฏิบัติ

ในการวางแผนการสื่อสารเพื่อก่อให้เกิดผลในด้านการให้ความรู้แก่ผู้รับสารนั้น โดยส่วนใหญ่มักจะทำได้สำเร็จ Rogers (1971) เรียกว่า KAP - gap ได้อธิบายว่า ทักษะคติกับพฤติกรรมของบุคคลนั้นไม่สัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องเสมอไป กล่าวคือ เมื่อการสื่อสารก่อให้เกิดความรู้และทัศนคติในทางบวกต่อสิ่งที่เผยแพร่แล้ว แต่ในขั้นการยอมรับปฏิบัติอาจมีผลในทางตรงกันข้ามก็ได้ ถึงแม้ว่าโดยส่วนใหญ่เมื่อบุคคลมีทัศนคติอย่างไรแล้วจะมีความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติตามทัศนคตินั้นก็ตาม แต่พฤติกรรมเช่นนี้จะไม่เกิดขึ้นเสมอไป ทั้งนี้เพราะในบางกรณีอาจเกิด KAP - gap ขึ้นได้ กล่าวโดยสรุปคือ ในกรณีทั่วไปเมื่อบุคคลมีความรู้ ทักษะคติเช่นไรจะแสดงพฤติกรรมไปตามความรู้และทัศนคติที่มีอยู่ในเวลานั้นคือ K (Knowledge), A (Attitude), P (Practice) จะเกิดขึ้นอย่างสอดคล้องกันหรือสัมพันธ์กัน แต่จะไม่เกิดขึ้นในทุกกรณีไป

ในการปิดช่องว่างของความรู้ ทักษะคติ และการยอมรับปฏิบัติ KAP - gap นี้ Rogers (1983) ได้เสนอวิธีแก้ไข 2 ประการ คือ

1. การให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้ให้มากขึ้น กล่าวคือ ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการ ให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจอย่างแท้จริงถึงวิธีการใช้หรือการปฏิบัติต่อสิ่งที่เผยแพร่ให้
2. การใช้กลยุทธ์ในการโน้มน้าวใจโดยวิธีการใช้สื่อบุคคลเข้าไปติดต่อกับเยาวชน เพื่อโน้มน้าวใจเยาวชนให้เกิดการยอมรับปฏิบัติอีกต่อหนึ่ง

2. แนวคิดทฤษฎีตามหลักพุทธพระพุทธศาสนา

2.1 แนวคิดทฤษฎีการเทศน์ตามหลักพระพุทธศาสนา

สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สธิตฺต เขมจารี ป.ธ.9) ได้นิพนธ์ไว้ในหนังสือวิธีนักเทศน์ (2542) ว่า นักเทศน์ ก็คือผู้นำเอาพระธรรมของพระพุทธเจ้ามาแสดงให้ผู้ฟังรู้และเข้าใจ สามารถปฏิบัติให้ได้รับผลจริงๆ นักเทศน์ มี 2 ประเภท คือ นักเทศน์อ่านหนังสือ และนักเทศน์ปฏิญาณ

นักเทศน์อ่านหนังสือ คือ อ่านตามหนังสือเทศน์ที่ท่านผู้รู้แต่งไว้เรียบร้อยแล้ว หรือที่ตนแต่งไว้เอง ไม่ต้องใช้ความคิดเวลาเทศน์ เพราะคิดแต่งไว้แล้วเสร็จ

นักเทศน์ปฏิญาณ คือ นักเทศน์โดยไม่ต้องดูหนังสือ แต่มีหนังสือเทศน์เป็นคัมภีร์ถือประคองเป็นที่เคารพไว้ เรียกกันว่าเทศน์ปากเปล่า คิดไปเทศน์ไป คือคิดแต่งในใจไปด้วยปากก็ว่าไปด้วยพร้อมๆกัน ซึ่งเป็นการทำได้ยากอยู่ เพราะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถจริงๆ จึงจะทำได้

2.1.1 จุดหมายของการเทศน์

ผู้เทศน์ต้องมีจุดหมายในการเทศน์ว่าเทศน์เพื่ออะไร ด้วยความปรารถนาผลอะไร ตนมีความประสงค์อะไรบ้าง เมื่อมีจุดมุ่งหมายเช่นนี้แล้วก็ต้องมีแนวทางที่จะดำเนินไปให้ถึงให้จงได้ จุดหมายของการเทศน์ชั้นสูงสุด ได้แก่ วิมุตติ คือการหลุดพ้นจากกิเลสถึงมรรคผลและนิพพาน ดังที่ พระพุทธเจ้าทรงแสดงผลของการฟังไว้ตอนท้ายอนัตตลักขณสูตรและอาทิตตปริยายสูตรว่า เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สุตฺวา อริยสวโก ๕ เปฯ นิพฺพินฺท์ วิราคา วิมฺจฺจติ แปลว่า ภิกษุทั้งหลาย อริยสาวก ฟังแล้ว เมื่อเห็นอย่างนี้ย่อมเบื่อหน่าย ๕๗ เมื่อเบื่อหน่ายต้องคลายกำหนด เพราะคลายกำหนดจึงถึงวิมุตติ คือหลุดพ้น ดังนี้จุดหมายของการเทศน์ชั้นสูงสุดจึงต้อง หมายถึง วิมุตติ

แต่การเทศน์ให้ผู้ฟังถึงวิมุตติ ความหลุดพ้นจากกิเลส นั้นเป็นของยากมาก ยากทั้งผู้เทศน์ยากทั้งผู้ฟัง ผู้เทศน์ต้องมีความสามารถในการแสดงจริงๆ รู้จิตใจ รู้ความประสงค์ของผู้ฟัง ว่าต้องการฟังอย่างไร ผู้ฟังก็ต้องมีอุปนิสัยสมควรจะได้วิมุตติ เมื่อเป็นเช่นนี้การเทศน์จะต้องไม่ต้อ มุ่ง หมายถึงวิมุตติหรือไม่ทำเช่นนั้นไม่ได้ เพราะผิดหลักพุทธประสงค์ในการเผยแผ่พระธรรม ถึงอย่างไรในการแสดงธรรมทุกครั้ง ผู้แสดงต้องตั้งจุดหมาย คือวิมุตติเสมอ

นอกจากจะมีจุดมุ่งหมายของการเทศน์ อีกประการหนึ่ง คือ อานิสงส์แห่งการฟังธรรม 5 อย่าง

1. ผู้ฟังธรรมย่อมได้ฟังในสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
2. สิ่งใดได้เคยฟังแล้ว แต่ไม่เข้าใจชัด ย่อมเข้าใจสิ่งนั้นชัด
3. บรรเทาความสงสัยเสียได้
4. ทำความเห็นให้ถูกต้องได้
5. จิตของผู้ฟังย่อมผ่องใส

การแสดงธรรมทุกครั้ง ต้องพึงให้ผู้ฟังได้รับอานิสงส์ 5 ประการนี้ ถ้าเทศน์แล้วผู้ฟังไม่รู้เรื่อง ไม่แจ่มแจ้ง ไม่หายสงสัย กลับเพิ่มความสงสัยขึ้น เคยเห็นมาอย่างไร ก็คงเห็นไปอย่างนั้น ไม่กลับความเห็นให้ถูกต้อง เคยมีทุกข์ร้อนอยู่อย่างใด ก็คงเป็นทุกข์อยู่อย่างนั้น จิตใจไม่แจ่มใสขึ้น เช่นนี้ ชื่อว่ายังแสดงธรรมไม่ถึงจุดมุ่งหมาย ดังนั้นการเทศน์จึงมีจุดมุ่งหมาย 2 ประการ คือ มุ่งหมายวิมุตติ และอานิสงส์ 5 ประการ ดังกล่าว

2.1.2 แนวทางที่จะไปให้ถึงจุดหมาย

แนวทางการเทศน์ให้ถึงจุดมุ่งหมาย มีอยู่ 3 ชั้น คือ อุเทศ นิเทศ และปฏิอุเทศ

ชั้นที่ 1. อุเทศ

อุเทศ คือ หัวข้อที่ยกขึ้นเป็นหลักในการแสดง หัวข้อธรรมหรือหัวข้อเรื่องที่จะยกขึ้นเป็นหลักในการแสดงธรรมนั้นมีส่วนสำคัญ ต้องให้เหมาะสมกับบุคคล กาละ เทศะ และการงาน จึงจะบังเกิดผลสมตามความมุ่งหมายของการแสดงธรรม

- บุคคล ต้องพิจารณาดูว่า เป็นบุคคลชั้นไหน ชาวนา ชาวไร่ พ่อค้า คนในเมือง คนแก่หรือหนุ่มสาว ผู้ชายหรือผู้หญิงมาก เลือกหัวข้อให้เหมาะสมกับอุปนิสัยและความต้องการของเขา

- กาละ พิจารณาถึงกาลเวลาว่า จะมีเวลาแสดงได้มากน้อยสักเท่าไร ถ้าเวลาน้อย เช่น แสดงในงานศพ ก็ต้องรักษาเวลา มิฉะนั้นจะเสียการทำงานของเจ้าภาพ

- เทศะ พิจารณาถึงภูมิประเทศในที่แสดงว่า ในเมืองหรือนอกเมือง พื้นที่ราบหรือพื้นที่สูง ในตัวจังหวัดหรือนอกจังหวัดที่ห่างไกลออกไป สติปัญญาของคนในที่ต่างกันเช่นนี้ ย่อมแตกต่างกันอยู่บ้าง จึงต้องคำนึงด้วย

- การงาน พิจารณาถึงการงานว่า เทศน์ในงานอะไร งานศพหรืองานก่อสร้าง ถ้างานศพเจ้าภาพทำให้แก่ใคร พึงเลือกหัวข้อให้เหมาะสมแก่งานและเจ้าภาพ

ขั้นที่ 2. นิเทศ

นิเทศ คือ การแสดงขยายความของอุเทศให้กว้างขวางออกไป การนิเทศ หรือการอธิบายความ มีความสำคัญต่อการเทศน์ และเป็นของยาก จะต้องอธิบายอย่างแจ่มแจ้ง ให้ผู้ฟังรู้และเข้าใจจริง ๆ จนถึงยินดีปฏิบัติตาม เช่น เทศน์เรื่องศีล ต้องอธิบายให้ผู้ฟังที่ยังไม่เคยรักษาศีลอยากรักษาศีล ส่วนผู้ที่เคยรักษาแล้ว ก็เพิ่มพูนศรัทธายิ่งขึ้น ไม่ยอมท้อในการที่จะรักษาต่อไป การที่จะอธิบายให้เป็นลำดับตามหลักทั้ง 3 ประการ คือ ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ และให้ครบองค์ประกอบของการเทศน์

ก. ลำดับการแสดงนิเทศ

1) ปริยัติ คือ ข้อที่ควรรู้และเข้าใจ ปริยัติธรรมจะแสดงธรรมเรื่องอะไรก็บอกข้อที่ควรรู้ในธรรมข้อนั้น เช่น แสดงเรื่องศีล 5 ก็บอกข้อที่ควรรู้ในเรื่องศีล 5 เช่น ข้อไหนห้ามอะไร เป็นต้น มีอะไรที่ควรบอกให้รู้ และให้จดจำให้บอกเสีย

2) ปฏิบัติ คือ ข้อที่ควรปฏิบัติ ดำเนินตาม ปฏิบัติธรรม บอกข้อที่จะต้องปฏิบัติ เช่น แสดงเรื่องศีล 5 ก็บอกว่าควรปฏิบัติอย่างไร ศีลจึงจะบริสุทธิ์ เช่น ต้องมีสติสำรวมกาย วาจา ใจ คือความคิด อย่าได้พูดเกินขอบเขตของการรักษาศีล ถ้ามีเวลาว่างๆ มาก มักจะทำพูดคิดเลยขอบเขตของผู้รักษาศีล จึงมีการฟังธรรมสดมภ์ให้หัวพระ สนทนาธรรม บำเพ็ญกรรมฐาน อ่านหนังสือธรรม สงบใจด้วยการพักผ่อนตามสมควร

การปฏิบัติจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง การแสดงธรรม ถ้าไม่แสดงการปฏิบัติด้วย ก็ไม่ได้ผลตามความมุ่งหมาย นักเทศน์บางคนได้รับสรรเสริญว่า เทศน์ให้เลิกสุราได้ เทศน์ให้เลิกพนันได้ เทศน์ให้เข้าวัดได้ เทศน์ให้บริจาคทรัพย์ทำบุญได้ การแสดงธรรมให้ผู้ฟังแสดงได้ แต่จะแสดงให้ปฏิบัติตามด้วยเป็นการยาก ต้องสามารถในการแสดงจริงๆ การที่เทศน์ให้ผู้ฟังปฏิบัติตามนั้น ต้องค้นพบว่า เหตุใดเขาจึงไม่ปฏิบัติตาม เช่น ความเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นของคนดี

ทำไมจึงไม่ชอบศีล การฟังเป็นบ่อเกิดของความฉลาด ทุกคนอยากเป็นคนฉลาด ทำไมจึงไม่ชอบฟัง เหตุของการไม่ปฏิบัติมีมากมายอาจเป็นเหตุผลเฉพาะบุคคล เฉพาะเรื่อง แต่หลักใหญ่ๆ ตามที่พระพุทธเจ้าแสดงไว้ ได้แก่ อกุศลมูล 3 คือ โภคะ ความอยากได้ โทสะ ความไม่พอใจ และโมหะ ความไม่รู้ ความเขลา ความหลงเข้าใจผิด รวมเรียกว่า มูลเหตุของการทำชั่ว คือ ไมยยินดีปฏิบัติตามคำแนะนำที่ดี ทำตามใจชอบของตน

ตัวอย่าง คนชอบดื่มสุรา แม้สุราจะให้โทษจนถึงเสียงานเสียการก็ยังเลิกไม่ได้ ก็เพราะยังอยากดื่ม ยังติดใจในรสบ้าง หรือเนื่องจากเสียใจ ดื่มเพื่อระงับความเสียใจ หรือเพื่อความแค้นเคืองมีเรื่องกระทบกระเทือนใจบ้าง หรือขาดเพื่อนไม่ได้ เกรงว่าจะเสียสังคมบ้าง เมื่อรู้หลักเช่นนี้แล้ว พยายามคิดหาวิธีจะให้เลิกสุรา จะเลิกทันที ก็สำเร็จยาก เนื่องจากอาจดื่มมานานแล้ว ต้องแสดงไปในทางที่พอจะปฏิบัติตามได้ เช่น แม้ว่าจะดื่มเนื่องจากไม่อาจเลิกได้ ก็ดื่มให้เป็นเวลา วันหนึ่งสักกี่ครั้ง ครั้งละเท่าไร ถ้าเขาปฏิบัติตามได้ ก็นับว่าคลายลงแล้ว เพราะการดื่มนั้นมีกำหนดไม่เลยชอบเขตที่แนะนำ

3) ปฏิเวธ คือ ผลที่ได้รับจากการปฏิบัติ ปฏิเวธธรรม คือ ผลที่ได้รับจากการปฏิบัติ หรือ เรียกว่า อานิสงส์ มี 2 อานิสงส์ คือ อานิสงส์ปัจจุบัน และอานิสงส์อนาคต การเทศน์ต้องพึงแสดงอานิสงส์ปัจจุบันเป็นสำคัญ เพราะผู้ปฏิบัติต้องการผลที่เป็นทันตา ผลของการปฏิบัติธรรมจะต้องได้รับในปัจจุบันก่อน แล้วจึงจะได้รับในอนาคตต่อไป ถ้าปัจจุบันไม่มี อนาคตก็มีไม่ได้ ฉะนั้นการแสดงชั้นปฏิเวธธรรม จึงต้องมุ่งผลในปัจจุบัน แสดงให้ผู้ฟังเห็นผลทันต้ายิ่งกว่าอนาคต จะทำให้เกิดความเชื่อเพื่อไปปฏิบัติตามยิ่งขึ้น

ข. องค์ประกอบของการเทศน์

1) สันทสสนา แสดงแจ่มแจ้งชัดเจน เข้าใจง่าย ทั้งส่วนปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ มีอุปมาอุปไมย คือ ข้อเปรียบเทียบให้เล็งเห็น และอุทาหรณ์ คือ ตัวอย่างประกอบด้วย

2) สมาทปนา แสดงโน้มน้าวใจ ชวนให้อยากรู้ อยากปฏิบัติตาม อยากได้รับผลดังที่แสดง

3) สมุตเตชนา แสดงให้เกิดความกล้าหาญ ไม่ย่อท้อ ไม่เบื่อบ่ายในการฟังการรู้ การปฏิบัติ และการรับผล

4) สัมปหังสนา แสดงให้เกิดความร่าเริง เบิกบานชุ่มชื่นในการฟัง การรู้ การปฏิบัติ และการได้รับผล ในการแสดงธรรม ถ้าไม่มีความรื่นเริงเบิกบานเลยก็ยังไม่สมบูรณ์ เพราะ

พระพุทธรูปเจ้ายังทรงแสดงให้มีความรื่นเริงเบิกบานด้วย แต่ต้องถือธรรมเป็นเนื้อ คือ เป็นหลัก เอาความร่าเริงเป็นเปลือก บางทีเปลือกหุ้มเนื้อไว้ จะมีเนื้อธรรมล้วนๆ ผู้ฟังก็ขาดความเบิกบานใจ ผลไม้ก็ต้องมีเปลือก บางทีเปลือกนั้นเองชวนให้น่ารับประทาน แต่เวลารับประทานจริงเขาก็ต้องปลอกเปลือกออกรับประทานแต่เนื้อ การแสดงธรรมก็เช่นกัน ความร่าเริงเบิกบานเป็นเหตุให้ชวนฟัง แต่เวลาปฏิบัติได้เอาความร่าเริงเบิกบานไปปฏิบัติไม่ เอาแต่เนื้อธรรมไปปฏิบัติจึงจะได้รับผล นักเทศน์ต้องถือธรรมเป็นหลัก ความร่าเริงเบิกบานเป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น อย่าแสดงเพื่อความสนุกสนานเป็นที่ตั้ง เพราะไม่ใช่มหรสพ แม้การแสดงมหรสพก็ต้องแฝงคติสอนใจในเรื่อง ถ้ายิ่งถ้ำฉลาดสามารถแสดงให้ชวนกันได้ เนื้อธรรมก็ยิ่งดี คือ ยกธรรมะขึ้นมาในแง่ชวนกันได้ โดยไม่ต้องอาศัยความชวนกันในทางอื่น

นอกจากนี้ นักเทศน์ต้องเป็นนักคิด ใคร่ครวญหาเหตุผล ความคิดเป็นของแปลกและใหม่ ชวนให้ฟัง ให้รู้สึกตื่นเต้น ถ้ายิ่งแลเห็นช่องทางที่จะอธิบาย ภาษิตต่างๆ ล้วนแต่เป็นจริง สมเหตุสมผล แต่พูดไว้สั้นๆ ต้องเอามาคิดจนแลเห็นแจ่มแจ้งสามารถอธิบายให้ผู้อื่นแลเห็นตามได้ ในเรื่องของความคิดนี้ ควรจำภาษิตไว้ให้มากแล้วคิดหาทางอธิบายให้เห็นชัดจริงตามภาษิต หรือคิดตั้งปัญหาแย้งภาษิตแล้วคิดแก้ แต่ต้องอธิบายให้ได้จริงทั้งสองทาง อย่าให้แย้งกันได้

ในการที่จะอธิบายได้แจ่มแจ้งชัดเจนในบางครั้ง ต้องอาศัยอุปมาอุปไมย คือ ยกตัวอย่างขึ้นเปรียบเทียบ มิฉะนั้นการอธิบายอาจจะไม่แจ่มแจ้งได้ นักเทศน์ต้องสนใจอุปมาอุปไมยประกอบการแสดงธรรมด้วย

ขั้นที่ 3 ปฏินิเทศ

ปฏินิเทศ คือ กลับแสดงซ้ำ เป็นการรวบรวมข้อความที่แสดงแล้ว โดยเอาส่วนที่สำคัญมาย่อ แสดงอีกครั้ง เพื่อทบทวนความทรงจำของผู้ฟัง เรียกว่า สรุปความ ในส่วนนี้มักแสดงเป็นคาถา เรียกว่า นิคมคาถา แปลว่า คาถาย่อความ หรือคาถารวมความ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ฟังจำได้ง่าย

2.1.3 จรรยานักเทศน์

สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สันทิ เหมจาโร ป.ธ.9) (2542) ได้นิพนธ์ว่า นักเทศน์ต้องมีจรรยา คือ ความประพฤติเรียบร้อยสมเป็นสมณะและเป็นผู้เผยแผ่พระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นที่เลื่อมใสของผู้ที่ยังไม่เลื่อมใส เป็นที่เพิ่มพูนความเลื่อมใสแก่ผู้เลื่อมใสอยู่แล้ว แม้จะ

เทศน์ดี แต่ถ้าความประพฤติไม่เรียบร้อยก็เป็นที่รังเกียจ ทำให้ค่าของความเป็นนักเทศน์ตกลงไปด้วย

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเผยแผ่ธรรมะในพระพุทธศาสนา

จุดมุ่งเน้นการเผยแผ่ธรรมะในพระพุทธศาสนา

ชานาญ นิสาร์ตัน, สิทธิ บุตรอินทร์ และเดือน คำดี (2533) กล่าวว่า จุดมุ่งเน้นในการเผยแผ่ธรรมะในพระพุทธศาสนาว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ทุกชนชั้น โดยมุ่งเน้นถึงกลุ่มคนที่มีความวุ่นวาย หรือความทุกข์ทั้งหมด พระพุทธศาสนาจะเน้นถึงหลักธรรม คำสอนเพื่อให้นึกคิดถึงสาเหตุแห่งความทุกข์ ให้หยุดพิจารณาหลักธรรมตามเหตุผลที่เป็นจริง โดยอาศัยหลักของความศรัทธาคือความเชื่อ แต่ไม่ใช่เชื่ออย่างงมงาย ให้เชื่อด้วยหลักแห่งเหตุผล ตามความเป็นจริง เช่น ในเรื่องอริยสัจ 4

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่เป็นจุดแห่งความคิดมากมาย โดยอาศัยศรัทธาเป็นตัวพื้นฐาน และมีปัญญาเป็นผลที่เกิดตามมา จุดมุ่งเน้นของการเผยแผ่ธรรมะในพระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็นหัวข้อดังนี้

1. พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง สอนให้มนุษย์พึ่งตนเอง โดยเน้นในเรื่องของศรัทธาและการใช้ปัญญา ไม่หวังพึ่งพาสິงภายนอกไม่ว่าจะเป็นเทพเจ้าสูงสุดหรือเทวดาใดๆ

2. พระพุทธศาสนาเน้นการฝึกอบรมตน การพึ่งตนเอง และการมุ่งอิสรภาพ พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมตนเป็นอย่างมาก การปฏิบัติธรรมทุกอย่างในพระพุทธศาสนา เช่น การให้ทาน รักษาศีล และการเจริญภาวนา ล้วนเป็นการฝึกอบรมตนทั้งสิ้น หลักธรรมที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมตนมีหลายข้อ เช่น ภาวนา ทมะ สิกขา เป็นต้น

2.3 เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า

จิราพร เนติธาดา (2542) เมื่อพระพุทธองค์ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ทรงคำนึงถึงภารกิจที่จะทรงแสดงธรรมโปรดประชาชน ในขั้นแรกพระองค์ทรงลังเลอยู่ว่าจะโปรดดีหรือไม่ เพราะทรงเห็นว่าธรรมที่ทรงค้นพบด้วยการตรัสรู้นั้น เป็นสิ่งอันลึกล้ำ ยากแก่ผู้ที่ยังยึดติดในกามคุณจะรู้ตามได้ แต่ก็ทรงตระหนักในหลักความจริงว่า มนุษย์นั้นแตกต่างจากสัตว์ทั้งปวง มนุษย์เป็นเวไนยสัตว์ คือ สัตว์ที่แนะนำสั่งสอนได้ แต่ถึงกระนั้นมนุษย์ก็ยังมีระดับของความ

แตกต่างกันในความพร้อม สติปัญญา ความรู้ความสามารถ พระองค์จึงเปรียบมนุษย์ดังดอกบัว 4 เหล่าที่มีความแตกต่างกันในการเรียนรู้ธรรม ดังนั้นเทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้าจึงแตกต่างกันไปตามกาลเทศะ และบุคคลที่สั่งสอน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

2.3.1 จุดมุ่งหมายในการสอน

- สอนเพื่อให้ผู้รับการสอนหรือผู้ฟังรู้จริงในสิ่งที่ควรรู้ ควรเห็น ถ้าสิ่งใดที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว แต่เห็นว่าไม่จำเป็นสำหรับผู้ฟังหรือผู้รับการสอน ก็จะไม่สอนสิ่งนั้น ทรงสอนให้รู้จริง เห็นแจ้ง เฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น
- สอนให้ผู้ฟังตรงตาม แล้วเห็นจริงได้ ทรงแสดงธรรมอย่างมีเหตุผลที่ผู้ฟังพอตรงตามให้เห็นด้วยตนเอง
- สอนเพื่อให้ผู้ฟังได้รับผลแห่งการปฏิบัติตามสมควร ทรงแสดงธรรมะเป็นคุณ เป็นมหัศจรรย์ สามารถทำให้ผู้ปฏิบัติตามได้ผลตามสมควรแก่กำลังแห่งการปฏิบัติตน

2.3.2 หลักทั่วไปในการสอน

ก. เนื้อหาหรือเรื่องที่สอน

1. สอนจากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่ายหรือรู้เห็นเข้าใจอยู่แล้ว ไปหาสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจยาก หรือไม่รู้ไม่เห็น ไม่เข้าใจ
2. สอนเนื้อเรื่องที่ค่อยๆ ลุ่มลึกยากขึ้นไปตามลำดับขั้น และต่อเนื่องกันเป็นสายลงไป
3. ถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ ฟังสอนด้วยของจริงให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็นได้ฟังเอง ที่เรียกว่าประสบการณ์ตรง
4. สอนตรงเนื้อหา ตรงเรื่อง คมในเรื่อง มีจุด ไม่วกวน ไม่ไขว้เขว ไม่ออกนอกเรื่อง โดยไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับเนื้อหา
5. สอนมีเหตุผล ตรงตามความเห็นจริงได้
6. สอนเท่าที่จำเป็นพอดีสำหรับให้เกิดความเข้าใจ ให้การเรียนรู้ได้ผลไม่ใช่สอนเท่าที่ตนรู้ หรือสอนแสดงภูมิว่าผู้สอนมีความรู้มาก

7. สอนสิ่งที่มีความหมาย ควรที่เขาจะเรียนรู้และเข้าใจเป็นประโยชน์ต่อตัวเขาเอง

ข. ตัวผู้รับการสอน

1. รู้ คำนึง และสอนให้เหมาะตามความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ปรับวิธีสอนผ่านให้เหมาะกับบุคคล แม้สอนเรื่องเดียวกันแต่ต่างบุคคลอาจใช้ต่างวิธีสอน

3. คำนึงถึงความพร้อม ความสูงงอม ความแก่รอบแห่งอินทรีย์หรือญาณของผู้เรียน แต่ละบุคคลเป็นรายๆ ไป

4. สอนให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ชัดเจนแม่นยำ

5. การสอนในรูปที่ทำให้มีความรู้สึกว่าผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกันในการแสวงหาความจริง ให้มีการแสดงความคิดเห็นได้ตอบโดยเสรี

6. เอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจพิเศษเป็นรายๆ ไป ตามควรแก่กาลเทศะและเหตุการณ์

7. ช่วยเหลือเอาใจใส่คนที่ด้อยระดับสติปัญญาหรือมีปัญหา

ค. วิธีการสอน

1. เริ่มต้นการสอนจากสิ่งที่ผู้รับการสอน รู้แล้วหรือมีความสนใจก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาทางธรรมะ

2. สร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดโปร่ง เพลิดเพลิน ไม่ให้ตึงเครียด ไม่ให้เกิดความอึดอัด และให้เกียรติแก่ผู้เรียนให้เขามีความภูมิใจในตนเอง

3. สอนมุ่งเน้นทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่สอนเป็นสำคัญ ไม่กระทบตนและผู้อื่น ไม่มุ่งยกตนเสียดสีใคร

4. สอนโดยเคารพ คือ ตั้งใจสอน ทำจริงด้วยความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า มองเห็นความสำคัญของผู้เรียน และงานสั่งสอนนั้น ไม่ใช่แต่จะทำหรือเห็นผู้เรียนโง่เขลา หรือเห็นเป็นคนชั้นต่ำ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี พ.ศ. 2551-2552 ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือธรรมะของพระสงฆ์บางรูป หรือบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือธรรมะ และผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือธรรมะ มากกล่าวพอสังเขป คือ

ทัศนีย์ เจนวิถีสุข และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง “ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาที (พยอม กลุยาโณ) กับการระดมพลังการพัฒนาชุมชน” พบว่า พระพิศาลธรรมพาที หรือพระพยอม ใช้การสื่อสารทางเดียวในการบริหารองค์กรเป็นส่วนมาก โดยวิธีการสั่งการติดตามผลเอง แต่ไม่ได้รับการสะท้อนกลับ และยังพบว่า พระพยอม ซึ่งเป็นสื่อบุคคลในทางพุทธศาสนา ได้นำวิธีการสื่อสารที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้รับสาร บริบท จุดมุ่งหมาย วิธีการในการสื่อสารที่เหมาะสมกับผู้รับสาร บริบท จุดมุ่งหมาย และนำมาปรับให้เข้ากับยุคกับสมัย และยึดหลักสำคัญ ความถูกต้องตามหลักพุทธศาสนาเป็นแนวทางหลัก เป็นหัวใจสำคัญในการสื่อสาร ซึ่งสามารถส่งผลให้เกิดการระดมพลังงานด้านต่างๆ เพื่อการพัฒนาได้

สุภาพรรณ ณ บางช้าง และคณะ (33: 158) เขียนไว้ในหนังสือเรื่องหลักการประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาชาวชนบท ว่า “การที่จะบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาให้คนในชุมชนมีเจตคติและพฤติกรรมอย่างน้อยที่สุดในระดับศีล 5 และธรรม 5 ขั้นพื้นฐาน ควรจะได้อพัฒนาศาสนาให้มีสถานภาพที่พร้อมจะเป็นกลไกไปสู่การสร้างศีลธรรม ทั้ง 5 ด้าน คือ ศาสนธรรม ศาสนบุคคล ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนพิธี”

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงการใช้สื่อ "สื่อเพื่อการเผยแผ่" เป็นต้นว่า เทปบรรยายธรรมะ เทป เพลงธรรมะ สไลด์ วีดีโอ ภาพยนตร์ แผ่นภาพ นิทรรศการในลักษณะนิทรรศการสัญจร

สื่อเหล่านี้เป็นสิ่งที่ขาดแคลนอย่างยิ่ง ถ้าได้มีการผลิตอย่างมีคุณภาพแล้วก็จะช่วยในการวางรากฐาน ศิล 5 ธรรม 5 และความรู้ความเข้าใจพุทธศาสนาในส่วนที่ละเอียดยิ่งขึ้นได้อย่างมาก

ทัศนีย์ จันทร ได้กล่าวไว้ในเรื่องของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมและศาสนาว่า “ในการเผยแพร่ให้ชาวสาร ข้อมูล คำสอน และโน้มน้าวจิตใจของประชาชนให้เข้าถึงพระพุทธศาสนาและปฏิบัติตนตามแนวทางของพระพุทธศาสนา การเผยแพร่สามารถทำได้โดยผ่านทางสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อโสตทัศนและสื่อกิจกรรม ศาสนาเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อ ค่านิยมที่ลึกซึ้ง การยอมรับที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ เพราะฉะนั้นการเผยแพร่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ค่อยเป็นค่อยไป และรูปแบบวิธีการเผยแพร่ต้องทันสมัย เหมาะสมกับยุคสมัย”

สุวลักษณ์ ศิวรักษ์ และ ศรีสักดิ์ วัลลิโกดม ได้กล่าวไว้ใน นิตยสารศิลปวัฒนธรรม ไทย “พุทธกับไสยในสังคมไทย” ว่า ระบบความเชื่อในสังคมไทยนั้นประกอบด้วย 3 ระบบใหญ่ๆ คือ ผี พราหมณ์ พุทธ ที่ผสมผสานอยู่ร่วมกันจนสามารถแยกแยะได้ลำบาก

กาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2543) กล่าวไว้ในหนังสือสื่อเพื่อชุมชน: การประมวลองค์ความรู้ ว่ามีงานวิจัยถึง 4 ชิ้นที่สนใจศึกษาคุณลักษณะของสื่อบุคคล (บุญธรรม: 2525, พิมพ์จันทร์: 2526, กฤตยา: 2535, และชนัทธรรม: 2535) ซึ่งแสดงให้เห็นแนวคิดเบื้องต้นที่ว่า “คุณลักษณะของสื่อบุคคล” เป็นตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการสื่อสาร คุณลักษณะของสื่อบุคคลในกรณีทั่วไป การวิจัยโดยทั่วไปมักจะพบผลที่สอดคล้องกัน แม้ว่าลักษณะทางประชากรจะแตกต่างกัน (Socio-Economic Status) ของกลุ่มตัวอย่างจะแตกต่างกัน แต่ประชาชนทุกกลุ่มจะเลือกคุณลักษณะของผู้ที่เข้ามาพัฒนาชุมชนของตนคล้ายๆ กัน ซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติ 2 ประการ

- คุณสมบัติในเชิงความรู้ความสามารถความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการทำงาน คุณสมบัติดังกล่าวนี้จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือ (credibility) แก่ผู้ส่งสาร

- คุณสมบัติในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การทำตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้าน ตรงต่อเวลา เอาใจใส่งานที่ทำ คุณสมบัติดังกล่าวนี้เป็นคุณสมบัติของผู้นำที่มีแนวคิดการพัฒนาสู่ล่างขึ้นบน (Bottom-up)

กาญจนา แก้วเทพ(2538)(Online: <http://nfe31.exteen.com/20050930/entry>) ได้เปรียบเทียบการศึกษาชุมชน ว่าเปรียบเสมือนเป็นการรู้จักและการทำความเข้าใจกับชีวิตของคน ๆ หนึ่งในการล่องเรืออดีตของเขาเคยผ่านร้อนผ่านหนาวมานานเท่าไร อย่างไรบ้าง มีบาดแผล

อะไรบ้างจากอดีต มีวิธีเยียวยาอย่างไร เคยมีความ ชื่นชมสมหวังอะไรบ้างกับอดีต ปัจจุบันมีความทุกข์อะไร มีความหวังความปรารถนา ความใฝ่ฝันอนาคตอย่างไร อะไรทำให้ทุกข์ อะไรทำให้สุข การศึกษาชุมชนก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน ที่แตกต่างก็คือ ขณะที่ชีวิตแต่ละคนแต่ละรุ่นจะเกิดขึ้น ดำรงอยู่แล้วแตกดับ แต่ชีวิตของชุมชนสามารถจะสืบทอดต่อเนื่องได้ เพราะชีวิตของคนรุ่นใหม่เข้ามาแบกรับชีวิตของชุมชน แทนชีวิตคนรุ่นเก่า

บุญดิ่ง อุ่นแก้ว (2537) กล่าวไว้ว่าการศึกษาคือเป็นภารกิจของทุกคน และสังคมต้องให้ความสนใจ และระดมสรรพกำลัง ทรัพยากรทั้งหลายทั้งปวงร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และสถาบันต่างๆ ในสังคมด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนนั้น ได้เกิดขึ้นในชุมชนต่างๆ ทั่วโลก มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน เช่น ร่วมลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดแผน และโครงการเพื่อแก้ปัญหา จัดทำแผนและโครงการ ศึกษาความเป็นไปได้ของแผนและโครงการ และทบทวนแผนและโครงการ

สุภาพรรณ ณ บางช้าง และคณะ (33:158) เขียนไว้ในหนังสือเรื่องหลักการประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาชาวชนบท ว่า "สื่อเพื่อการเผยแพร่ เป็นต้นว่า เทป บรรยายธรรมะ, เทปเพลงธรรมะ, สไลด์, วีดีโอ, ภาพยนตร์, แผ่นภาพ, นิทรรศการ ในลักษณะ นิทรรศการสัญจร สื่อเหล่านี้เป็นสิ่งที่ขาดแคลนอย่างยิ่ง ถ้าได้มีการผลิตอย่างมีคุณภาพแล้วก็จะช่วยในการวางรากฐานศีล 5, ธรรม 5 และความรู้ความเข้าใจพุทธศาสนาในส่วนที่ละเอียดยิ่งขึ้นได้อย่างมาก

James F. Engles ได้เสนอไว้ใน Contemporary Christian Communication ว่า สื่อที่ใช้ในการสื่อสารนั้น ขึ้นอยู่กับขั้นตอนของกระบวนการยอมรับ ความเชื่อ กลวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มักเป็นการใช้สื่อมวลชนนำในการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทศนคติ ส่วนการกระตุ้นให้กลับใจใหม่นั้นโดยทั่วไปมาจากการสนทนาที่เผชิญหน้าระหว่างบุคคล ซึ่งนั่นก็หมายความว่า การใช้สื่อมวลชนผสมผสานกับสื่อบุคคลควรจะมีอยู่ในกลวิธีการสื่อสารโดยทั่วไป ซึ่งการใช้สื่อใดสื่อหนึ่งเพียงสื่อเดียวโดยปราศจากสื่อหนึ่งมักจะไร้ประสิทธิภาพ (30:25)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประเภทการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปีพ.ศ. 2551-2552” นี้เป็นการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อถ่ายทอด และเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี พ.ศ. 2551-2552 เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากกระบวนการสื่อสารและการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี พ.ศ. 2551 – 2552 โดยที่ผู้วิจัยได้ตั้งปัญหาคำถามวิจัยไว้ 2 หัวข้อ แบ่งเป็น 6 ประเด็น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเป็นอย่างไร

1.1 ความสามารถด้านการสื่อสาร วิธีการและกลวิธี ในการถ่ายทอดธรรมะและเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ในฐานะผู้ส่งสาร เป็นอย่างไร

1.2 สาร และเนื้อหาสาร ของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา เป็นอย่างไร

1.3 พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ใช้สื่ออะไรในการสื่อสาร

2. กระบวนการสื่อสารของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างไร

2.1 เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีความรู้จากการถ่ายทอดและเผยแพร่ธรรมะของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขามากน้อยแค่ไหน

2.2 เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีความเข้าใจในหลักพระพุทธานุศาสตร์ที่ถูกเผยแพร่โดยพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มากน้อยแค่ไหน

2.3 เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้นำหลักธรรมของพระพุทธานุศาสตร์ที่ถูกเผยแพร่โดยพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ไปปรับใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตประจำวันมากน้อยแค่ไหน

โดยงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาแบบสหวิทยาการ คือ ใช้ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรายละเอียด ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในกิจกรรมที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจัดขึ้น ซึ่งผู้วิจัยจะไปเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมนั้นด้วย โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Questions) เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ คือพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ รวมถึงสังเกต (Observation) พฤติกรรมต่างๆ ของกลุ่มเป้าหมายที่มาร่วมกิจกรรม รวมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ (Documentary Research) ซึ่งจะนำข้อมูลเหล่านั้นมานำเสนอในรูปแบบวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ ผู้วิจัยจะใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเท่านั้น เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของการใช้ภาษาสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชน ซึ่งรูปแบบการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อมูล และคำตอบในส่วนของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาในเรื่องของกระบวนการสื่อสารที่นำไปใช้เพื่อถ่ายทอดและเผยแพร่พระพุทธานุศาสตร์ต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยให้ผู้ตอบเป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-administered) โดยการวิจัยเชิงปริมาณนั้น ผู้วิจัยได้นำมาใช้เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการสื่อสารที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง)

เนื่องจากการวิจัยเชิงปริมาณนั้นจะใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เท่านั้น และคำตอบที่ออกมาจะเป็นผลการวิจัยที่ได้คำตอบเป็นตัวเลขเชิงสถิติ ซึ่งผลที่ออกมานั้นจะทำให้เราทราบเพียงจำนวนคำตอบของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นตัวแทน

ของประชากรทั้งหมด แต่ไม่สามารถบอกถึงรายละเอียดส่วนลึกหรือประเด็นย่อยของข้อมูลได้ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายอาจมีรูปแบบพื้นฐานและลักษณะส่วนตัวของแต่ละคนที่แตกต่างกัน

แหล่งข้อมูล

- แหล่งข้อมูลเอกสาร

ผู้วิจัยได้ทำการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ประวัติความเป็นมาของโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจากหนังสือคู่มือรับสมัครพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา, อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ www.phraasa.com, www.deksamork.com

- แหล่งข้อมูลบุคคล

ผู้วิจัยได้ติดต่อกับพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นเจ้าหน้าที่นิเทศประจำโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ (วัดสวนดอก) ซึ่งแจ้งความประสงค์ว่าผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และขอความอนุเคราะห์ให้ท่านเป็นผู้ประสานงานและติดต่อกับพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขารูปอื่นๆ ในโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่อยู่ในปี 2550 - 2551 ในพื้นที่ชุมชนจังหวัด เชียงราย เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน รวมถึงเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) อายุ 15-29 ปี ที่มีภูมิลำเนาอยู่บนพื้นที่สูง 100 คน เพื่อขอสัมภาษณ์และกรอกแบบสอบถามให้กับผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยเสนอว่าจะขอจัดกิจกรรมธารน้ำใจ สู่เด็กดอยปีที่ 3 เพื่อแจกเครื่องอุปโภคบริโภค ผ้าห่ม เครื่องเขียนแบบเรียน เลี้ยงอาหาร โดยผู้วิจัยร่วมกับพล.ต.อ.ปริญ บุญผดุง (นายตำรวจราชสำนักประจำ (นรป.) (สบ 10) เป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายและสิ่งของทั้งหมดตลอดกิจกรรม เพื่อเป็นแรงจูงใจและดึงดูดใจให้พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาและเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มาเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลในการวิจัยได้ และได้รับความร่วมมืออย่างดีจากแหล่งข้อมูล

ประชากรเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรเป้าหมายในการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาใช้วิเคราะห์ผลในการศึกษาถึงกระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปีพ.ศ. 2551-2552 และผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการสื่อสารเอาไว้ 2 กลุ่ม ดังนี้

- พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่เข้าร่วมโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเพื่อขึ้นไปปฏิบัติศาสนกิจเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จังหวัด แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย ทั้งหมด 35 อาศรม โดยมีพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา จำนวน 35 รูป

- กลุ่มเยาวชนชาติพันธุ์ ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) อายุระหว่าง 15-29 ปี จำนวน 100 คนจากเยาวชนชาติพันธุ์ ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ที่จะเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 แบบ เพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังนี้

- **แบบสัมภาษณ์ (Interview)** ใช้สำหรับเก็บข้อมูลจากพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ในลักษณะที่เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open – ended Questions) โดยที่ผู้วิจัยไม่ได้คาดเดาทิศทางของคำตอบไว้ล่วงหน้า และมีได้ระบุคำตอบให้เลือก แต่เปิดกว้างให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็น โดยผู้วิจัยจะตั้งประเด็นคำถามเพื่อใช้สัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาทุกรูป ด้วยคำถามแบบเดียวกัน ทั้งหมด 11 ข้อ ดังนี้

- 1.อะไรคือเหตุผลและแรงบันดาลใจ เริ่มต้นแนวคิดที่ขึ้นไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) บนพื้นที่สูง

2. ในพื้นที่ของพระคุณเจ้า ยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ให้ความสนใจและสนุกสนาน ต่อกิจกรรมและคำสอนของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มากน้อยเพียงใด อย่างไร
3. เท่าที่ทราบชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีการนับถือศาสนาแตกต่างกัน ออกไป บ้างก็นับถือศาสนาคริสต์ บ้างก็นับถือผี พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มีการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าชุมชนเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาหรือไม่ อย่างไร
4. ปฏิกริยาของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเยาวชนที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่ไม่ได้นับถือศาสนาพุทธ แต่นับถือศาสนาคริสต์, นับถือผี มาตั้งแต่ดั้งเดิม เป็นอย่างไร
5. อุปสรรคของการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มีอะไรบ้าง
6. กระบวนการสื่อสารกับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ใช้ช่องทางใดบ้างในการสื่อสาร นอกจากการเทศนาแล้ว ยังมีอะไรอีกหรือไม่
7. มีการนำเทคโนโลยีอะไรบ้าง มาใช้ใน กระบวนการสื่อสารพระพุทธศาสนา
8. คำสอนและเนื้อหาที่พระคุณเจ้านำมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เป็นไปในลักษณะอย่างไร และเกี่ยวข้องกับเรื่องใดบ้าง
9. ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาต่อชนเผ่าชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) คิดว่ากระบวนการสื่อสารมีลักษณะเด่นอย่างไร
10. มีกรณีที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา เข้าไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาแล้วชนเผ่าชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ที่เคยนับถือศาสนาอื่น (คริสต์/นับถือผี) เปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธหรือไม่
11. ประเมินเป้าหมายทั้งในแง่ปริมาณ (เพิ่มขึ้นมากน้อยแค่ไหน) และคุณภาพของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ตลอดระยะเวลาในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาสัมฤทธิ์ผลมากน้อยแค่ไหน

- **แบบสอบถาม (Questionnaire)** ใช้สำหรับเก็บข้อมูล จากกลุ่มเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในลักษณะที่เป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed – ended Questions) ซึ่งเป็นโจทย์ที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นโดยคาดเดาคำตอบไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เลือกคำตอบแบบวัดระดับที่คิดว่าตรงกับตนเองมากที่สุดเพียง 1 คำตอบต่อ 1 คำถาม และผู้วิจัยจะนำคำตอบมาคำนวณค่าทางสถิติ เพื่อสรุปและวิเคราะห์ผลมานำเสนอในงานวิจัยแบ่งออก 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1. ความรู้จากการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

ส่วนที่ 2. ความเข้าใจในเนื้อหาของธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

ส่วนที่ 3. การนำหลักธรรมะที่ถูกเผยแพร่โดยพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ไปปรับใช้ในการดำเนินวิถีชีวิต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยเรื่อง **กระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง)** ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลที่เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม รวมถึงผู้วิจัยได้นำเครื่องมือต่างๆ ที่ช่วยในการบันทึกข้อมูล เช่น สมุดจด, กล้องถ่ายรูป เข้าไปในพื้นที่ที่ผู้วิจัยได้ประสานงานไว้กับพระภิกษุที่เป็นเจ้าหน้าที่นิเทศประจำโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ (วัดสวนดอก) ให้จัดกิจกรรมขึ้นในวันที่ 2-4 มกราคม 2552 ขึ้น เพื่อให้ผู้วิจัยจะได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมและลงพื้นที่ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) และเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อคอยสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มประชากรเป้าหมายขณะที่มาเข้าร่วมกิจกรรม โดยในระหว่างการสังเกตผู้วิจัยจะทำการจดบันทึกและบันทึกภาพสิ่งที่พบเห็น และหาโอกาสในการสัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการสื่อสารที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาใช้ในการถ่ายทอด และเผยแพร่พระพุทธศาสนา แล้วจุด

บันทึกคำให้สัมภาษณ์ลงในแบบสัมภาษณ์ และหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ให้สละเวลาตอบแบบสอบถาม และขอรับคืนพื้นที่ที่กรอกแบบสอบถามเสร็จ ซึ่งได้มีการชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลก่อน

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนของการสัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่ขึ้นไปทำงานเผยแพร่บนพื้นที่สูง ให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จังหวัดเชียงรายเชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน ในปี พ.ศ. 2551-2552 จำนวน 35 รูป ในทางปฏิบัติจริงผู้วิจัยคาดว่าจะทำการสัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาได้ไม่ครบทั้งหมดในขณะที่ลงไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ เนื่องจากอาศรมของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาแต่ละพื้นที่ห่างไกลกัน การคมนาคมเป็นไปด้วยความยากลำบาก ทำให้การลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสามารถสัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาได้เพียง 7 รูปเท่านั้น ผู้วิจัยจึงได้ติดต่อไปทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยาเขตวัดสวนดอก) เนื่องจากทราบว่าจะมีการสัมมนาพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาขึ้น จึงขออนุญาตขึ้นไปสัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่มาเข้าร่วมสัมมนาเพื่อทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง จึงทำให้ผู้วิจัยสามารถสัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาได้เพิ่มอีกเพียง 6 รูป เนื่องจากการสัมมนาครั้งนี้พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่เป็นกลุ่มประชากรเป้าหมายเดินทางมาน้อย ในการนี้ ผู้วิจัยจึงคิดที่จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์พร้อมด้วยหลังจากที่กลับมายังกรุงเทพมหานคร ในส่วนของผู้ที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลตอนลงพื้นที่ได้ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขารวมทั้งหมดได้ 21 รูป ผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วเห็นว่า จำนวนและรายละเอียดของข้อมูลน่าจะมีมากเพียงพอต่อการมาวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลเพื่อนำเสนอในงานวิจัยนี้ได้ เนื่องด้วยเงื่อนไขของเวลาและการเดินทางที่จำกัดของผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลมาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยแบ่งข้อมูล ออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. ส่วนสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ในรูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ในประเด็นที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ โดยผู้วิจัยจะสรุปข้อมูลออกมาเป็นแต่ละหัวข้อคำถาม พร้อมทั้งยกตัวอย่างคำสัมภาษณ์ในแต่ละคำถามเพื่อให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ส่วนแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนในแต่ละหัวข้อคำถามของแบบสอบถามดังนี้

- ความรู้ที่ได้รับจากการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา แบ่งเป็น

ระดับมาก	3	คะแนน
ระดับปานกลาง	2	คะแนน
ระดับน้อย	1	คะแนน

จากนั้นนำผลของคะแนนทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ยแล้วจัดระดับความรู้ความที่ได้รับจากการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเป็น 3 ระดับ คือ

1. ค่าคะแนนในระดับ 1.00 – 1.66 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับน้อย
2. ค่าคะแนนในระดับ 1.67 – 2.33 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับปานกลาง
3. ค่าคะแนนในระดับ 2.34 – 3.00 หมายถึง ได้รับความรู้ในระดับมาก

- ความเข้าใจในเนื้อหาของการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา แบ่งเป็น

ระดับมาก	3	คะแนน
ระดับปานกลาง	2	คะแนน

ระดับน้อย 1 คะแนน

จากนั้นนำผลของคะแนนทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ยแล้วจัดระดับความเข้าใจเข้าใจในเนื้อหาของการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระภิกษุสามเณรตามแนวทางของพระรัตนไตรอภิสมาจารเป็น 3 ระดับ คือ

1. ค่าคะแนนในระดับ	1.00 – 1.66	หมายถึง มีความเข้าใจในระดับน้อย
2. ค่าคะแนนในระดับ	1.67 – 2.33	หมายถึง มีความเข้าใจในระดับปานกลาง
3. ค่าคะแนนในระดับ	2.34 – 3.00	หมายถึง มีความเข้าใจในระดับมาก

- การนำหลักธรรมที่ถูกเผยแพร่โดยพระรัตนไตรอภิสมาจารไปปรับใช้ในการดำเนินวิถีชีวิต แบ่งเป็น

ระดับมาก	3	คะแนน
ระดับปานกลาง	2	คะแนน
ระดับน้อย	1	คะแนน

จากนั้นนำผลของคะแนนทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ยแล้วจัดระดับการนำหลักธรรมที่ถูกเผยแพร่โดยพระรัตนไตรอภิสมาจารไปปรับใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตเป็น 3 ระดับ คือ

1. ค่าคะแนนในระดับ	1.00 – 1.66	หมายถึง มีการนำไปใช้ในระดับน้อย
2. ค่าคะแนนในระดับ	1.67 – 2.33	หมายถึง มีการนำไปใช้ในระดับปานกลาง
3. ค่าคะแนนในระดับ	2.34 – 3.00	หมายถึง มีการนำไปใช้ในระดับมาก

เมื่อได้ค่าเฉลี่ยในแต่ละหัวข้อ ก็จะนำไปวิเคราะห์ผล เพื่อสรุปผลสัมฤทธิ์จากกระบวนการ เผยแพร่พระรัตนไตรอภิสมาจารที่มีต่อเยาวชนชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มานำเสนอ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี พ.ศ. 2551-2552” ผู้วิจัยจะนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการวิจัยจากการสัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจำนวน 21 รูป

ส่วนที่ 2 เป็นการวิจัยจากการออกแบบสอบถามเยาวชน จำนวน 100 ชุด

และนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหานำการวิจัยในครั้งนี้ทั้งหมด 2 หัวข้อ 6 ประเด็นเพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเป็นอย่างไร

1.1 ความสามารถด้านการสื่อสาร วิธีการและกลวิธี ในการถ่ายทอดธรรมะและเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ในฐานะผู้ส่งสาร เป็นอย่างไร

1.2 สาร และเนื้อหาสาร ของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา เป็นอย่างไร

1.3 พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ใช้สื่ออะไรในการสื่อสาร

2. กระบวนการสื่อสารของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างไร

2.1 เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีความรู้จากการถ่ายทอดและเผยแผ่ธรรมะของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขามากน้อยแค่ไหน

2.2 เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีความเข้าใจในหลักพระพุทธศาสนาที่ถูกเผยแพร่โดยพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มากน้อยแค่ไหน

2.3 เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้นำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่ถูกเผยแพร่โดยพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ไปปรับใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตประจำวันมากน้อยแค่ไหน

ข้อมูลพื้นฐานของโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

ในปีพุทธศักราช 2543 ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้พิจารณาเห็นว่า ไม่มีหน่วยงานหลักในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่ลงพื้นที่ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาด้านจิตใจให้แก่ชาวเขานบนพื้นที่สูงอย่างแท้จริง โดยเน้นในการเข้าถึงเยาวชนให้มาก เพราะถือว่าเยาวชนเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต เป็นกลุ่มที่ยังมีโอกาสทำความชั่วและความดีได้อีกมาก จึงได้มอบหมายให้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วิทยาเขตเชียงใหม่) เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงานโครงการฯ และพระราชวิมลเมธี (สมณศักดิ์ขณะนั้น) หรือพระครูพิพิธสุตาทธ (พระมหา ดร.บุญช่วย สิรินุจโร) รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วิทยาเขตเชียงใหม่) เป็นผู้อำนวยการสำนักงานบริหารงานโครงการฯ เพื่อจัดส่งพระบัณฑิตที่จบการศึกษาจากทางมหาวิทยาลัยทุกวิทยาเขต ที่สนใจไปช่วยดำเนินการพัฒนาด้านจิตใจ และส่งเสริม สนับสนุน การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี และประสานกับองค์กรทุกภาคส่วน เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนบนพื้นที่สูง โดยมีวัตถุประสงค์ 5 ข้อ คือ

1. เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาแก่ชาวไทยภูเขา
2. เพื่อช่วยพัฒนาจิตใจตามแนวพระพุทธศาสนาและสนองตอบนโยบายของรัฐบาลตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
3. เพื่อให้การศึกษา ภาษา หน้าที่ พลเมืองที่ดีตามระบอบแบบประชาธิปไตยตลอดถึงการศึกษารียนรู้ และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชนเผ่ามิให้สูญหาย
4. เพื่อช่วยแนะนำและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ ลำธาร ตามพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

5. เพื่ออบรมสั่งสอนชี้ให้เห็นถึงหลักการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน และพิษภัยของ ยาเสพติด โรคภัยต่างๆ

คุณสมบัติพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

- พระนิสิตที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-
ราชวิทยาลัยทุกวิทยาเขตฯ ทั่วประเทศ ที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนา
ชาวเขา

- มีความรู้ ความสามารถในด้านคำสอน และพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา

- มีวิริยะอุตสาหะ อดทน มีอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาเพื่อ
สามารถสร้างศรัทธาให้เกิดแก่ชาวบ้าน พร้อมที่จะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณอย่างแท้จริง

การทำงานของพระภิกษุสงฆ์บนพื้นที่สูง มีความแตกต่างกันมากกับพระภิกษุ
สงฆ์บนพื้นที่ราบ เนื่องจากความแตกต่างในด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ
ทัศนคติ และภาษาที่เป็นตัวของตัวเอง เพราะผู้ใหญ่บนพื้นที่สูงที่อายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป มักจะ
ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน แต่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา กลุ่มนี้ทำงานร่วมกับเยาวชนทำให้การ
สื่อสารจึงเป็นไปด้วยความยากลำบาก ส่งผลให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความศรัทธาเลื่อมใสในด้าน
พุทธศาสนายังน้อย บางชุมชนยังไม่รู้จักว่าพระพุทธศาสนาคืออะไร ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับผีสัง
นางไม่อย่างเหนียวแน่น ซึ่งเป็นศาสนาดั้งเดิมของบรรพบุรุษชนเผ่าชาติพันธุ์ (มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่, 2548)

พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจึงเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงในเขตภาคเหนือของประเทศไทย โดยมีพันธกิจในการทำงาน 6
ประการ คือ

1. เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวเขาบนพื้นที่สูง

- การอบรมศีลธรรม

- การส่งเสริมศีลธรรมในโรงเรียน

- การสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

- การสอนธรรมศึกษา
- พระบัณฑิตอาสาธรรมสังฆจร
- การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
- การสร้างแกนนำและเครือข่ายชาวพุทธ
- การเพิ่มจำนวนอาสาสมัครเครือข่าย
- การบรรพชาอุปสมบทและอบรมศีลจารีณีภาคฤดูร้อน
- การสร้างทายาทสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา

2. รณรงค์ลด ละ เลิก อบายมุข

- ปลุกจิตสำนึกให้ชุมชนรู้เท่าทันพิษภัยยาเสพติด
- รักษาบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด
- สร้างแกนนำเครือข่ายลด ละ เลิก ยาเสพติด
- ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในการเสริมสร้างอาชีพ

3. ส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานและจัดสวัสดิการสังคมสงเคราะห์บนพื้นที่สูง

- ส่งเสริมดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐานและจัดสวัสดิการสังคมสงเคราะห์ บนพื้นที่สูง
- รวบรวมข้อมูลประวัติของบุคคลเพื่อประสานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ให้กับผู้ด้อยโอกาส

4. การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5. ให้การศึกษา ภาษา หน้าทีพลงเมื่องที่ดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

6. อนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาชนเผ่า

ข้อมูลพื้นฐานของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

ผลการวิจัยเกี่ยวกับพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาทั้ง 21 รูป ในโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาในครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด 21 รูป มีพระที่ไม่ใช่ชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ถึง 17 รูป และพระที่เป็นชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เพียง 4 รูปเท่านั้น ทำให้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขากลุ่มที่ไม่ใช่ชาติพันธุ์นี้ น่าจะพบปัญหาในเรื่องของการใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างแน่นอน

ลักษณะทางประชากรของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา 21 รูป

1. ช่วงอายุอายุ 22 – 30 ปี 14 รูป

31 – 40 ปี 6 รูป

41 – 45 ปี 1 รูป

2. ลักษณะชาติพันธุ์ที่เป็นปกากะญอ (กะเหรี่ยง) 4 รูป และไม่ใช่ปกากะญอ

17 รูป

ตารางที่ 3 รายชื่อพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

ลำดับ	ชื่อ - (ฉายา) - นามสกุล	อายุ	ภูมิลำเนา	ชาติพันธุ์		อาศรมที่ปฏิบัติงาน
				ปกากะญอ		
				ใช่	ไม่ใช่	
1	พระอำนาจ (พุทธวิไล) พุทธอาสน์	29	จ.แพร่	/		บ้านห้วยผักกูด จ.เชียงใหม่
2	พระไฉน (สิริปัญญา) จันทร์ดวงศรี	32	จ.ศรีสะเกษ	/		บ้านห้วยขี้มูกน้อย จ.เชียงใหม่
3	พระพฤตจิ (ญาณวิโร) ตรวจมรรคา	23	จ.กาฬสินธุ์	/		บ้านมีดหลวง จ.เชียงใหม่
4	พระกิตติภัก (วฑฒนโกโร) วิวัฒนากูร	24	จ.เชียงราย	/		บ้านพุยเหนือ จ.เชียงใหม่
5	พระธัญวีร์ (ปญญาสาโร) เจริญสุข	26	กรุงเทพฯ	/		บ้านแม่แดดน้อย จ.เชียงใหม่
6	พระสุนันท์ (อภิวัตมโน) สงวนสัจย์	22	จ.ชุมพร	/		บ้านแม่ต๋อม จ.เชียงใหม่
7	พระอัมรินทร์ (อินุทปญโญ) ทองเปลว	26	จ.ศรีสะเกษ	/		บ้านถ้ำงอบ จ.เชียงใหม่
8	พระถนอม (นนุทีโย) เข็ดสุข	30	จ.สุรินทร์	/		บ้านแม่หาด จ.แม่ฮ่องสอน
9	พระไพบูลย์ (วิวิธมโน) บุตรโท	23	จ.สุรินทร์	/		บ้านสล่าเชียงตอง จ.แม่ฮ่องสอน
10	พระวศิโรจน์ (ถิระจิตโต) ยวงเยี่ยมไย	35	จ.บุรีรัมย์	/		บ้านห้วยโป่ง จ.แม่ฮ่องสอน
11	พระนพดล (ฐิตมโม) สมบัติวงศ์	34	จ.ศรีสะเกษ	/		บ้านโพซอ จ.แม่ฮ่องสอน

ตารางที่ 3 รายชื่อพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

ลำดับ	ชื่อ - (ฉายา) - นามสกุล	อายุ	ภูมิลำเนา	ชาติพันธุ์		อาศรมที่ปฏิบัติงาน
				ปกากะญอ		
				ใช่	ไม่ใช่	
12	พระไกรศร (สุทธิญาโณ) พักโต	23	จ.ชุมพร	/		บ้านแม่สวรรค์หลวง จ.แม่ฮ่องสอน
13	พระสุชาติ (ชนุตตโม) สิมลี	23	จ.หนองบัวลำภู	/		บ้านลูกป่าก่อ จ.แม่ฮ่องสอน
14	พระศรีชาติ (ชุตินุโธ) ตะเคียนแดง	39	จ.เชียงราย	/		บ้านแม่มอญ จ.เชียงราย
15	พระสิทธิชัย (ถาวร) โตพาดี้	36	จ.ระยอง	/		บ้านแม่ตาแมว จ.เชียงราย
16	พระวรยุทธ (วรทินุโณ) เฉลียวยิ่ง	24	จ.สุรินทร์	/		บ้านพญาทองดี จ.เชียงราย
17	พระสุชาติ (ปิยชาติ) อุดนพาลี	45	กรุงเทพฯ	/		บ้านดอยล้าน จ.เชียงราย
18	พระมานพ (มหายโส) มาลีมนยศ	24	จ.เชียงใหม่	/		บ้านขุนแม่รวม จ.เชียงใหม่
19	พระสมพงษ์ (จิตตสัโว) สกุลไพรวงศ์	27	จ.เชียงใหม่	/		บ้านปางกิว จ.เชียงใหม่
20	พระสุเทพ (ธีรธมโม) ทิ้งสูช	24	จ.สุรินทร์	/		บ้านแม่ลิดป่าแก่ จ.แม่ฮ่องสอน
21	พระพยัพ (ถิรจิตโต) ส่งศรี	38	จ.พิจิตร	/		บ้านแม่จันใต้ จ.เชียงราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 จากการสัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา จำนวน 21 รูป จากประเด็น

คำถาม 11ข้อ โดยสามารถตอบคำถามในแต่ละข้อได้มากกว่า 1 คำตอบ ดังนี้

1. อะไรคือเหตุผลและแรงบันดาลใจเริ่มต้นแนวคิดที่ขึ้นไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) บนพื้นที่สูง
2. ในพื้นที่ของพระคุณเจ้าเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ให้ความสนใจ และสนุกสนาน ต่อกิจกรรมและคำสอนของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มากน้อยเพียงใด อย่างไร
3. เท่าที่ทราบ ชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีการนับถือศาสนาแตกต่างกันออกไป บ้างก็นับถือศาสนาคริสต์ บ้างก็นับถือผี พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มีการเตรียมความพร้อมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือไม่ อย่างไร
4. ปฏิกริยาของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่ไม่ได้นับถือศาสนาพุทธ แต่นับถือศาสนาคริสต์, นับถือผี มาตั้งแต่ดั้งเดิม เป็นอย่างไร
5. อุปสรรคของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มีอะไรบ้าง
6. กระบวนการสื่อสารกับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ใช้ช่องทางใดบ้างในการสื่อสาร นอกจากการเทศนาแล้ว ยังมีอะไรอีกหรือไม่
7. มีการนำเทคโนโลยีอะไรบ้างมาใช้ใน กระบวนการสื่อสารพระพุทธศาสนา
8. คำสอนและเนื้อหาที่พระคุณเจ้านำมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เป็นไปในลักษณะอย่างไร และเกี่ยวข้องกับเรื่องใดบ้าง
9. ก่อนหน้านี้บาทหลวง ก็มีเผยแผ่ศาสนาคริสต์ต่อชนเผ่าชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) คิดว่ากระบวนการสื่อสารมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

10. มีกรณีที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา เข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาแล้วชนเผ่าชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ที่เคยนับถือศาสนาอื่น (คริสต์/นับถือผี) เปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธหรือไม่

11. ประเมินเป้าหมายทั้งในแง่ปริมาณ (เพิ่มขึ้นอย่างน้อยแค่ไหน) และคุณภาพของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ตลอดระยะเวลาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาสัมฤทธิ์ผลอย่างน้อยแค่ไหน

ผลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ทั้ง 21 รูป ได้ผล ดังนี้

1. แรงแบบดาลใจของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่ขึ้นไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) บนพื้นที่สูง

เนื่องจากโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขานี้ เป็นโครงการที่ต้องการอาสาสมัครในการขึ้นไปทำงานปฏิบัติศาสนกิจในพื้นที่ห่างไกลความเจริญ และมีความแตกต่างทางด้านภาษาและวัฒนธรรมประเพณีอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยคิดว่าพระภิกษุสงฆ์ที่จะมาเป็นอาสาสมัครจะต้องมีเหตุผลและแรงบันดาลใจอะไรบางอย่างที่กระตุ้นความคิดในการที่จะตัดสินใจมาสมัครเข้าร่วมโครงการฯ เพื่อเป็นพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาในโครงการเช่นนี้ เพื่อที่จะได้ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่ที่ห่างไกลความเจริญ และสิ่งนี้คือก้าวแรกของการเริ่มต้นการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา เป็นสิ่งที่จะเป็นกำลังใจ และเป้าหมายของตนเองในการปฏิบัติหน้าที่ของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ซึ่งจากการสัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ผู้วิจัยสามารถสรุปเหตุผล และแรงบันดาลใจของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ได้เป็น 5 ข้อ คือ

1.1 มีความต้องการที่จะเผยแผ่ธรรมะ	จำนวน 13 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 4 รูป)
1.2 มีทัศนคติที่ดีต่อชุมชนและสภาพภูมิประเทศ	จำนวน 6 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 4 รูป)
1.3 ต้องการหาประสบการณ์	จำนวน 4 รูป
1.4 มองว่าเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์	จำนวน 3 รูป
1.5 เป็นเหตุเฉพาะกิจ	จำนวน 1 รูป

1.1 มีความต้องการเผยแผ่ธรรมะ

“มีความต้องการที่จะนำความรู้ที่ตนเองได้เล่าเรียนมา 4 ปี ในด้านพุทธศาสนาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่สุด เนื่องจากมีแนวคิดที่ว่าตนเกิดในถิ่นพระพุทธศาสนา มีความมั่นคงพอสมควร เราไม่ต้องทำอะไรมาก ชาวบ้านก็รู้หลักในการปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ก็เลยมีความคิดในด้านพุทธศาสนาไปใช้ในถิ่นห่างไกลที่ยังไม่รู้จักพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร ให้เขาได้รู้จักพระพุทธศาสนาบ้าง นี่จึงเป็นแรงบันดาลใจและแนวคิดที่จะเผยแผ่พุทธศาสนาบนพื้นที่สูง”

(พระโชน (สิริปญฺโญ) จันทรดวงศรี, สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

1.2 มีทัศนคติที่ดีต่อชุมชนและสภาพภูมิประเทศ

“ตอนเป็นเด็กมีโอกาสได้เดินทางไปจังหวัดแม่ฮ่องสอนกับพระภิกษุที่ออกอุทฺตงค์ไปปฏิบัติกรรมฐาน ได้สัมผัสวิถีชีวิตบนดอย และตั้งใจว่าถ้าโตขึ้นอยากขึ้นไปอีก พอได้บวชเรียนเป็นพระและตนเองได้รับการศึกษาก็อยากที่จะให้การศึกษาแก่ผู้อื่นบ้าง และคิดว่าเข้ากับตนเองมากที่สุด”

(พระสิทธิชัย (ถาวโร) โตพาดี, สัมภาษณ์ วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2552)

1.3 ต้องการหาประสบการณ์

“มีใจรักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว หลังจากที่เคยบวชเป็นสามเณรและอยากขึ้นไปบนดอยเพื่อหาประสบการณ์และความรู้ใหม่ๆ ให้กับชีวิต เนื่องจากตนเองนั้นเป็นชาวอีสานไม่เคยได้มีโอกาสไปใช้ชีวิตบนดอยมาก่อน”

(พระพุดจิจิ (ญาณวีโร) ตรวจรรรคา, สัมภาษณ์ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2552)

1.4 มองว่าเป็นหน้าที่ของพระ

“คิดว่าเป็นหน้าที่ของพระ ที่จะให้โอกาสเยาวชนที่ห่างไกลความเจริญ ที่ไม่สามารถรับรู้สิ่งต่างๆ แบบคนในเมืองได้ เพราะการสื่อสารลำบาก และอยากให้ความสุขแก่เยาวชน”

(พระนพดล (ฐิตธมฺโม) สมบัติวงศ์, สัมภาษณ์ วันที่ 4 มกราคม 2552)

1.5 เป็นเหตุเฉพาะกิจ

“เป็นเหตุการณ์เฉพาะกิจ ที่ต้องขึ้นมา เนื่องจากจังหวัดเชียงราย อยากที่จะตั้งโรงเรียนสงฆ์ ไม่มีใครขึ้นมา ก็เลยต้องมา เห็นว่ามีสวัสดิการดี และ “สงสารพระธรรมโกษาจารย์อธิการบดีอย่างมากที่ไม่มีบุคลากรขึ้นมา”

(พระศรีชาติ (ชุตินฺธโร) ตะเคียนแดง, สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

จากผลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาทำให้เห็นว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่เดินทางขึ้นไปปฏิบัติศาสนกิจบนพื้นที่สูงนั้น ส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเผยแผ่ศาสนา เพราะเชื่อว่าธรรมะจะสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชนบนพื้นที่สูงให้ดีขึ้นได้ ถ้าเมื่อทุกคนในชุมชนศรัทธาและนำเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวันของตน รongลงมามีทัศนคติที่ดีต่อชุมชนและสภาพภูมิประเทศ เนื่องจากว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาบางรูปเคยได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เคยอยู่ในพื้นที่นี้มาก่อน หรือเคยได้แวะเวียนไปในพื้นที่มาก่อนจนเกิดความประทับใจในชุมชนนั้นๆ จนอยากกลับไปยังพื้นที่นั้นๆ อีก และอยากได้ลองใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนแบบนี้บ้าง ผู้วิจัยพบว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่เป็นชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ทั้ง 4 รูป ก็ให้เหตุผลและแรงจูงใจเช่นนี้เหมือนกัน เนื่องจากสำนึกรักบ้านเกิดของตนเอง และต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น มีเพียงส่วนน้อยที่ให้เหตุผลว่าต้องการที่จะหาประสบการณ์ให้กับตัวเองอยากลองทำอะไรใหม่ๆ สักครั้ง และบางส่วนก็มองว่าเป็นหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ เพราะพระภิกษุสงฆ์มีบทบาทและหน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้คนอยู่แล้ว แต่มีเพียง 1 รูปเท่านั้นที่เข้าไปเพราะเหตุผลที่ว่าไม่มีใครอาสาขึ้นไป ก็เลยต้องเดินทางไป เห็นว่ามีสวัสดิการดี และ สงสารพระธรรมโกษาจารย์อธิการบดีของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยอย่างมากที่ไม่มีบุคลากรขึ้นไปทั้งหมดนี้

คือเหตุผลและแรงบันดาลใจของพระบัตติตอาสาพัฒนาชาวเขาที่สมัครเข้ามาร่วมโครงการพระบัตติตอาสาพัฒนาชาวเขา จากการสัมภาษณ์พระบัตติตทั้ง 21 รูป

2. ความสนใจของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ต่อกิจกรรมและคำสอนของพระบัตติตอาสาพัฒนาชาวเขา

เมื่อพระบัตติตอาสาพัฒนาชาวเขาได้เข้าไปในพื้นที่ชุมชนแล้ว ได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายมาจากโครงการฯ มีการนำเอาหลักธรรมคำสอนไปเผยแผ่ มีการจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นมาเพื่อดึงความสนใจจากเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น ผู้วิจัยจึงต้องการทราบถึงปฏิกิริยาความสนใจของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ที่มีต่อสิ่งที่พระบัตติตอาสาพัฒนาชาวเขาได้สื่อสารออกไปให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และจากการสัมภาษณ์พระบัตติตอาสาพัฒนาชาวเขา ทำให้ได้รับคำตอบและสามารถแบ่งระดับความสนใจของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ต่อกิจกรรม คำสอนของพระบัตติตอาสาพัฒนาชาวเขา ได้เป็น 3 ระดับ คือ

2.1 ในระดับมาก	จำนวน 10 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 3 รูป)
2.2 ในระดับปานกลาง	จำนวน 9 รูป
2.3 ในระดับน้อย	จำนวน 2 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 1 รูป)

2.1 ให้ความสนใจในระดับมาก

“สนใจ ร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่ว่าจะจัดกิจกรรมอะไร ก็ให้ความสนใจและความช่วยเหลือเป็นอย่างดี เพราะพวกเขาเชื่อว่าถ้ามาเข้าร่วมกิจกรรมกับพระจะได้บุญกุศล ก็เลยเชื่อและเข้าร่วมกิจกรรม”

(พระวศิโรจน์ (ถิรจิตฺโต) ยวงเยี่ยมโย, สัมภาษณ์ วันที่ 4 มกราคม 2552)

2.2 ให้ความสนใจในระดับปานกลาง

“ปานกลาง เพราะไม่ค่อยมีสื่อจะให้ดู เวลาจะดูหนัง ดูทีวีก็ต้องใช้โซลาร์เซลล์ แต่ละครึ่งก็ใช้ได้แค่ 3 ชั่วโมง เพราะคิดว่าเยาวชนถ้าจะสนใจ ต้องมีสิ่งกระตุ้นและแรงจูงใจ”

(พระพฤศิจิ (ญาณวีโร) ตรวจจรรยา, สัมภาษณ์ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2552)

2.3 ให้ความสนใจในระดับน้อย

“มีความสนใจอยู่แต่ว่าค่อนข้างน้อย เพราะตั้งแต่เศรษฐกิจประสบปัญหา ชาวบ้านมัวสนใจเรื่องการทำมาหากินมาก และให้ความสนใจเรื่องศาสนาน้อยลง”

(พระสุเทพ (ธีรธมฺโม) ทิ้งสุข, สัมภาษณ์ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2552)

จากผลของการสัมภาษณ์ทำให้เห็นทัศนคติของพระภิกษุที่อาสาพัฒนาชาวเขาว่าเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ให้ความสนใจต่อกิจกรรมและคำสอนที่ตนนำไปเผยแผ่มาน้อยเพียงไร โดยการสังเกตจากเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น ซึ่งได้รับคำตอบว่าอยู่ในระดับมากถึง 10 รูป และในระดับปานกลาง 9 รูป มีเพียง 2 รูปที่อยู่ในระดับน้อย โดยที่พระภิกษุที่อาสาพัฒนาชาวเขาส่วนใหญ่ มองว่าเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ให้ความสนใจต่อกิจกรรม และคำสอนของตนในระดับมากและระดับปานกลางพอๆ กัน เพราะเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีความเชื่อในเรื่องของบาปกรรมอยู่แล้วระกอบกับความแปลกใหม่และน่าสนใจของกิจกรรมที่พระภิกษุที่อาสาพัฒนาชาวเขาจัดขึ้น แม้บางครั้งจะมีอุปสรรคในการจัดกิจกรรม และการเดินทาง การคมนาคมที่ยากลำบาก ในการที่จะมาเข้าร่วมกิจกรรมอยู่บ้าง ทำให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ไม่มาเข้าร่วมกิจกรรม และเรื่องของความเจริญในพื้นที่ เช่น ไฟฟ้า มีพระภิกษุที่อาสาพัฒนาชาวเขาเพียงบางรูปที่มองว่าเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ยังให้ความสนใจอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากหลายครอบครัวยังประสบกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ ความยากจน ทำให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ต้องทำงานหารายได้ช่วยเหลือครอบครัวเป็นหลักก่อน จึงไม่มีเวลาที่จะมาร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่พระภิกษุที่อาสาพัฒนาชาวเขาจัดขึ้นได้

3. การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าชุมชนเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระ บัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

จากสภาพพื้นที่ที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเข้าไปปฏิบัติงานนั้นมีความแตกต่างจากภูมิหลังของตัวพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา คือส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุสงฆ์ที่มาจากภาคอื่นๆของประเทศไทย มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่เป็นชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จากการสัมภาษณ์ในงานวิจัยครั้งนี้พบว่า เพียง 4 รูปเท่านั้น จากทั้งหมด 21 รูป และคนในชุมชนที่ขึ้นไปปฏิบัติงานมีพื้นฐานความรู้ที่ค่อนข้างต่ำ พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจึงจะมีการเตรียมความพร้อมในการที่จะเผยแพร่พระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี จากการสัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ทำให้พบว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มีการเตรียมตัวและเตรียมข้อมูลให้พร้อม ก่อนที่จะออกไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) โดยผู้วิจัยสามารถที่จะสรุปออกมาเป็นหัวข้อต่างๆ ได้ ดังนี้

3.1 ศึกษาบริบทชุมชนก่อน	จำนวน 10 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 1 รูป)
3.2 เตรียมเนื้อหาสาระที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ	จำนวน 8 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 3 รูป)
3.3 พยายามปรับตัวให้เข้ากับชุมชน	จำนวน 3 รูป

3.1 ศึกษาบริบทชุมชนก่อน

“ต้องเตรียมข้อมูลพื้นฐานของอาศรมที่จะเข้าไปอยู่นั้นพอสมควร เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับประชากร, จำนวนบ้าน, ผู้นำของหมู่บ้านนั้น รวมถึงหน่วยงานทางราชการว่ามีหน่วยงานไหนบ้างที่อยู่ในพื้นที่”

(พระไกรสร (สุทธิญาโณ) พักโต, สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

“ศึกษาบริบทชุมชนไปก่อน โดยที่ไม่ไปหักล้างความเชื่อดั้งเดิม แล้วจึงค่อยสอดแทรกธรรมะในการดำเนินชีวิตของเขา แบบค่อยเป็นค่อยไป”

(พระสุชาติ (ชนุตฺตโม) สิมลี, สัมภาษณ์ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2552)

“ก่อนที่จะลงไปปฏิบัติศาสนกิจที่อาศรมฯ ใด ๆ ก็ตามข้อมูลพื้นที่ที่รุ่นก่อนทำไว้ต้องอ่านให้เข้าใจในเบื้องต้น เพื่อที่จะได้รับรู้ถึงบริบท ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน (มีการเตรียมการทางด้านข้อมูลมือสองก่อนลงพื้นที่จริง) ในส่วนการเตรียมการลงพื้นที่จริง มีวิธีการดังนี้

1. อ่านข้อมูล (สรุปสารนิพนธ์) รุ่นพี่หรือรูปที่อยู่ก่อนให้เข้าใจ

2. สอบถามข้อมูลจากรุ่นพี่ที่เคยอยู่หมู่บ้านนั้นก่อน เรื่องที่ถาม คือ ประชากร, การนับถือศาสนา, ปัญหาในหมู่บ้าน, สิ่งที่ต้องทำ-ไม่ควรทำ, ผู้นำชื่ออะไร, ปราชญ์, ชาวบ้าน แกนนำ, งานที่ทำแล้ว, งานที่จะต้องดำเนินการต่อไป”

(พระอานาจ (พุทธวิไล)พุทธอาสาณ์, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

3.2 เตรียมเนื้อหาสาระที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ

“เตรียมนิทานธรรมะสำหรับเยาวชน เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจในการมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพราะภาษาและการสื่อสารบางที่ไม่ตรงกัน ต้องอาศัยความเข้าใจ”

(พระนพดล (ฐิตธมฺโม) สมบัติวงศ์, สัมภาษณ์ วันที่ 4 มกราคม 2552)

3.3 พยายามปรับตัวให้เข้ากับชุมชน

“พยายามเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชน เช่น การทำบุญบวชนาค เห็นชาวบ้านจุดธูปเทียน ก็บอกว่าจะไหว้ด้วยได้ไหม ไม่คิดที่พระจะไหว้ เพราะถือว่าเป็นการแผ่เมตตา”

(พระอัมรินทร์ (อินุทปญฺโญ) ทองเปลว, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

เนื่องจากพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาส่วนใหญ่ที่ขึ้นไปเผยแผ่ศาสนาไม่ใช่ชาติพันธุ์ ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) เป็นพระภิกษุสงฆ์ที่มาจากภาคอื่นๆ ของประเทศไทย เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสาน และไม่เคยอยู่ในชุมชนนี้มาก่อน จึงเตรียมตัวด้วยการศึกษาบริบทชุมชนก่อน เพื่อให้รู้ถึงสภาพวิถีชีวิตของคนในชุมชน แล้วหาช่องทางในการสื่อสารเพื่อจะนำหลักธรรมคำสอนและความรู้ต่างๆ เข้าไปสอดแทรก โดยที่ไม่ให้ชุมชนรู้สึกต่อต้านหรือคิดว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา จะเข้ามาหักล้างความเชื่อดั้งเดิมของคนในชุมชน รองลงมา

จะเตรียมเนื้อหาสาระที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ เพื่อลดปัญหาในการสื่อสารจากการใช้ภาษาที่ยังไม่มีความเข้าใจในภาษาของกันและกันอยู่มาก และลำดับสุดท้าย คือการพยายามปรับตัวให้เข้ากับชุมชน ด้วยการที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชนเสมือนเป็นคนในชุมชนนั้นๆ แล้วค่อยๆ หากจังหวะที่จะสอดแทรกคำสอนระหว่างที่มีกิจกรรมนั้นๆ โดยไม่ให้เห็นได้ว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขากำลังสอนธรรมะอยู่

4. ปฏิบัติของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ที่มีต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสา ที่ไม่ได้นับถือศาสนาพุทธ แต่นับถือศาสนาคริสต์, นับถือผี มาตั้งแต่ดั้งเดิม

เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายหลักของการไปเผยแพร่ศาสนาของโครงการพัฒนาชาวเขานี้ คือเยาวชน ซึ่งเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ก็ยังคงอยู่ในความปกครองของพ่อแม่ ฉะนั้นการที่เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จะตัดสินใจทำอะไรหรือไปร่วมกิจกรรมใดๆ ที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจัดขึ้น ก็จะต้องได้รับความเห็นและการอนุญาตจากพ่อแม่ก่อน ซึ่งในแต่ละพื้นที่ก็ยังมี การนับถือทั้งศาสนาคริสต์และนับถือผีปะปนกันอยู่ ซึ่งมีความเชื่อที่แตกต่างกัน ตัวพ่อแม่ของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เหล่านี้จึงน่าจะมีปฏิบัติและทัศนคติที่แตกต่างกันออกไปต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา จากการสัมภาษณ์ทำให้ผู้วิจัยได้รับคำตอบที่บอกถึงปฏิบัติของพ่อแม่เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ที่นับถือแต่ละศาสนา ดังนี้

4.1 ผู้นับถือศาสนาคริสต์

ไม่ขัดข้อง	จำนวน 13 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 1 รูป)
ขัดข้อง	จำนวน 10 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 2 รูป)

จากผลการสัมภาษณ์ทำให้เห็นว่าปฏิบัติของพ่อแม่ผู้ที่ไม่นับถือศาสนาคริสต์ จะไม่ขัดข้องมากกว่าขัดข้องเพียงเล็กน้อยเท่านั้นหรือเกือบจะเท่ากัน เหตุผลที่ไม่ขัดข้องโดยมากเป็นเพราะลักษณะของกิจกรรมหลายอย่างไม่ใช่ในลักษณะของพิธีกรรมทางศาสนา แต่เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชนให้ดีขึ้น จึงไม่ขัดข้องแต่หากเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนาแล้วละก็ จะขัดข้องและไม่อนุญาตให้เยาวชนเข้าร่วมเด็ดขาด บางคนก็มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อพระภิกษุสงฆ์ว่าการที่พระมาเดินบิณฑบาตนั้นเหมือนเป็นการมาขอทานเขากิน

มาเรื่อย ๆ ทั้งที่ชาวบ้านก็ลำบากยากจนขาดแคลนอยู่แล้ว ไม่เหมือนกับศาสนาคริสต์ที่มีแต่นำข้าวของเครื่องอุปโภคบริโภคมาแจก ทำให้มีกินมีใช้ และพ่อแม่ ผู้ปกครองยังห้ามไม่ให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) นำสิ่งของ รูปภาพ หรือตัวแทนหรือเครื่องหมายใดๆ ที่สื่อถึงความ เป็นศาสนาพุทธเข้าบ้านด้วย

4.2 ผู้นับถือผี (ลัทธิดั้งเดิม)

ไม่ขัดข้อง จำนวน 16 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 1 รูป)

ขัดข้อง จำนวน 4 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 2 รูป)

จากผลการสัมภาษณ์ทำให้เห็นปฏิกิริยาของพ่อแม่ ผู้ที่นับถือผี ส่วนใหญ่จะไม่ขัดข้อง มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ขัดข้อง เนื่องจากส่วนใหญ่มองว่าไม่เสียหายอะไร มีความเชื่อและกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คล้ายๆ กับที่กราบไหว้ผีบรรพบุรุษ และกิจกรรมโดยส่วนใหญ่ก็ได้เป็นไปในลักษณะของพิธีกรรมทางศาสนา แต่เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชนให้ดีขึ้น จึงไม่ขัดข้อง ส่วนผู้ที่ขัดข้องมักมองว่าเสียเวลาการทำมาหากินของพวกเขา ไม่ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงความเชื่อดั้งเดิมของตนเอง

“พ่อแม่ของเยาวชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ไม่ขัด ให้ความสนใจด้วย แม้จะไม่ได้นับถือศาสนาพุทธ”

(พระสุชาติ (ปิยชาติ) อุณหปาณี, สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

“มีปฏิกิริยาตอบโต้ เพราะเข้าใจว่าพระมาเป็นผู้ขอ แต่ศาสนาคริสต์ที่พวกเขานับถือ เป็นผู้ให้ เช่น พอเห็นพระมาก็จะรีบตะโกนว่า พระมาอีกแล้ว แต่ถ้ามีของติดไม้ติดมือไปให้จากที่ได้จากบิณฑบาตได้ในตอนเช้าแล้วเอาไปด้วย ก็จะทำให้การต้อนรับเป็นอย่างดี”

(พระอัมรินทร์ (อินุทปญโญ) ทองเปลว, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

“ผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์จะเข้าไปหายากหน่อย ไม่ค่อยให้ลูกมาเรียนธรรมศึกษา ส่วนที่นับถือผีมาแต่เดิมนั้น เข้าหาง่าย ให้ลูกหลานมาศึกษาธรรมศึกษา ไม่ห้ามให้ลูกหลานที่จะมาเรียน”

(พระไกรสร (สุทฺธิญาโณ) พักโต, สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

“แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

1. ผู้ปกครองเยาวชนที่นับถือลัทธิดั้งเดิม จะไม่ต่อต้านเมื่อเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เมื่อพระไปขอความช่วยเหลือให้มาร่วมกิจกรรมหรือทำงาน ผู้ปกครองก็อนุญาตอะไรที่เป็นสื่อที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เช่น รูปภาพพระพุทธเจ้า ผู้ปกครองเด็ก ก็จะไม่อนุญาตให้นำเข้าไปในบ้านได้

2. ส่วนผู้ปกครองที่นับถือศาสนาคริสต์ จะไม่อนุญาตให้นำเอาสื่อที่บ่งบอกถึงความเป็นศาสนาพุทธเข้าไปในบ้าน กิจกรรมบางอย่างผู้ปกครองก็ไม่อนุญาตให้เข้าร่วม เช่น กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนา หรือทางวัด/อาศรมฯ จัดขึ้น”

(พระอำนาจ (พุทธวิโส) พุทธอาสาสมัคร, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

ผลจากการได้รับคำตอบของผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์และนับถือผี จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกันโดยผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์จะมีการขัดข้องต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มากกว่าผู้ที่นับถือผีอย่างเห็นได้ชัด เพราะความเชื่อที่แตกต่างกันของศาสนาและทัศนคติต่อข้อปฏิบัติบางอย่างของพระภิกษุสงฆ์นั่นเอง แต่ในส่วนที่ไม่ขัดข้องเพราะรูปแบบของกิจกรรมหลายอย่างที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจัดขึ้นนั้น ไม่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาและความเชื่อดั้งเดิม จึงไม่ขัดข้อง

5. อุปสรรคของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ขึ้นไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาบนพื้นที่สูงที่ห่างไกลความเจริญ ประกอบกับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม และภาษาทำให้พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาต้องพบกับอุปสรรคที่ส่งผลกระทบ และสร้างความยากลำบากในการทำงาน

เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างแน่นนอน จนกระทั่งผู้วิจัยได้มีโอกาศทำวิจัยในเรื่องนี้จึงต้องการที่จะศึกษาถึงอุปสรรคที่พระบัณติตอาสาพัฒนาชาวเขาที่เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในชุมชนให้ผู้อ่าน และผู้มีส่วนร่วมในโครงการพระบัณติตอาสาพัฒนาชาวเขารับทราบ เพื่อที่จะนำไปเตรียมตัวและหาทางช่วยเหลือพระบัณติตอาสาพัฒนาชาวเขาในรุ่นต่อๆ ไป ซึ่งจากคำตอบที่ได้รับจากการสัมภาษณ์พระบัณติตอาสาพัฒนาชาวเขา แบ่งอุปสรรคที่พระบัณติตอาสาพัฒนาชาวเขาพบออกได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1.อุปสรรคใหญ่

5.1 อุปสรรคด้านภาษา	จำนวน 15 รูป
5.2 อุปสรรคด้านสภาพการคมนาคม	จำนวน 8 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 2 รูป)

ส่วนที่ 2.อุปสรรคย่อย

5.1 อุปสรรคด้านสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่	จำนวน 3 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 1 รูป)
5.2 ขาดการสนับสนุนจากผู้ปกครองผู้นำชุมชน	จำนวน 3 รูป
5.3. อุปสรรคด้านวัฒนธรรมประเพณี	จำนวน 2 รูป
5.4. อุปสรรคด้านพฤติกรรมวัยรุ่น	จำนวน 2 รูป
5.5. อุปสรรคด้านการเผยแพร่ของศาสนาอื่น	จำนวน 1 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 1 รูป)

ส่วนที่ 1. อุปสรรคใหญ่

“การเดินทาง, ดินฟ้าอากาศ, ภาษาในการสื่อสารต้องใช้แกนนำเยาวชนช่วยแปล”

(พระอัมรินทร์ (อินทปญโญ) ทองเปลว, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

“การเดินทาง ยังไม่มีรถไปถึง ต้องเดินด้วยเท้า”

(พระวชิโรจน์ (ถิรจิตโต) ยวงเยี่ยมโย, สัมภาษณ์ วันที่ 4 มกราคม 2552)

ส่วนที่ 2. อุปสรรคย่อย

“ขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเผยแพร่ บางครั้งเราสอนด้วยปากเปล่า ทำให้เด็กไม่เห็นด้วยตาตัวเอง แต่อาศัยมโนภาพที่เกิดจากความคิดของเขา ทำให้ได้ผลน้อย แต่หากมีการนำภาพเป็นซีดีพุทธประวัติ เมื่อเด็กเห็นภาพ ๆ ก็จะติดตามเด็กได้ง่ายกว่า เพราะเด็กเยาวชนสมัยนี้สามารถสืบการเปิดเพลงธรรมะ หรือเปิดธรรมะยามเย็นให้ชุมชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ก็ถือว่าเป็นการดี แต่ก็ขาดเครื่องกระจายเสียง หากมีจะได้ฝึกเด็กเยาวชนจัดรายการธรรมะ โดยให้เด็กศึกษาธรรมะเอง หากไม่เข้าใจก็จะได้เป็นที่ปรึกษา คิดว่าหากเขาศึกษาเองเขาจะเกิดศรัทธาและปัญญามากขึ้นด้วย”

(พระสุนันท์ (อภิวิฑฒโน) สงวนสัตย์, สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

“ผู้นำราชการที่เข้าไปอยู่บนบถือศาสนาคริสต์, ความไม่สามัคคีของชาวพุทธเองด้วยกัน, วิถีชีวิตแบบทุนนิยมที่เริ่มเข้าไปสู่ชุมชน มีความขัดแย้งกับพุทธธรรม แต่กลับสนองตอบกิเลสตน, ขาดทีมงาน เพื่อนสหธรรมิกที่ใกล้ชิด”

(พระสุชาติ (ชนุตฺตโม) สิมลี, สัมภาษณ์ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2552)

“ขาดความรู้ความเข้าใจในประเพณีวัฒนธรรม เช่น ข้อห้าม ข้อนิยมทางชนเผ่า, ขาดกระบวนการในการเข้าหาชาวบ้าน โดยไม่มีการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย, งานหรือกิจกรรมบางอย่างที่จัดทำขึ้นได้เฉพาะบางกลุ่ม, ขาดกระบวนการร่วมคิด ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ไขปัญหาคู่สรรค ร่วมปฏิบัติ กับชาวบ้าน เพราะบางกิจกรรมพระดำเนินการเองทั้งหมดจึงทำให้ต้องทำงานหนักคนเดียว, ขาดล่ามช่วยแปลภาษา”

(พระอำนาจ (พุทธวิโส) พุทธอาสน์, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

“เรื่องของพฤติกรรมของวัยรุ่น”

(พระสุชาติ (ปิยชาติ) อุณหภาณี, สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

จะเห็นได้ว่าอุปสรรคที่พบมากที่สุด และจัดว่าเป็นปัญหาใหญ่ในการขึ้นไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มี 2 เรื่องคือ 1) อุปสรรคทางด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน ซึ่งพบถึง 15 รูปจากการสัมภาษณ์ 21 รูป เนื่องจากพระบัณฑิตเหล่านี้ไม่ใช่ชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จึงไม่สามารถใช้ภาษาของท้องถิ่นนั้นได้ ตัวของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เองก็ไม่ค่อยเข้าใจในภาษากลางเท่าไรนัก ทำให้หลายครั้งเข้าใจกันไปคนละเรื่อง 2) อุปสรรคด้านการเดินทางในการเดินทางเข้าไปยังชุมชนในแต่ละครั้งสภาพการคมนาคมที่ยากลำบาก หรือแม้กระทั่งการเดินทางไปยังจุดต่างๆ ในชุมชน เพื่อที่จะเผยแพร่คำสอนหรือจัดกิจกรรมใดๆ ขึ้นมา ก็เป็นไปด้วยความยากลำบาก ใช้เวลาค่อนข้างมาก ทุลักทุเลพอสมควร อีกประเด็นคือตัวเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เองก็ต้องพบกับอุปสรรคนี้เช่นเดียวกันในการที่จะมาเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและไม่อยากมาเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งสองอุปสรรคนี้จึงถูกจัดว่าเป็นอุปสรรคใหญ่ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างมากบนพื้นที่สูงแบบนี้ จึงต้องการความช่วยเหลือและสนับสนุนจากส่วนกลางคือจากโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ส่วนอุปสรรคด้านอื่นๆ เช่น ด้านสื่อสารด้านการสนับสนุนจากผู้นำชุมชน ด้านวัฒนธรรมประเพณี ด้านพฤติกรรมวัยรุ่น และการเข้าไปเผยแพร่ของศาสนาอื่นๆ ก็ถูกมองว่าเป็นอุปสรรคย่อย ไม่ค่อยมีผลต่อการปฏิบัติงานของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเท่านั้น เพราะสามารถที่จะแก้ไขได้ในระยะเวลาต่อๆ มาได้

6. การใช้สื่อในรูปแบบต่างๆของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

ด้วยเหตุที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา จะต้องพบกับอุปสรรคในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาหลายอย่าง พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจึงต้องมีการเลือกใช้สื่อและกระบวนการสื่อสารมาใช้ เพื่อช่วยลดปัญหาและอุปสรรคที่พบ ให้น้อยลงและเหมาะสมกับสถานการณ์ สภาพแวดล้อมของพื้นที่นั้นๆ ในแต่ละครั้ง พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจึงต้องใช้ทักษะและความรู้ที่ได้ศึกษาอบรมเล่าเรียนมาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งได้รับคำตอบจากการสัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ดังนี้

6.1 เข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน	จำนวน 14 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 4 รูป)
6.2 ใช้สื่อสมัยใหม่	จำนวน 12 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 3 รูป)
6.3 จัดกิจกรรม	จำนวน 8 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 1 รูป)
6.4 ปฏิบัติตนให้ดูเป็นตัวอย่าง	จำนวน 6 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 2 รูป)
6.5 ใช้การเทศนาเพียงอย่างเดียว	จำนวน 1 รูป

6.1 เข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน

“เข้าไปมีส่วนร่วมกับเยาวชน”

(พระอัมรินทร์ (อินุทปญโญ) ทองเปลว, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

6.2 ใช้สื่อสมัยใหม่

“ชวนเด็กๆ มาที่อาศรม มาดูทีวี บางทีให้ดูหนังแล้วถามเด็กๆ ว่าได้ข้อคิดอะไรจากเรื่องที่ได้ แล้วเอาตมาก็จะแทรกหลักธรรมเข้าไป เช่น หนังที่ดูตรงกับศีลอะไรบ้าง การที่เด็กๆ มาอาศรมก็ทำให้ได้ใกล้ชิดกับพระและได้สวดมนต์”

(พระสมพงษ์ (จิตตสวโร) สกุลไพรวงศ์, สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

6.3 จัดกิจกรรม

“จัดทำโครงการ เช่น โครงการวัฒนธรรมที่เป็นของชนเผ่าโครงการกีฬา, กิจกรรมวันสำคัญของชาติ เช่น วันเด็ก วันขึ้นปีใหม่ ทำวัตรสวดมนต์ เย็นที่บ้านเยาวชน ทุกหลังคาเรือนโดยให้กลุ่มเยาวชนตกลงกันเองว่าจะไปที่บ้านหลังใด พาเยาวชนที่เป็นแกนนำไปศึกษาดูงานที่หมู่บ้านอื่น ที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน”

(พระอำนาจ (พุทฺธวิไล) พุทธอาสน์, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

6.4 ปฏิบัติตนให้ดูเป็นตัวอย่าง

“ปฏิบัติให้เห็น ทำให้ดู”

(พระนพดล (ฐิตธมฺโม) สมบัติวงศ์, สัมภาษณ์ วันที่ 4 มกราคม 2552)

6.5 ใช้การเทศนาเพียงอย่างเดียว

“ใช้การเทศนาอย่างเดียว เพราะเป็นวิธีที่ถนัด”

(พระกิตติภฏฺ (วฑฺฒนโกโร) วิวัฒนาภุร, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

จะเห็นได้ว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา จะใช้สื่อแบบผสมผสานและนำเอาสื่อสมัยใหม่เฉพาะกิจ มาใช้ร่วมกัน โดยส่วนใหญ่จะใช้การเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อให้เกิดการยอมรับและเข้าใจในลักษณะของชุมชน ทำให้ง่ายต่อการที่จะสอดแทรกหลักธรรมคำสอนต่างๆลงไป รวมถึงการสร้างความน่าสนใจให้กับเนื้อหาสาระที่ตนสื่อออกไปด้วยการนำเครื่องมือและอุปกรณ์สมัยใหม่มาช่วยในการนำเสนอสิ่งที่ตนต้องการจะสื่อออกไปให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) รองลงมาก็จะใช้วิธีการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดใจเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เข้ามาร่วมกันทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน แล้วสอดแทรกคำสอนเข้าไปในกิจกรรมนั้น และใช้การปฏิบัติตนให้ดูเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนง่ายต่อการเข้าใจและปฏิบัติตามได้ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า มีเพียงส่วนน้อยที่ใช้วิธีการเทศนาเพียงอย่างเดียวในการสื่อสารกับเยาวชน เพราะเป็นวิธีที่ตนเองมีความถนัดและเป็นความสามารถเฉพาะตัวจึงเหมาะที่จะใช้วิธีเช่นนี้ได้

7. การนำเทคโนโลยีใช้ใน กระบวนการสื่อสารพระพุทธศาสนา

เนื่องจากปัจจุบันมีการความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีอย่างมาก มีการแพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว และเข้าถึงผู้คนได้ง่าย จึงมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆมากมาย รวมถึงด้านการสื่อสาร ที่มีอุปกรณ์ที่เป็นผลจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารให้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงมองว่าน่าสนใจที่จะศึกษาว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มีการนำเอาเครื่องมือทางเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสารกับ

เยาวชนมากน้อยเพียงใด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการสื่อสาร และได้รับคำตอบจากการ สัมภาษณ์มาดังนี้

7.1 คอมพิวเตอร์	จำนวน 12 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 4 รูป)
7.2 โทรทัศน์, วีซีดี, วีดีทัศน์	จำนวน 11 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 2 รูป)
7.3 หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย	จำนวน 7 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 1 รูป)
7.4 ไม่มี(เนื่องจากไม่มีไฟฟ้า)	จำนวน 3 รูป

7.1 คอมพิวเตอร์

“โน้ตบุ๊ก, หอกระจายข่าว”

(พระสิทธิชัย (ถาวร) โตพาดิ, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

“คอมพิวเตอร์”

(พระศรีชาติ (ชุตินุญโร) ตะเคียนแดง, สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

7.2 โทรทัศน์, วีซีดี, วีดีทัศน์

“โทรทัศน์, วีซีดี, และคอมพิวเตอร์ โดยการนำมาเปิดให้ดูในวันทำกิจกรรม เช่น วัน สำคัญทางศาสนา”

(พระอำนาจ (พุทธวิไล) พุทธอาสาณ, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

“วีดีทัศน์”

(พระรัตนวีร์ (ปณฺญาสาโร) เจริญสุข, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

7.3 หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย

“หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย, คอมพิวเตอร์”

(พระไพฑูริย์ (รวิญฺโณ) บุตรโท, สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

7.4 ไม่มี (เนื่องจากไม่มีไฟฟ้า)

“ไม่มี เนื่องจากที่นี่แม้แต่ไฟฟ้ายังไม่มีเลย”

(พระนพดล (ฐิตธมฺโม) สมบัติวงศ์, สัมภาษณ์ วันที่ 4 มกราคม 2552)

ผลจากการสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มีการนำเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่หลากหลายมาใช้ในการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และสิ่งที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดคือ คอมพิวเตอร์ เพราะเป็นอุปกรณ์ที่มีความสามารถในการหาข้อมูล จัดทำเนื้อหาสารและนำเสนอสารนั้นๆ ออกไปได้หลากหลายและน่าสนใจ มีความคล่องตัวในการทำงาน และเป็นเทคโนโลยีที่ใหม่และทันสมัยมากๆ สำหรับในพื้นที่นั้น จึงสามารถดึงดูดเอาความสนใจของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มาไว้ได้มาก รองลงมาคือโทรทัศน์, วีซีดี, วีดีทัศน์ เพราะเป็นอุปกรณ์ที่ได้รับความสนใจจากเยาวชนพอสมควร แต่ก็ยังมีขีดจำกัดในการนำเสนออยู่บ้าง และที่ถูกนำมาใช้ในลำดับต่อมาคือ หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย เนื่องจากเป็นอุปกรณ์ที่มีใช้ในพื้นที่อยู่แล้วเพื่อกระจายข่าวสารให้กับคนในหมู่บ้านแต่ก็ถูกมองว่าเป็นสื่อที่เป็นแบบการสื่อสารทางเดียวที่ไม่สามารถโต้ตอบและรับรู้ปฏิกิริยาของผู้รับสารได้ว่าการตอบสนองต่อเนื้อหาสารอย่างไร และยังเป็นเทคโนโลยีที่ไม่มีความแปลกใหม่ในพื้นที่จึงได้รับความสนใจค่อนข้างน้อย แต่ถึงอย่างไรพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ส่วนใหญ่ก็จะนำเทคโนโลยีทั้งหมดที่กล่าวมานี้มาใช้มาใช้ร่วมกันทั้งหมดตามความ

เหมาะสม จะมีในบางพื้นที่เท่านั้นที่ไม่สามารถใช้อุปกรณ์เหล่านี้มาใช้ได้เลยเนื่องจากในพื้นที่ไม่มีไฟฟ้าใช้

8. เนื้อหาสารที่นำมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง)

ในการขึ้นไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาต่อเยาวชนของพระบัตติตอาสาพัฒนาชาวเขานั้นมีวัตถุประสงค์ของโครงการที่ชัดเจนในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เพื่อการพัฒนาด้านจิตใจให้แก่ชาวเขานบนพื้นที่สูงอย่างแท้จริง โดยเน้นในการเข้าถึงเยาวชน ดังนั้นในการเลือกเนื้อหาสารมาใช้เผยแพร่นั้นก็ควรจะสอดคล้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการพระบัตติอาสาพัฒนาชาวเขาด้วย และให้เหมาะสมกับเยาวชน จากการสัมภาษณ์พระบัตติอาสาพัฒนาชาวเขาผู้วิจัยได้รับคำตอบมาดังนี้

8.1. ศิล 5 จำนวน 15 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 4 รูป)

8.2. หลักธรรมอื่นๆ ในชีวิตประจำวันที่มากกว่า จำนวน 15 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 4 รูป)

ศิลป 5

8.3 หลักพันธกิจ 6 ข้อ จำนวน 8 รูป

8.4 นิทานชาดก, การ์ตูนธรรม จำนวน 2 รูป

8.1 ศิล 5

“ส่วนใหญ่จะเป็นคำสอนในเรื่องจริยธรรมเบื้องต้น เช่น หลักศิลป 5 หลักฆราวาสธรรมหลักไตรสิกขา และหลักพรหมวิหารธรรม กับ สังคหวัตถุ 4”

(พระพัยพ (ถิรจิตโต) สงศรี, สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

8.2 หลักธรรมอื่นๆ ในชีวิตประจำวันที่มากกว่าศีล 5

“หลักธรรมที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ศีล 5, การระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย, สอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ความเสียสละ, ทำจิตใจให้สะอาดตามหลักพระโอวาทปาฏิโมกข์”

(พระสุนันท์ (อภิวัตตมโน) สงวนลัตย์, สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

8.3 หลักพันธกิจ 6 ข้อ

“เน้นหลักพันธกิจทั้ง 6 ข้อ ของโครงการพระบัณฑิตอาสาฯ สอนตามหลักสูตรวิชา พระพุทธศาสนาของกระทรวงศึกษาธิการ”

(พระอัมรินทร์ (อินุทปญโญ) ทองเปลว, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

8.4 นิทานชาดก, การ์ตูนธรรม

“หลักธรรมในพระพุทธศาสนาส่วนที่เป็นนิทานชาดก, การ์ตูนธรรมะ และพันธกิจทั้ง 6 ประการ ของพระบัณฑิตอาสาฯ”

(พระสิทธิชัย (ถาวโร) โตพาดี, สัมภาษณ์ วันที่ 3 มกราคม 2552)

จากคำสัมภาษณ์จะพบว่าเนื้อหาสาระที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชวนานำมาใช้ในเผยแพร่จะใช้หลักธรรมคำสอนพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่เข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติได้จริง ไม่ยากจนเกินไปที่จะนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ซึ่งหลักธรรมคำสอนที่นำมาใช้เผยแพร่มากที่สุดคือ ศีล 5 และหลักธรรมอื่นๆที่นอกเหนือจากศีล 5 ควบคู่กันไป เช่น หลักฆราวาสธรรม หลักไตรสิกขา และหลักพรหมวิหารธรรม กับ สังคหวัตถุ 4 สอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ความเสียสละ เป็นต้น รองลงมาก็จะเป็นการนำหลักพันธกิจทั้ง 6 ข้อมาเป็นหัวข้อหลักในการเตรียมเนื้อหาสาระเพื่อเผยแพร่และให้ความรู้แก่เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และบางส่วนก็นำเอานิทานชาดกและการ์ตูนธรรมะมาสอนเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เพราะมีความสนุกสนานและน่าสนใจสามารถดึงดูดและเข้าถึงเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้ง่าย

9. ลักษณะเด่นของกระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ของศาสนาพุทธต่อชนเผ่าชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง)

เนื่องจากในพื้นที่ชุมชนต่างๆที่พระภิกษุเข้าไปเผยแผ่ศาสนานั้น ก็มีการเข้าไปเผยแผ่ศาสนาของศาสนาคริสต์ด้วยเช่นกัน ฉะนั้นในระหว่างการปฏิบัติงานของพระภิกษุพัฒนาชาวเขาก็ย่อมจะต้องมีโอกาสได้พบเห็นวิธีการเผยแผ่ศาสนาของศาสนาคริสต์อยู่บ้าง และผู้วิจัยมองว่าน่าสนใจที่จะลองนำเอาวิธีการของพระภิกษุพัฒนาชาวเขาในโครงการพัฒนาชาวเขามาชี้ให้เห็นถึงลักษณะเด่นของวิธีการเผยแผ่ศาสนาของศาสนาพุทธ และได้รับคำตอบมาดังนี้

9.1 การมีส่วนร่วมและเข้าถึงชุมชนมากกว่า	จำนวน 18 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 2 รูป)
9.2 กิจกรรมที่ไม่แบ่งแยกศาสนา	จำนวน 2 รูป
9.3 กิจกรรมที่เน้นความสงบ	จำนวน 1 รูป
9.4 การปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง	จำนวน 2 รูป
9.5 คำสอนที่ให้ผู้รู้จักพึ่งพาตนเอง	จำนวน 1 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 1 รูป)

“พระสงฆ์เข้าถึงชุมชน ร่วมทำกิจกรรมต่างกับชุมชนสม่ำเสมอ”

(พระสิทธิชัย (ถาวร) โดพาดิ, สัมภาษณ์ วันที่ 3 มกราคม 2552)

“พระจะสอนให้เยาวชนพึ่งพาตนเองก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น”

(พระวศิโรจน์ (ถิรจิตฺโต) ยวงเยี่ยมไย, สัมภาษณ์ วันที่ 4 มกราคม 2552)

“พิธีกรรมของพุทธศาสนาจะเน้นความสงบ ทำให้เยาวชนรู้สึกเบื่อในวิธีการ”

(พระมานพ (มหาโยส) มาลีมนอยศ, สัมภาษณ์ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2552)

10. การเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธจากที่เคยนับถือศาสนาอื่น (คริสต์/นับถือผี)
จากการเข้าไปเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระบัตินิติตอาสาพัฒนาชาวเขาต่อชนเผ่าชาติพันธุ์
ปกากะญอ (กะเหรี่ยง)

เนื่องจากชนเผ่าชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) นั้นมีความเชื่อ ความศรัทธา
ในผี บรรพชนหรือผีบรรพบุรุษมาแต่เดิม บางพื้นที่ก็มีการเข้าไปเผยแพร่ศาสนาของศาสนาคริสต์อยู่
ก่อนแล้ว ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะทราบถึงผลลัพธ์ของการเข้าไปเผยแพร่พระพุทธรศาสนาของพระ
บัตินิติตอาสาพัฒนาชาวเขาว่าเกิดผลสัมฤทธิ์จากการเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธของคนในชุมชน
หรือไม่ โดยได้รับคำตอบมาดังนี้

10.1 มี	จำนวน 16 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 3 รูป)
10.2 ไม่มี	จำนวน 5 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 1 รูป)
10.3 นับถือควบคู่ไปกับศาสนาเดิม	จำนวน 1 รูป

10.1 มี

“เปลี่ยน แต่ส่วนมากจะเป็นพวกที่นับถือผี ที่เปลี่ยน”

(พระนพดล (ฐิตธมฺโม) สมบัติวงศ์, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

“มี เนื่องจากชาวบ้าน ยังมีความเคารพในตัวพระและหลักคำสอนของพระพุทธรศาสนาใน
การที่จะนำมาใช้ได้ผลจริง มีเหตุและผล

(พระพัยพ (ถิรจิตฺโต) ส่งศรี, สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

“มี เช่น ชาวบ้านบางคนเข้าใจว่า ศาสนา คือ ยารักษาโรคร้าย หรือบางส่วนถูกชักจูงใจ
พอโรคร้ายไม่หาย ก็มีการเปลี่ยนศาสนาแต่ก็มีโอกาสทำความเข้าใจถึงหลักความจริงของศาสนา
บ้าง”

(พระสุเทพ (ธีรธมฺโม) ทิงสุข, สัมภาษณ์ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2552)

10.2 ไม่มี

“ไม่มี”

(พระศรีชาติ (ชุตินฺธโร) ตะเคียนแดง, สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

10.3 นับถือควบคู่ไปกับศาสนาเดิม

“มี และมีที่นับถือควบคู่ไปกับศาสนาเดิม”

(พระกิตติภัก (วฑฺฒนโกโร) วิวัฒน์นุกร, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

จากผลของการสัมภาษณ์จะพบคำตอบส่วนใหญ่ว่ามีการเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธกันพอสมควร โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่นับถือผี เพราะลักษณะของพิธีกรรมส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน เช่นมีการจุดธูปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และมีหลักคำสอนที่สามารถยึดถือและนำมาปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุมีผล ส่วนผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ยังมีการเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับผู้ที่นับถือผี บางชุมชนก็ยังไม่มีการเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธเลย และยังพบว่ายังมีผู้ที่นับถือควบคู่ไปกับศาสนาเดิม (นับถือผี) ด้วย ซึ่งผลเหล่านี้ก็น่าจะถือว่าเป็นผลลัพธ์อย่างหนึ่งจากการไปเผยแพร่ศาสนาของพระบัณฑิตฯ

11. ผลการประเมินตนเองตามเป้าหมาย ตลอดระยะเวลาในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนา

ในการปฏิบัติงานเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขานั้น พระบัณฑิตอาสาจะต้องมีการประเมินผลงานของตนเองเพื่อส่งผลให้กับหัวหน้าโครงการพิจารณาหลังครบกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะลองให้พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาได้ลองประเมินตนเองเพื่อให้พอมองเห็นผลของภาพโดยรวมในการปฏิบัติงานของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาคั้งนี้ ซึ่งได้ผลมาดังนี้

11.1 ดี จำนวน 6 รูป

เพราะพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาคิดว่าตนเองได้รับการยอมรับและได้รับความร่วมมือจากเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) อย่างมาก และเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เองก็สามารถเข้าใจในหลักธรรมคำสอนดีขึ้นและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

11.2 พอใช้ จำนวน 9 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 3 รูป)

เพราะคิดว่ายังมีการเปลี่ยนแปลงและความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในระดับที่ยังน้อยอยู่ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานยังน้อยเกินไปยังทำไม่ได้เต็มที่ ถ้ามีเวลามากกว่านี้ก็น่าจะทำได้ดีกว่านี้

11.3 ต่ำ จำนวน 2 รูป (เป็นชาติพันธุ์ 1 รูป)

เพราะยังไม่ค่อยได้ผลอะไรนัก ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

11.4 ไม่ทราบ จำนวน 1 รูป

เพราะไม่ทราบข้อมูล

11.1 ดี

“ประสบความสำเร็จที่สุด วัดจากความศรัทธาของชาวบ้าน และดูจากประวัติศาสตร์จากพระรูปอื่นที่มา”

(พระศรีชาติ (ชุตินุโร) ตะเคียนแดง, สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

“เป้าหมายเชิงคุณภาพ 75 เปอร์เซ็นต์ ปัจจัยที่ได้รับ 1) เยาวชน อารมณ์ดี สดชื่น 2) มีความรู้ความเข้าใจในประวัติและหลักธรรม คำสอน ดีขึ้น 3) มีความรู้และความเข้าใจในพิธีกรรมทางศาสนาพิธีดีขึ้นระดับหนึ่ง หลังจากเข้าไปเผยแผ่

เชิงปริมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ ชาวบ้านยังคงนับถือลัทธิดั้งเดิมโดยเห็นว่าจะเห็นว่าเข้าร่วมกิจกรรมกับทางพระได้ทุกอย่าง โดยที่ยึดติดกับความเชื่อ”

(พระอำนาจ (พุทธวิไล) พุทธอาสน์, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

11.2 พอใช้

“ยังไม่ค่อยได้ผลมากนัก แต่ก็ได้บ้าง”

(พระไกรศร (สุทธิญาโณ) พักโต, สัมภาษณ์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

11.3 ต่ำ

“ปริมาณเพิ่มขึ้นเพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์”

(พระถนอม (นนทิโย) เข็ดสุข, สัมภาษณ์ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2552)

11.4 ไม่ทราบ

“ไม่ทราบข้อมูลเชิงลึก”

(พระธัญวีร์ (ปญญาสาโร) เจริญสุข, สัมภาษณ์ วันที่ 2 มกราคม 2552)

จากผลของการให้พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาได้ลองประเมินตนเองทำให้เห็นว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ส่วนใหญ่ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนอยู่ในระดับพอใช้และรองลงมาอยู่ในระดับมากและในระดับต่ำตามลำดับ เพราะเหตุผลดังที่กล่าวสรุปไว้ข้างต้น มีเพียง 1 รูปที่ไม่สามารถประเมินตนเองได้

ส่วนที่ 2 เป็นผลจากการออกแบบสอบถามให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จำนวน 100 ชุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนตามหัวข้อคำถาม ดังนี้

1. เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้รับความรู้จากการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มากน้อยเพียงใด
2. เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีความเข้าใจในเนื้อหาของ การเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มากน้อยเพียงใด
3. เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้นำหลักธรรมะที่ถูกเผยแพร่โดยพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ไปปรับใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตมากน้อยเพียงใด

โดยผู้วิจัยจะนำเสนอภาพรวมของรายละเอียดทั้งหมดในแต่ละหัวข้อ ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยของความรู้จากการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

ความรู้	ระดับความรู้				ระดับ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	$\bar{X}$	
ความรู้ในเรื่องศีล 5	76	23	1	2.75	มาก
ความรู้ในหลักธรรมอื่นๆนอกจากศีล 5	31	45	24	2.07	ปานกลาง
ความรู้ในเรื่องของยาเสพติดและอบายมุข	51	37	12	2.39	มาก
ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	38	44	13	2.15	ปานกลาง
ความรู้ในเรื่องสุขอนามัยและโภชนาการ	28	60	12	2.16	ปานกลาง
ความรู้ในเรื่องของภาษา	68	26	6	2.62	มาก
ความรู้ในเรื่องของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย	37	43	20	2.17	ปานกลาง
ความรู้ในเรื่องของการอนุรักษ์พันธุ์พันธุ์วัฒนธรรมประเพณี	37	51	12	2.25	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม				2.35	มาก

จากตารางที่ 4. ผลการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) 100 คน ในเรื่องของการได้รับความรู้จากการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขามากน้อยเพียงใด พบว่าเยาวชนได้รับความรู้ในเรื่องต่างๆจากแต่ละหัวข้อในตารางที่ 4 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย = 2.35 ซึ่งสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ผล ดังนี้

ในระดับมาก มากที่สุดคือ ความรู้ในเรื่องศีล 5 มีค่าเฉลี่ย = 2.75 รองลงมาคือ ความรู้เรื่องของภาษา มีค่าเฉลี่ย = 2.62

ในระดับปานกลาง มากที่สุดคือความรู้ในเรื่องของการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี มีค่าเฉลี่ย = 2.25 และน้อยที่สุดคือความรู้ในหลักธรรมอื่นๆนอกจากศีล 5 มีค่าเฉลี่ย = 2.07

ตารางที่ 5. แสดงค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยของความเข้าใจในเนื้อหาของการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

หัวข้อความเข้าใจ	ระดับความเข้าใจ				ระดับ
	มาก	ปานกลาง	น้อย	$\bar{X}$	
การยึดถือศีล 5 ของคนในชุมชน จะทำให้ชุมชนสงบสุข	61	38	1	2.60	มาก
หลักธรรมะสามารถสร้างสรรค์สันติแก่สังคม	53	34	8	2.35	มาก
รู้เท่าทันถึงพิษภัยและรู้จักป้องกันตนเอง และคนรอบข้างให้พ้นจากยาเสพติดและอบายมุขต่างๆ	46	43	11	2.35	มาก
เห็นคุณค่ารู้จักใช้ประโยชน์และวางแผนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	41	47	12	2.39	มาก
เห็นความสำคัญและประโยชน์ในเรื่องสุขภาพอนามัยและโภชนาการ	39	49	12	2.27	ปานกลาง
สามารถพูดอ่านและเขียนภาษาไทยได้	59	32	9	2.50	มาก
ความเข้าใจในเรื่องของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองที่ดี	40	47	13	2.27	ปานกลาง
เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี	70	25	5	2.65	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม				2.42	มาก

จากตารางที่ 5. ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กระเหรี่ยง) 100 คน ในเรื่องของความเข้าใจในเนื้อหาที่ได้รับจากการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขามากน้อยเพียงใด โดยการตั้งคำถามวัดทัศนคติ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในเนื้อหาที่ได้รับความรู้มา พบว่าเยาวชนได้รับความเข้าใจในเรื่องต่างๆ จากหัวข้อในตารางที่ 5 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย = 2.42 ซึ่งสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ผล

ในระดับมาก มากที่สุด คือ เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี มีค่าเฉลี่ย = 2.65 รองลงมาคือ การยึดถือศีล 5 ของคนในชุมชน จะทำให้ชุมชนสงบสุข ค่าเฉลี่ย = 2.60

ในระดับปานกลาง คือเห็นความสำคัญและประโยชน์ในเรื่องสุขอนามัยและโภชนาการ และความเข้าใจในเรื่องของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองที่ดี ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ มีค่าเฉลี่ย = 2.07

ตารางที่ 6. แสดงค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยของการนำหลักธรรมและคำสอนที่ถูกเผยแพร่โดยพระ
บัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ไปปรับใช้ในการดำเนินวิถีชีวิต

หัวข้อการนำหลักธรรมคำสอนมาปรับ ใช้ในการดำเนินชีวิต	ระดับการนำไปปฏิบัติ				
	มาก	ปาน กลาง	น้อย	$\bar{X}$	ระดับ
ยึดมั่นในศีล 5 และนำมาเป็นหลักธรรม ประจำใจในการดำเนินชีวิต	49	48	3	2.46	มาก
นำเอาหลักธรรมมาใช้ในการช่วยแก้ไขและ ตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต	43	45	12	2.31	ปานกลาง
มีการลดการใช้เหล้าในการประกอบ พิธีกรรมและงานเลี้ยงต่างๆ	42	36	22	2.20	ปานกลาง
มีการดูแลสุขภาพสะอาดทางร่างกาย บ้านเรือน อาหารและสภาพแวดล้อมให้ ถูกต้องตามหลักสุขอนามัย	29	58	13	2.16	ปานกลาง
มีการดูแลปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่และมีความสมบูรณ์ มากขึ้น	39	46	15	2.24	ปานกลาง
ใช้ภาษาไทยในการติดต่อกับบุคคลภายใน และภายนอก	69	22	9	2.60	มาก
มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักษากฎหมาย เคารพใน สิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น	70	22	8	2.62	มาก
มีการเข้าร่วมการประกอบพิธีกรรมและงาน ประเพณีของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟู วัฒนธรรมประเพณี	71	20	9	2.62	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม				2.40	มาก

จากตารางที่ 6. ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) 100 คนในเรื่องของการได้นำหลักธรรมะที่ถูกเผยแพร่โดยพระบัณฑิตอาสาพัฒนา ชาวเขา ไปปรับใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตมากน้อยเพียงใด พบว่าเยาวชนได้นำหลักธรรมะและคำสอนที่ถูกเผยแพร่โดยพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ไปปรับใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตในเรื่องต่างๆ จากหัวข้อในตารางที่ 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย = 2.40 ซึ่งสามารถแจกแจงรายละเอียดได้ผล

ในระดับมาก มากที่สุดคือ มีความจงรักภักดีต่อชาติศาสนาพระมหากษัตริย์ รักษา กฎหมาย เคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่นและมีการเข้าร่วมการประกอบพิธีกรรมและ งานประเพณีของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีเท่ากัน มีค่าเฉลี่ย = 2.62 รองลงมาคือ ใช้ภาษาไทยในการติดต่อกับบุคคลภายในและภายนอก มีค่าเฉลี่ย = 2.60

ในระดับปานกลาง มากที่สุดคือนำเอาหลักธรรมะมาใช้ในการช่วยแก้ไขและตัดสินปัญหา ที่เกิดขึ้นในชีวิต มีค่าเฉลี่ย = 2.31 และน้อยที่สุดคือมีการดูแลความสะอาดทางร่างกายบ้านเรือน อาหารและสภาพแวดล้อมให้ถูกต้องตามหลักสุขอนามัย มีค่าเฉลี่ย = 2.16

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี พ.ศ. 2551-2552” นี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาถึงกระบวนการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากกระบวนการสื่อสารและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี พ.ศ. 2551-2552

ในส่วนของวิธีดำเนินการวิจัยนั้น ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบสหวิธีการ คือ ใช้ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น จะใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) ในกิจกรรมที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจัดขึ้น ซึ่งผู้วิจัยไปเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมนั้นด้วย โดยใช้คำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Questions) เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์คือพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา จำนวน 21 รูป ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ รวมถึงผู้วิจัยทำการสังเกต (Observation) พฤติกรรมต่างๆ ของกลุ่มเป้าหมายที่มาร่วมกิจกรรม รวมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ (Documentary Research) ซึ่งจะนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และนำเสนอในรูปแบบวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จำนวน 100 คน เป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-administered) โดยการวิจัยเชิงปริมาณนั้น ผู้วิจัยได้นำมาใช้เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการสื่อสารที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จากนั้นนำผลคำนวณทางสถิติที่ได้มาเขียนวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัย

สุดท้ายในการสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล ผู้วิจัยจะนำแนวคิดต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเชื่อมโยงกับผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหานำวิจัย เพื่อให้ทราบถึงคุณค่าของงานวิจัยชิ้นนี้

สรุปผลวิจัย

(ก) การวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา จำนวน 21 รูป ที่มีช่วงอายุ ตั้งแต่ 22 – 45 ปี และเป็นชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) 4 รูป ที่เหลืออีก 17 รูป เป็นคนในภูมิภาคอื่นๆ เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) ทำให้สรุปประเด็นต่างได้ ดังนี้

1. แรงบันดาลใจของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่ขึ้นไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) บนพื้นที่สูง

เนื่องจากโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขานี้ เป็นโครงการที่ต้องการพระภิกษุสงฆ์อาสาสมัครขึ้นไปทำงานปฏิบัติศาสนกิจในพื้นที่ห่างไกลความเจริญบนพื้นที่สูงเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง 1 ปี โดยที่ทั้งฝ่ายพระภิกษุสงฆ์ผู้เผยแผ่และกลุ่มเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในพื้นที่นั้นมีความแตกต่างทางด้านภาษาและวัฒนธรรม ประเพณีอย่างมาก ดังนั้นพระภิกษุสงฆ์ ที่จะอาสาสมัครขึ้นไป จึงมีเหตุผลและแรงบันดาลใจที่กระตุ้นความคิดในการที่จะตัดสินใจให้สมัครเข้าร่วมโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา เพื่อเป็นพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาในโครงการนี้ โดยส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง 21 รูป พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา 13 รูปมีความต้องการที่จะเผยแผ่ศาสนา เพราะเชื่อว่าธรรมะจะสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชนบนพื้นที่สูงให้ดีขึ้นได้ ถ้าเมื่อทุกคนในชุมชนศรัทธาและนำเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวันของตน รองลงมาอีก 6 รูป มีทัศนคติที่ดีต่อชุมชนและสภาพภูมิประเทศ เนื่องจากว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาบางรูป เคยได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนมาบ้าง ก่อนที่จะสมัครเข้าร่วมโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา บางรูปก็เคยอยู่ในพื้นที่นั้นๆ มาก่อนเช่นกัน หรือบางรูปก็เคยได้แวะเวียนไป

ในพื้นที่มาก่อนเช่นกัน จนเกิดความประทับใจในชุมชนนั้นๆ อยากกลับไปยังพื้นที่นั้นๆ อีก และบางรูปต้องการที่จะลองใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนบนพื้นที่สูงแบบที่โครงการกำหนดนี้บ้าง

ส่วนพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่เป็นชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ทั้ง 4 รูป มีเหตุผลและแรงจูงใจว่าเกิดมาจากสำนึกรักบ้านเกิดของตนเอง และต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น มีเพียงส่วนน้อยจำนวน 4 รูป ที่ให้เหตุผลว่าต้องการที่จะหาประสบการณ์ให้กับตัวเอง อยากลองทำสิ่งใหม่ๆ สักครั้ง และบางส่วนอีกจำนวน 3 รูป ก็มองว่าเป็นหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ เพราะพระภิกษุสงฆ์มีบทบาทและหน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อประโยชน์สุขแก่ผู้คนอยู่แล้ว และมีเพียง 1 รูปเท่านั้นที่สมัครเข้าไปในโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเพราะเหตุผลที่ว่าไม่มีใครอาสาขึ้นไปเท่าใดนัก ตนเองจึงต้องเดินทางไป หรือเห็นว่ามีสวัสดิการดี มีค่าตอบแทนให้ และสงสารพระธรรมโกษาจารย์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. ความสนใจของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ต่อกิจกรรมและคำสอนของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

จากการที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาได้เข้าไปในพื้นที่ชุมชนแล้ว ได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มีการนำเอาหลักธรรมคำสอนไป เผยแผ่ โดยใช้รูปแบบการเผยแผ่ผ่านการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่จัดทำขึ้นมา ที่ไม่ใช่รูปแบบการเทศน์สอนแบบตามวัดทั่วไป เพื่อดึงความสนใจจากเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น เนื่องจากรูปแบบการสื่อสารแบบผ่านกิจกรรมและให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีส่วนร่วมเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับความสนใจของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จึงมีผลทำให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ให้ความสนใจต่อกิจกรรม และคำสอนที่นำไปเผยแผ่อยู่ในระดับมากถึงในระดับปานกลาง โดยที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง 21 รูป พระบัณฑิต 19 รูป มองว่าเยาวชนปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ให้ความสนใจต่อกิจกรรม และคำสอนในระดับมากและระดับปานกลางพอๆ กัน เพราะเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีความเชื่อในเรื่องของบาปกรรมอยู่แล้ว ประกอบกับความแปลกใหม่และน่าสนใจของกิจกรรมที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจัดขึ้น เช่น การบวชป่า เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการอนุรักษ์ป่าไม้ที่ใช้เป็นป่าต้นน้ำของชุมชน เมื่อทำพิธีบวชให้กับต้นไม้แล้ว เยาวชนและชาวบ้านก็จะไม่กล้าตัดต้นไม้ต้นนั้นๆ แม้

บางครั้งจะมีอุปสรรคในการจัดกิจกรรม ในเรื่องของการเดินทาง การคมนาคมที่ยากลำบากในการที่จะมาเข้าร่วมกิจกรรมอยู่บ้าง และเรื่องของความเจริญในพื้นที่ เช่น ไฟฟ้า มีพระบัติตตอาสาพัฒนาชาวเขาเพียงบางรูปที่มองว่าเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ยังให้ความสนใจอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากหลายครอบครัวยังประสบกับปัญหาด้านเศรษฐกิจ ความยากจน ทำให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ต้องทำงานหารายได้ช่วยเหลือครอบครัวเป็นหลักก่อน จึงไม่มีเวลาที่จะมาร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่พระบัติตตอาสาพัฒนาชาวเขาจัดขึ้นได้

3. การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ชุมชนเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัติตตอาสาพัฒนาชาวเขา

ด้วยสภาพพื้นที่ที่พระบัติตตอาสาพัฒนาชาวเขาเข้าไปปฏิบัติงานนั้นมีความแตกต่างจากภูมิหลังของตัวพระบัติตตอาสาพัฒนาชาวเขา คือส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุสงฆ์ที่มาจากภาคอื่นๆ ของประเทศไทย เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) มีเพียง 4 รูปเท่านั้นที่เป็นชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และบางรูปก็ไม่เคยอยู่ในชุมชนนี้มาก่อน พระบัติตตอาสาพัฒนาชาวเขาส่วนใหญ่จึงต้องเตรียมตัวด้วยการศึกษาบริบทชุมชนนั้นๆ ก่อนลงพื้นที่จริง เพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงานโดยใช้ระยะเวลา 1 ปี ศึกษาสภาพวิถีชีวิตของคนในชุมชน แล้วหาช่องทางในการสื่อสาร เพื่อจะนำหลักธรรมคำสอนและความรู้ต่างๆ เข้าไปสอดแทรก เพื่อที่ไม่ให้ชุมชนรู้สึกต่อต้าน หรือคิดว่าพระบัติตตอาสาพัฒนาชาวเขาจะเข้ามาหักล้างความเชื่อดั้งเดิมของคนในชุมชน ลำดับต่อมา ก็จะเตรียมเนื้อหาสารที่เข้าใจได้ง่ายและน่าสนใจ เพื่อลดปัญหาในการสื่อสารจากการใช้ภาษาที่ยังไม่มีความเข้าใจในภาษาของกันและกันอยู่มาก และลำดับสุดท้าย คือการพยายามปรับตัวให้เข้ากับชุมชน ด้วยการที่พระบัติตตอาสาพัฒนาชาวเขาจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนเสมือนเป็นคนในชุมชนนั้นๆ แล้วค่อยๆ หาจังหวะที่จะสอดแทรกคำสอนระหว่างที่มีกิจกรรมนั้นๆ โดยไม่ให้รู้สึกได้ว่าพระบัติตตอาสาพัฒนาชาวเขากำลังสอนธรรมะให้อยู่

4. ปฏิกริยาของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของเยาวชนที่มีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัติตตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่ไม่ได้นับถือศาสนาพุทธ แต่นับถือศาสนาคริสต์, นับถือผี มาตั้งแต่ดั้งเดิม

เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายหลักของการไปเผยแพร่ศาสนาของโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา คือเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ซึ่งเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ก็ยังคงอยู่ในความปกครองและดูแลของพ่อแม่ ฉะนั้นการที่เยาวชนจะตัดสินใจทำอะไรหรือไปร่วมกิจกรรมใดๆ ที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจัดขึ้น จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบและการอนุญาตจากพ่อแม่ก่อน ซึ่งในแต่ละพื้นที่นั้น ยังมีการนับถือทั้งศาสนาคริสต์และนับถือผี (ลัทธิดั้งเดิม) ปะปนกันอยู่ มีความเชื่อที่ต่างไปจากพุทธศาสนา ตัวพ่อแม่ของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เอง จึงมีปฏิกริยาและทัศนคติที่แตกต่างกันออกไปต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา โดยกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์จะมีข้อขัดข้องต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนามากกว่ากลุ่มที่นับถือผี (ลัทธิดั้งเดิม) อย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากความเชื่อที่ต่างกันของศาสนา และทัศนคติต่อข้อปฏิบัติบางอย่างของพระภิกษุสงฆ์นั่นเอง โดยกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์จะมองว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาไปอยู่ในพื้นที่นั้นไปขออาหารพวกเขา หากินเองไม่ได้ ต้องคอยรับบริจาคเรียไรจากชาวบ้าน และไม่ได้ให้อะไรแก่ชุมชน แต่ในส่วนของพ่อแม่ผู้ปกครองที่ไม่ขัดข้องทั้งกลุ่มที่นับถือศาสนาคริสต์และนับถือผี ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกันมีเหตุผลว่า เพราะรูปแบบของกิจกรรมหลายอย่างที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจัดขึ้น ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับศาสนา ไม่ขัดต่อประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อดั้งเดิมของชุมชนนั่นเอง

5. อุปสรรคของการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

เนื่องจากพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาต้องขึ้นไปเผยแพร่และถ่ายทอดพระพุทธศาสนาบนพื้นที่สูงห่างไกลความเจริญ ประกอบกับความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและภาษา ต้องพบกับอุปสรรคมากมาย ที่ส่งผลกระทบ และสร้างความยากลำบากในการทำงานเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา โดยอุปสรรคที่พบมากที่สุด และจัดว่าเป็นปัญหาใหญ่ในการขึ้นไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขายังมีอยู่ 2 เรื่อง คือ

5.1 อุปสรรคทางด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน เนื่องจากพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเหล่านี้ ส่วนใหญ่ไม่ใช่ชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จึงไม่สามารถใช้ภาษาของท้องถิ่นนั้นๆ ได้ และตัวของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เอง ก็ไม่ค่อยเข้าใจในภาษากลางเท่าไรนัก ทำให้หลายครั้งในการสื่อสาร หลายเหตุการณ์มีความเข้าใจกันไป

คนละเรื่อง ซึ่งหากเป็นคนชาติพันธุ์เดียวกันก็จะสื่อสารทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ไม่ได้เข้าใจไปกันคนละเรื่อง

5.2 อุปสรรคด้านการเดินทางเข้าไปยังชุมชนในแต่ละครั้ง สภาพการคมนาคมที่ยากลำบาก หรือแม้กระทั่งการเดินทางไปยังจุดต่างๆ ในชุมชน เพื่อที่จะเผยแพร่หลักธรรม คำสอน หรือจัดกิจกรรมใดๆ ขึ้นมา ก็เป็นไปด้วยความยากลำบาก ใช้เวลาค่อนข้างมาก ทุกข์ทรมานพอสมควร ในอีกด้านหนึ่งตัวเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เองก็ต้องพบกับอุปสรรคนี้เช่นเดียวกันในการที่จะมาเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและไม่อยากมาเข้าร่วมกิจกรรมที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจัดขึ้น

6. การใช้สื่อในรูปแบบต่างๆ ของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

เนื่องจากพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาพบกับอุปสรรคในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาหลายอย่าง พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจึงต้องมีการเลือกใช้สื่อ และกระบวนการสื่อสารมาใช้เพื่อช่วยลดปัญหาและอุปสรรคที่พบให้น้อยลง และเหมาะสมกับสถานการณ์สภาพแวดล้อมของพื้นที่นั้นๆ ในแต่ละครั้ง สำหรับวิธีการใช้นั้น พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 21 รูป มี 14 รูปจะให้การเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อให้เกิดการยอมรับและเข้าใจในลักษณะของชุมชน ทำให้ง่ายต่อการที่จะสอดแทรกหลักธรรมคำสอนต่างๆ ลงไป ใช้การสร้างความน่าสนใจให้กับเนื้อหาสาระที่สื่อออกไป ด้วยการนำเครื่องมือและอุปกรณ์สมัยใหม่มาช่วยในการนำเสนอสิ่งต้องการจะสื่อออกไปให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เช่น การใช้เปิดภาพยนตร์ หรือการ์ตูนธรรมะให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ดูผ่านโทรทัศน์แทนการพูดหรือเล่าเรื่องด้วยตัวเอง รองลงมาจำนวน 8 รูปก็จะใช้วิธีการจัดกิจกรรมเพื่อดึงดูดใจเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เข้ามาร่วมกันทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนแล้วหาโอกาสสอดแทรกคำสอนเข้าไปในขณะที่ทำกิจกรรมนั้นๆ ใช้การปฏิบัติตนให้ดูเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน ง่ายต่อการเข้าใจและปฏิบัติตามได้ มีเพียงส่วนน้อยของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 รูปเท่านั้นที่ใช้วิธีการเทศนาเพียงอย่างเดียวในการสื่อสารกับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เพราะเป็นวิธีที่ตนเองมีความถนัด และเป็นความสามารถเฉพาะตัว ซึ่งที่จริงวิธีการเทศนานั้นเป็นรูปแบบการสื่อสารหลักของพระภิกษุสงฆ์ แต่ปรากฏว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเหล่านี้ใช้วิธีนี้น้อยมาก เพราะการเทศน์ต้องใช้ภาษา

อย่างเดียวกันเป็นหลัก แต่ปัญหาใหญ่ที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขากลุ่มนี้พบคือการพูดกันคนละภาษา จึงต้องใช้สื่อกิจกรรมแทนสื่อภาษา

7. การนำเทคโนโลยีใช้ใน กระบวนการสื่อสารพระพุทธศาสนา

พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขามีการนำเครื่องมือทางเทคโนโลยีที่หลากหลายมาใช้ในการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และสิ่งที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดคือ คอมพิวเตอร์ (Computer) เพราะเป็นอุปกรณ์ที่มีความสามารถในการหาข้อมูล จัดทำเนื้อหาสาระและนำเสนอสารนั้นๆ ออกไปได้หลากหลาย และน่าสนใจ มีความคล่องตัวในการใช้งาน และเป็นเทคโนโลยีที่ใหม่ และทันสมัยมากๆ สำหรับในพื้นที่นั้น จึงสามารถดึงดูดเอาความสนใจของเยาวชนปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ไปได้มาก รองลงมาคือโทรทัศน์, วีซีดี, วีดีทัศน์ เพราะเป็นอุปกรณ์ที่ได้รับความสนใจจากเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) พอสมควร แต่ยังมีขีดจำกัดในการนำเสนออยู่บ้าง สำหรับการใช้อุปกรณ์สื่อสารและสื่อโทรทัศน์ เพราะเนื้อหาในสารที่มีอยู่จะใช้ข้อความและภาษากลางเป็นส่วนใหญ่ และที่ถูกนำมาใช้ในลำดับต่อมาคือ หอกระจายข่าว/เสียงตามสายจากยอดดอย เนื่องจากเป็นอุปกรณ์ที่มีใช้ในพื้นที่อยู่แล้ว เพื่อกระจายข่าวสารให้กับคนในหมู่บ้านแต่ก็ถูกมองว่าเป็นสื่อที่เป็นแบบการสื่อสารทางเดียวไม่สามารถโต้ตอบและไม่สามารถรับรู้ปฏิกิริยาของผู้รับสารได้ ว่ามีปฏิกิริยาตอบสนองต่อเนื้อหาสาระอย่างไรต่างกับสื่อคอมพิวเตอร์และสื่อโทรทัศน์ที่เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จะต้องมาอยู่รวมกันที่อาคารหรือสถานที่จัดกิจกรรมเพื่อรับสาร โดยมีพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา (กะเหรี่ยง) เป็นผู้ส่งสารผ่านสื่อเหล่านั้นๆ และเตรียมคำถามที่จะให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ตอบปัญหาหรือเปิดโอกาสให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ชักถามข้อสงสัยต่างๆ ทั้งหอกระจายข่าว/เสียงตามสายยังเป็นเทคโนโลยีที่ไม่มีความแปลกใหม่ในพื้นที่จึงได้รับความสนใจค่อนข้างน้อย แต่ถึงอย่างไรพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ส่วนใหญ่ก็จะนำเทคโนโลยีทั้งหมดที่กล่าวมานี้ มาใช้ร่วมกันทั้งหมดตามความเหมาะสม จะมีในบางพื้นที่เท่านั้นที่ไม่สามารถใช้อุปกรณ์เหล่านี้มาได้เลยเนื่องจากในพื้นที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ เพราะไม่มีเครื่องกำเนิดไฟ

8. เนื้อหาสารที่นำมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อเยาวชน

ในการขึ้นไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขานั้น เน้นในการเข้าถึงเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และเนื้อหาสารที่นำมาใช้เผยแผ่นั้นก็ควรจะต้องสอดคล้อง และเป็นไปตามวัตถุประสงค์

ของโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาด้วย และให้เหมาะสมกับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เนื้อหาสารที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขานำมาใช้ในเผยแพร่แผ่นนั้นจะใช้หลักธรรมคำสอนพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่เข้าใจง่าย และสามารถปฏิบัติได้จริง ไม่ยากจนเกินไปในการที่จะนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ซึ่งหลักธรรมคำสอนที่นำมาใช้เผยแพร่มากที่สุดคือ ศีล5 เช่น การสอนหรือทำกิจกรรมทุกครั้งพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจะให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) แม่เมตตาให้กับสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ทำให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีสำนึกที่จะไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต และหลักธรรมอื่นๆ ที่นอกเหนือจากศีล5 ควบคู่กันไป เช่น หลักชราวาสธรรม หลักไตรสิกขา และหลักพรหมวิหารธรรม กับ สังคหวัตถุ4 สอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ความเสียสละ เป็นต้น รองลงมาก็จะเป็นการนำหลักพันธกิจทั้ง 6 ข้อมาเป็นหัวข้อหลักในการเตรียมเนื้อหาสารเพื่อเผยแพร่ และให้ความรู้แก่เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และบางส่วนได้นำเอานิทานชาดกและการ์ตูนธรรมะเช่น นิทานชาดกเรื่อง พระเวชสังครชาดก, พระมหาสีลวชาดก, เทวธรรมชาดก มาสอนเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เพราะมีความสนุกสนาน และน่าสนใจสามารถดึงดูดใจ และเข้าถึงเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้ง่ายขึ้น เนื่องจากรูปแบบการเล่านิทานเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบดั้งเดิมของชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) อยู่แล้ว จึงเป็นรูปแบบที่เด็กและเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) คำนึง

9. ลักษณะเด่นของกระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ของศาสนาพุทธต่อชนเผ่าชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง)

9.1 การมีส่วนร่วมกับชุมชน ศาสนาพุทธจะเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยชุมชนมากกว่าในลักษณะสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดการยอมรับ

9.2 กิจกรรมของศาสนาพุทธจะเป็นกิจกรรมที่ไม่มีการแบ่งแยกศาสนา และเน้นความสงบ

9.3 คำสอนของศาสนาพุทธจะสอนให้รู้จักการพึ่งพาตนเอง

10. การเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธจากที่เคยนับถือศาสนาอื่น (คริสต์/นับถือผี)
จากการเข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาต่อชนเผ่าชาติพันธุ์
ปกากะญอ (กะเหรี่ยง)

เนื่องจากชนเผ่าชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) นั้นมีความเชื่อ ความศรัทธา
ในผี บรรพชน หรือผีบรรพบุรุษมาแต่เดิม บางพื้นที่ก็มีผู้ที่นับถือศาสนาของศาสนาคริสต์อยู่บ้าง
และจากการเข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา พบว่ามีผู้เปลี่ยนมา
นับถือศาสนาพุทธกันพอสมควร โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่นับถือผี (ลัทธิดั้งเดิม) เพราะลักษณะของ
พิธีกรรมส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน เช่น มีการจุดธูปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และมีหลักคำสอนที่
สามารถยึดถือและนำมาปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวันอย่างมีเหตุมีผล ส่วนผู้ที่นับถือศาสนา
คริสต์ยังมีการเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับผู้ที่นับถือผี บางชุมชนก็ยังไม่
มีการเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธเลย มีบางส่วนที่นับถือควบคู่ไปกับศาสนาดั้งเดิมของชุมชน (นับ
ถือผี) ด้วย

11. ผลการประเมินตนเองตามเป้าหมาย ตลอดระยะเวลาในการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

ในการปฏิบัติงานเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา
นั้น พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจะต้องมีการประเมินผลงานของตนเองเพื่อส่งผลให้กับหัวหน้า
โครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา พิจารณาลงครบกกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติงาน จาก
การที่ผู้วิจัยให้พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาได้ลองประเมินตนเองนั้น พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา
ส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 21 รูป มี 9 รูป ประเมินผลการปฏิบัติงานของตน
อยู่ในระดับพอใช้ เพราะเห็นว่าเขาชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ยังมีการเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมไปตามหลักธรรมไม่มากนัก ประกอบกับระยะเวลาที่ตนได้ปฏิบัติงานน้อยเกินไปยังทำ
ได้ไม่เต็มที่ ซึ่งต่างไปจากการให้เขาชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ประเมินตนเองกลับอยู่
ในระดับมาก ซึ่งผู้วิจัยมองว่าเป็นเพราะการตั้งเป้าหมายในการสื่อสารของพระบัณฑิตอาสาพัฒนา
ชาวเขากับเขาชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีความแตกต่างกัน โดยที่พระบัณฑิตอาสา
พัฒนาชาวเขาตั้งเป้าหมายของตนเองคือ ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ แต่สำหรับตัว
เขาชนไม่ได้ตั้งเป้าหมายของการได้รับความรู้จากการเผยแผ่ของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา
และรองลงมาอยู่ในระดับมากและในระดับต่ำตามลำดับ

(ข) การวิจัยเชิงปริมาณ

ผลจากการออกแบบสอบถามให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จำนวน 100 ชุด ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ตามหัวข้อคำถาม ดังนี้

ส่วนที่ 1. ความรู้จากการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

กลุ่มตัวอย่างเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) 100 คน ได้รับความรู้จากการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ความรู้ในเรื่องต่างๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และระดับปานกลาง ซึ่งค่าเฉลี่ยรวมในส่วนนี้อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับเรื่องที่เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้รับความรู้จากการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา จากมากที่สุดไปถึงน้อยที่สุดได้ดังนี้

1. ความรู้ในเรื่องศีล 5 ซึ่งสอดคล้องกับที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเน้นเนื้อหาศีล 5 เป็นหลักในการเผยแพร่ เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จึงได้รับความรู้ในเรื่องของศีล 5 มากที่สุด

2. ความรู้เรื่องของภาษาไทย เนื่องจากพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาต้องการที่จะสื่อสารกับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ให้เข้าใจจึงพยายามให้ความรู้ในเรื่องของภาษาไทยแก่เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และยังเป็นอีก 1 ภารกิจของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

3. ความรู้ในเรื่องของยาเสพติดและอบายมุข เนื่องจากพระบัณฑิตอาสาของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เป็นวัยแห่งการอยากรู้อยากลอง จึงจำเป็นต้องหาเกาะป้องกันให้ดีไม่เช่นนั้นเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ก็จะตกเป็นทาสของยาเสพติด

4. ความรู้ในเรื่องของการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี จากความเจริญทางด้านวัตถุมากเกินไป ทำให้ชุมชนบนพื้นที่สูงได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่งผลให้วัฒนธรรมของชนเผ่าจากเดิมที่มีความเอื้ออาทร มีความเอื้อเฟื้อ ความเป็นเครือญาติสูญสลายไป เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) รุ่นใหม่ไม่รู้จักรั้ววัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่าตนเอง พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจึงส่งเสริมให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ภาคภูมิใจ

ในเอกลักษณ์ของชนเผ่า สร้างจิตสำนึกให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ตระหนักเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น

5. ความรู้ในเรื่องของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย พระบัณฑิตอาสาพัฒนาจะต้องแนะนำให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของพลเมืองที่ดีต่อประเทศชาติ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ให้ร่วมมือกันพัฒนาชุมชน ไม่ทำตัวให้เป็นภาระต่อสังคมและผิดกฎหมายบ้านเมือง

6. ความรู้ในเรื่องสุขอนามัย และโภชนาการ ชุมชนมีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานมาก โดยเฉพาะการดูแลทำความสะอาดร่างกาย การรับประทานอาหารไม่ตามหลักโภชนาการ พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจึงจำเป็นต้องอบรมเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในด้านสุขอนามัย

7. ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ส่วนใหญ่มีความรู้และตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติอยู่บ้างแล้ว พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจึงเพียงแต่ตอกย้ำและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การปลูกป่าทดแทน การบวชป่า

8. ความรู้ในหลักธรรมอื่นๆนอกจากศีล5 เนื่องจากเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) รับเอาพระพุทธศาสนาไม่นานนัก และมีความเชื่อ ความศรัทธาในผีบรรพบุรุษหลักธรรมอื่นๆ จึงเป็นเพียงการสอดแทรกเข้าไปเล็กน้อยในโอกาสต่างๆ โดยไม่ให้อึดว่ากำลังถูกสอนอยู่

ส่วนที่ 2. ความเข้าใจในเนื้อหาของการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

กลุ่มตัวอย่างเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) 100 คน มีความเข้าใจในเนื้อหาที่ได้รับจากการเผยแพร่ธรรมะ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาอยู่ในระดับมาก และระดับปานกลาง ซึ่งค่าเฉลี่ยรวมในส่วนนี้อยู่ในระดับมาก เป็นผลมาจากการใช้รูปแบบการสื่อสารผ่านการทำกิจกรรมและการใช้เทคโนโลยีช่วย ไม่ใช่แค่การเทศน์ (สื่อภาษา) อย่างเดียว ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมกับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) โดยเรียงลำดับเรื่องที่ยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีความเข้าใจในเนื้อหา ซึ่งได้รับ

จากการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบิณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจากมากที่สุดไปถึน้อยที่สุดได้ ดังนี้

1. เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว และมีโอกาสได้สัมผัสมาโดยตลอดจึงทำให้เข้าใจได้ง่าย

2. การยึดถือศีล 5 ของคนในชุมชน จะทำให้ชุมชนสงบสุข เป็นผลจากการที่พระบิณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาให้ความรู้ทางด้านศีล 5 กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มาโดยตลอด

3. สามารถพูดอ่านและเขียนภาษาไทยได้ดีขึ้น เพราะพระบิณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาใช้ภาษาไทยสื่อสารกับเยาวชนปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้ภาษาเดียว

4. เห็นคุณค่ารู้จักใช้ประโยชน์และหวงแหนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ถึงแม้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จะได้รับความรู้จากพระบิณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาอยู่ในระดับน้อยแต่ด้วยเยาวชนมีความรู้และตระหนักถึงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงไม่เป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจในคำสอนของพระบิณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

5. หลักธรรมะสามารถสร้างสรรค์สันติแก่สังคม เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เชื่อว่าหลักธรรมะเนื่องจากเยาวชนมีได้ศรัทธาในพระพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียวแต่ยังมีความเชื่อและศรัทธาลัทธิดั้งเดิมอยู่ด้วย จึงมองว่าไม่ใช่แต่เพียงศาสนาพุทธเท่านั้นที่จะสร้างสรรค์สันติสุขแก่สังคมได้เพียงศาสนาเดียว

6. รู้เท่าทันถึงพิษภัยและรู้จักป้องกันตนเองและคนรอบข้างให้พ้นจากยาเสพติดและอบายมุขต่างๆ แม้เยาวชนจะเห็นถึงพิษภัยยาเสพติด แต่ด้วยวิถีชีวิตประจำวันมักพบเจอกับยาเสพติดบ่อยๆ เช่น ในการทำพิธีกรรมต่างๆ ต้องมีเหล้าเป็นเครื่องเซ่นไหว้ จึงทำให้ยังรู้สึกขัดแย้งทางความคิดว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง

7. ความเข้าใจในเรื่องของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองที่ดี เพราะเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้รับข่าวสารน้อย ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ทำให้ขาดความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง

8. เห็นความสำคัญและประโยชน์ในเรื่องสุขอนามัย และโภชนาการ เพราะเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เติบโตมากับสภาพความเป็นอยู่ที่ขาดสุขอนามัยมาตั้งแต่เกิด จึงทำให้ยังขาดความตระหนักถึงประโยชน์ของการมีสุขอนามัยที่ดี

ส่วนที่ 3. การนำหลักธรรมะและคำสอนที่ถูกเผยแพร่โดยพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ไปปรับใช้ในการดำเนินวิถีชีวิต

กลุ่มตัวอย่างเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ(กะเหรี่ยง) 100 คน เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้นำหลักธรรมะที่ถูกเผยแพร่โดยพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาไปปรับใช้ในการดำเนินวิถีชีวิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และระดับปานกลาง ซึ่งค่าเฉลี่ยรวมในส่วนี้อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับเรื่องที่เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้นำหลักธรรมะที่ถูกเผยแพร่โดยพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาไปปรับใช้ในการดำเนินวิถีชีวิต จากมากที่สุดไปถึงน้อยที่สุดได้ ดังนี้

1. มีการเข้าร่วมการประกอบพิธีกรรมและงานประเพณีของชุมชน เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี เพราะเป็นกิจกรรมที่มีความสนุกสนานร่วมด้วย จึงได้รับความสนใจจากเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ซึ่งเป็นไปตามลักษณะนิสัยของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง)

2. มีความจงรักภักดีต่อชาติศาสนาพระมหากษัตริย์ รักษากฎหมาย เคารพในสิทธิ และหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) แสดงความเคารพกราบไหว้ทุกครั้งที่พบพระภิกษุสงฆ์ พระพุทธรูปในที่ต่างๆ และแสดงออกให้เห็นว่าตนเองเป็นคนไทยคนหนึ่งที่มีความจงรักภักดีในพระมหากษัตริย์ด้วยการแสดงความเคารพต่อพระบรมฉายาลักษณ์ และเยาวชนรู้จักสามัคคีช่วยกันพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนที่ดีเพื่อตอบสนองของแผ่นดิน

3. ใช้ภาษาไทยในการติดต่อกับบุคคลภายในและภายนอก เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) พยายามใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับบุคคลภายนอก เพราะต้องการให้สังคมภายนอกยอมรับตนเอง

4. ยึดมั่นในศีล 5 และนำมาเป็นหลักธรรมประจำใจในการดำเนินชีวิต เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีความใกล้ชิดกับพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขามากขึ้นและปฏิบัติธรรมอยู่เป็นประจำเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต

5. นำเอาหลักธรรมะมาใช้ในการช่วยแก้ไขและตัดสินปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต
 เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีการคิดอย่างมีเหตุมีผล ไม่กระทำการใดๆ โดยนุ้มน้ำม
 หรือใช้อารมณ์ในการตัดสินปัญหา
6. มีการดูแลปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่และมีความ
 สมบูรณ์มากขึ้น
7. มีการลดการใช้เหล้าในการประกอบพิธีกรรมและงานเลี้ยงต่างๆลง
8. มีการดูแลความสะอาดทางร่างกายบ้านเรือน อาหารและสภาพแวดล้อมให้
 ถูกต้องตามหลักสุขอนามัย

การอภิปรายผล

1. การฟื้นฟูบทบาทของสถาบันวัดให้กลับคืนมา

จากผลของการวิจัยเรื่อง “การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่
**พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์
 ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี พ.ศ.2551-2552**” ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย เพื่อตอบ
 วัตถุประสงค์ 2 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนา
 ของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี พ.ศ.
 2551-2552 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากกระบวนการสื่อสารและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
 ของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี พ.ศ.
 2551-2552 จากที่ผู้วิจัยได้ตั้งปัญหามาวิจัยไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้
 ผู้วิจัยขออภิปรายผลของการวิจัยโดยภาพรวม ดังนี้

จากสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ
 และสังคม ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นในสังคม ส่งผลให้ควมมีคุณธรรมและจริยธรรมของคนใน
 สังคมลดน้อยลง ปัญหาที่กล่าวมาครั้งในอดีตก็มี หากแต่มีพระภิกษุสงฆ์ชี้แนะในเรื่องหลักความดี
 งาม เพื่อให้สังคมพ้นจากความทุกข์ พ้นจากปัญหา นอกจากกิจที่พึงมีต่อสังคมแล้ว “วัด” ก็เป็น

สถาบันหนึ่งที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้นำกิจกรรม คำสอนของพระพุทธเจ้า ออกแนะนำสั่งสอนให้ประชาชนประพฤติปฏิบัติตาม

ดังที่ พระราชวรมุนี (พระราชวรมุนี, 2529) ได้สรุปบทบาทของพระภิกษุสงฆ์และวัดในอดีตไว้ ดังนี้ เป็นสถานที่ศึกษา, เป็นสถานสงเคราะห์, เป็นสถานพยาบาล, เป็นที่พักของคนเดินทาง, เป็นสโมสร, เป็นสถานบันเทิงที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่างๆ, เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรม, เป็นคลังพัสดุ, เป็นศูนย์กลางบริหารหรือปกครอง, เป็นที่ประกอบพิธีกรรม, วัดเป็นศูนย์รวมของข่าวสารต่างๆ ของชุมชน

แต่ปัจจุบันบทบาทความสำคัญของวัด และพระภิกษุสงฆ์ได้ลดน้อยลงไป โครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจึงเกิดขึ้น โดยมีพระบัณฑิตที่จบหลักสูตรระดับปริญญาตรี ภาคทฤษฎี 4 ปี สม่ครขึ้นไปเป็นพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ทำหน้าที่ในการที่จะดึงบทบาทความสำคัญของวัดกลับคืนมาดังเช่นในอดีต ด้วยการขึ้นไปบุกเบิกในหมู่บ้านหรือชุมชนที่ยังไม่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามากนัก จัดตั้งอาศรมเพื่อเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ให้ความรู้ในเรื่องของภาษา สิทธิหน้าที่ ศิลปวัฒนธรรม สุขอนามัย อบรมคุณธรรม อนุรักษ์ธรรมชาติ และเป็นที่ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในชุมชนบนพื้นที่สูง เพื่อชักจูงให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มาเลื่อมใสนับถือและศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น

2. การทำงานด้วยรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะเชิงรุก

จากผลของการขึ้นไปปฏิบัติงานของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่ผ่านมาจนกระทั่งปัจจุบัน ทำให้บทบาทความสำคัญของวัดและพระภิกษุสงฆ์กลับคืนมาได้ ในหลายๆ ด้าน และก็เป็นการทำงานในเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ จากการที่มีอาศรมของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาไปตั้งในชุมชนจึงเป็นสถานที่ศึกษาให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้เข้ามาฝึกอบรมศีลธรรม เรียนวิชาการต่าง เรียนรู้ภาษากลาง สอนการบ้าน ทั้งยังเป็นสโมสรให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ใช้เป็นที่นัดพบพูดคุยกัน นั่งเล่นพักผ่อน ดูโทรทัศน์ เล่นอินเทอร์เน็ตเป็นสถานบันเทิงใช้จัดงานประเพณีและจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นและเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และชาวบ้านเข้ามาสวดมนต์ นั่งสมาธิกัน ถึงแม้จะยังไม่สามารถดึงเอาบทบาทความสำคัญของวัดและพระภิกษุสงฆ์กลับคืนมาได้เหมือนเช่นในอดีต แต่ก็เป็นการสร้างบทบาทความสำคัญของวัดและพระภิกษุสงฆ์ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ที่ห่างไกลจากความเป็นพุทธขึ้นมาได้

เนื่องจากความแตกต่างในด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อทัศนคติ และมีภาษาเป็นของตนเอง เนื่องจากใช้ภาษาถิ่น คือ ภาษาปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีความรู้ความเข้าใจในด้านพระพุทธศาสนายังน้อย มีความเชื่อเกี่ยวกับผีนางไม้อย่างเหนียวแน่น ซึ่งเป็นศาสนาบรรพบุรุษดั้งเดิมของชนเผ่า การปฏิบัติงานของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาบนพื้นที่สูงเพื่อปฏิบัติศาสนกิจ จำเป็นต้องเข้าไปบุกเบิกหมู่บ้านที่ชาวบ้านยังไม่มีศาสนาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนามากนัก พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ต้องสร้างศรัทธาให้เกิดแก่พี่น้องในชุมชน ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลาย ถึงแม้ว่าการทำงานของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาไม่ราบรื่นนักแต่อาศัยหลักที่ว่า “เป็นสมณะให้สังวรในพระวินัย มีศีลธรรมเป็นที่พึ่ง ทำตัวอย่างให้ดี ให้เป็นตัวอย่างอันดีของผู้ได้พบเห็น ได้ยิน ได้ฟัง ต้องเป็นคนอดทนอย่างพระ ชนะด้วยการให้ธรรม” จึงต้องมีการต่อสู้กับกิเลสภายในจิตใจ เป็นการทำงานในเชิงรุกมากกว่าเชิงรับ พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาต้องจาริกออกไปเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) อันเป็นไปตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ระบุไว้ในพระไตรปิฎกว่า “การจาริก มีองค์ 4 เป็นบาทพระคาถา ว่า ‘ไม่ไปด้วยพาหนะ 1 ถ้าจำเป็นอาจสามารถขึ้นเรือโดยประสงค์ข้ามฟากได้ (โดยไม่ประสงค์ล่องตามลำน้ำ) 1 ไม่ไปด้วยฤทธิ์ 1 ไปด้วยกำลังแห่งปลีแข้ง (คือเดินเอา) 1 ประสงค์ให้ถือเพื่อใช้ในการเผยแผ่มักถือร่วมกับธุดงค์เพื่อประกาศพรหมจรรย์ เพราะการจาริกไปย่อมพบเจอเข้าถึงผู้คนมากกว่า เช่น ถ้านั่งรถไปก็จะไม่ค่อยพบผู้คน หรือญาติโยมไม่กล้าเข้ามาพูดคุย อาจทอดทิ้งคนที่อาจอยากสนทนาด้วย และเพื่อให้ผู้พบมีจิตศรัทธาจากการประพฤติธรรม หรือการเผยแผ่ด้วยการไม่พูดสอน แต่ทำให้อุ”

การเข้าไปทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุมชนของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ในอดีตส่วนมากเป็นการทำงานในรูปแบบเดิมๆ ที่มีการทำมาจากพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขารุ่นก่อนๆ กิจกรรมของพระภิกษุสงฆ์กับฆราวาสจะแยกกันทำ ไม่มีการปรับปรุงรูปแบบวิธีการสื่อสารเพื่อเผยแผ่ การสื่อสารแบบใช้รูปแบบพระคือการเทศน์เป็นหลัก บทบาทของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจะเป็นแค่การเสริมงานกิจกรรม และคอยสนองงานตามคำสั่ง หรือความคิดตามนโยบายการสั่งการจากโครงการพระธรรมจาริกมากกว่าที่จะคิดหรือวางแผนอย่างมีส่วนร่วมจากคนในชุมชนเสมือนหนึ่งไปแค่รักษางานเดิมเท่านั้น

แต่ปัจจุบันการเข้าไปทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในชุมชนของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจะใช้รูปแบบการทำงานแบบใหม่คือพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจะเน้นการเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชน เข้าไปมีบทบาทในการใน

การร่วมคิดร่วมกำหนดรูปแบบของกิจกรรมกับชาวบ้านในชุมชน แก้ไขปัญหาชุมชนร่วมกันกับชาวบ้าน มีการเดินทางไปตามบ้านเพื่อสอนศีลธรรม และให้ความรู้ต่างๆ กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ เพื่อให้เข้าไปเป็นหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ทำแบบอย่างให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน รับฟังปัญหาของชุมชน เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการทำงานให้ตรงกับปัญหาของคนในชุมชนที่แท้จริง ซึ่งเป็นการทำงานในลักษณะเชิงรุกของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาทำให้สามารถลดช่องว่างทางการสื่อสารระหว่างกันได้ และเกิดความศรัทธาเลื่อมใสในตัวของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขามากขึ้น

ในการทำงานกับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) บางครั้งพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาก็ต้องนำกลยุทธ์เชิงรับมาใช้ด้วย เช่น การที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจัดกิจกรรมขึ้นที่อาศรม หรือการนำสื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจของเยาวชนให้อยากเข้ามาที่อาศรม หรือการชวนมาดูโทรทัศน์ มาเล่นอินเทอร์เน็ต เพื่อที่จะได้เผยแพร่ธรรมะและความรู้ต่างๆ ให้กับเยาวชนปกากะญอ (กะเหรี่ยง)

3. การปฏิบัติงานตามพันธกิจของโครงการ

โครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขานั้นได้กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการไว้ 5 ข้อ พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา จึงมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง โดยมีพันธกิจในการทำงาน 6 ประการ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จากการวิจัยในครั้งนี้ ผลสัมฤทธิ์ของการเผยแพร่พระพุทธรูปของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาผ่านตัวเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) นั้น ผู้วิจัยพบว่า พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขานั้นได้ปฏิบัติภารกิจของตนเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา หากแต่การปฏิบัติงานของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ยังคงต้องมีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดผลที่ดีขึ้นอยู่ต่อไป ดังนี้

การเผยแพร่พุทธรูปให้แก่เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) นั้น มีการออกเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธรูปและจัดกิจกรรมต่างๆ ให้แก่ชาวบ้าน นำความรู้ที่เป็นทักษะในการดำรงชีวิตมาอบรม กลุ่มอมเกล้าจิตใจ ขึ้นแก่เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) บนพื้นฐานของศีลธรรมอันดีงามและความพอเหมาะพอควร รู้จักประหยัดอดออม มีวินัยในการใช้จ่าย และให้รู้จักรักเหง้าของตนเองและท้องถิ่น โดยทำกิจกรรมทางสังคมและศาสนาร่วมกัน จัดสรรเวลาสำหรับการพูดคุยกับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) อย่างสม่ำเสมอ เช่น

การจัดตั้งชมรมสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น มีการจัดงานประเพณีวันสำคัญทางพุทธศาสนาขึ้น ทำให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาและให้ความร่วมมือในกิจกรรม เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรม และสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

ในการพัฒนาจิตใจตามแนวพุทธศาสนา และการตอบสนองนโยบายของรัฐนั้น พบว่าเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีการร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งการพัฒนาคน และสังคมและการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม เน้นการพัฒนาไปที่เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จัดให้เยาวชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และใช้ธรรมะเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาคนให้มีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการพัฒนา มีพื้นฐานมาจากแนวทางการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงใช้เป็นหลักการทรงงานมาตลอดเวลาหกทศวรรษ นับตั้งแต่เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับชีวิตของสังคมไทย และนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

ด้านการศึกษา ภาษา หน้าที่พลเมือง ผู้วิจัย พบว่า ชุมชนบนพื้นที่สูงจะไม่ค่อยมีหน่วยงานการศึกษาเข้าไปถึง พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเข้าไปสอนหนังสือ จนสามารถทำให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้รู้หนังสือ มีทักษะในการพูด อ่าน เขียนภาษาไทยได้มากขึ้น ส่งผลให้เยาวชนปกากะญอ (กะเหรี่ยง) สนใจที่จะเรียนรู้ เห็นถึงความสำคัญ และมุ่งหวังที่จะเรียนในระดับสูงขึ้นไปต่อไปอีก แต่ก็ยังใช้ภาษาสื่อสารกับคนพื้นราบได้ไม่ดีนัก มีการเข้าใจความหมายผิดไป พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาต้องเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับในเวลาเดียวกัน พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรม เพื่อให้ง่ายต่อการประกอบกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการสื่อสารในระยะยาว จึงทำการเปิดสอนภาษาไทยให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และชาวบ้านหรือกลุ่มที่สนใจ โดยอาศัยเวลากลางคืน พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจึงใช้เวลาช่วงนี้ได้พูดคุยสอดแทรกหลักธรรมของพุทธศาสนา นอกจากนั้นพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาได้แนะนำเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ให้มีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่พลเมืองที่ดีต่อประเทศชาติ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แนะนำให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีความสามัคคีกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่แบ่งแยกชาติพันธุ์, ศาสนา

ส่วนในการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาของชาติพันธุ์ ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) นั้น ก็เป็นเพียงการทำให้คงไว้ของรูปแบบประเพณีวัฒนธรรมเท่านั้น แต่เยาวชนชาติพันธุ์ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) ยังไม่รู้ซึ่งถึงแก่นแท้ของประเพณีวัฒนธรรมนั้นๆ

พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาได้สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าไม้ต้นน้ำ ลำธาร ปกป้องให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) เห็นคุณค่าและผลกระทบจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ แนะนำให้ใช้ประโยชน์จากธรรมชาติให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เนื่องจากพื้นที่ป่าไม้ในปัจจุบันมีเนื้อที่น้อยลงทุกที โดยการจัดกิจกรรม เช่น การปลูกป่าทดแทน แต่การปลูกป่าต้องมีการเตรียมการ เตรียมงาน ประสานงาน เตรียมสถานที่ให้พร้อม เพราะการปลูกระยะเวลาที่เหมาะสมที่สุด จะอยู่ประมาณเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ของทุกปี พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขามีการพาเยาวชนชาติพันธุ์ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) อนุรักษ์ป่าต้นน้ำ คือการบวชป่า เพราะพิธีกรรมมีการนำเอาพิธีของพุทธศาสนามาใช้ร่วมด้วย เพื่อให้ตระหนักรักและหวงแหน ดูแลปกป้องป่าต้นน้ำ ไม่ให้ใครมาบุกรุกเข้าไปตัดไม้ทำลายป่า และมีการร่วมทำแนวกันไฟในช่วงที่แห้งแล้งหรือในฤดูร้อน ไม่ให้เกิดไฟป่า และไม่ทำให้ไปลุกลามไปที่อื่น ดังโครงการตามพระราชดำริ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากเยาวชนและชาวบ้านชาติพันธุ์ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) เป็นอย่างดี ในการฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงความสมบูรณ์ เพื่อเป็นรากฐานที่มั่นคงของชุมชน และเพื่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืนจนประสบความสำเร็จในหลายๆ พื้นที่เป็นอย่างมาก

ในการอบรมให้เห็นถึงหลักการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐานนั้น แม้ว่าเยาวชนชาติพันธุ์ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) จะเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของสุขภาพอนามัยก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติจริง ไม่สามารถปฏิบัติตามความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่ได้ แม้แต่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเองยังต้องปฏิบัติตามนั้น เนื่องด้วยโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม สภาพแวดล้อมในชุมชน สภาพบ้านเรือนที่ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยแต่เดิม ประกอบกับฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ค่อยดีนักของชาวบ้าน จึงไม่เคือต่อการรักษาสุขภาพอนามัยให้ดีได้ ยังคงเป็นไปตามวิถีชุมชนแบบดั้งเดิม มีคุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่ามาตรฐานมาก ผู้วิจัยพบว่าเยาวชนชาติพันธุ์ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) ยังมีสภาพที่มอมแมม แต่งกายสกปรก

แม้ว่าเยาวชนชาติพันธุ์ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) จะตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติด จากการที่ได้รับการอบรม สั่งสอนถึง พิษภัยของยาเสพติดแล้วก็ตาม แต่ในชุมชนต่างๆ ก็ยังพบว่ามียาเสพติด เช่น ฝิ่น ยาบ้า เหล้า อยู่อย่างแพร่หลาย หากแต่ว่ายาเสพติดประเภทฝิ่นและ

ยาบ้าเป็นการพบในรูปแบบของการประกอบเป็นอาชีพของครอบครัว มีบางชุมชนที่ยังปลูกฝิ่น ลักลอบขนยาเสพติดตามตะเข็บชายแดน ซึ่งพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ ยังคงต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนจากทางภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาเรื่องนี้ หากแต่พอจะช่วยให้ลด ละ เลิก เกี่ยวกับการนำเหล้ามาเช่นไหว้ ในพิธีกรรมต่างๆ หรือดื่มเพื่อสังสรรค์ในงานรื่นเริงต่างๆ ได้

4. การประเมินความก้าวหน้าของโครงการ

ส่วนความคืบหน้าของโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาในปัจจุบันเมื่อเทียบกับเมื่อครั้งที่เริ่มก่อตั้งโครงการนี้ขึ้นเมื่อเกือบ 10 ปีก่อน ย่อมกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา รูปแบบวิธีการที่ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปเป็นอย่างมาก จากความแตกต่างในด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ทศนคติ และมีภาษาเป็นของตัวเอง มีความรู้ความเข้าใจในด้านพระพุทธศาสนาอย่างน้อย มีความเชื่อเกี่ยวกับผีสงนางไม่อย่างเหนียวแน่น ซึ่งเป็นศาสนาบรรพบุรุษดั้งเดิมของชนเผ่า ชาวบ้านไม่มีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์เท่าใดนัก ชาวบ้านมีความกลัวต่างๆ นานาว่า พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเข้ามา จะมีการทำลายวัฒนธรรมของชนเผ่า และทำให้มีการเปลี่ยนศาสนาที่ชาวบ้านมีความเคารพนับถือ โดยเฉพาะหัวหน้าหมอผีของแต่ละชุมชน นอกจากนี้ ยังเกรงว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่มาจะเป็นสายสืบให้กับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง เพราะที่ผ่านมาจากรัฐบาลมีการประกาศสงครามเพื่อเอาชนะยาเสพติด มีการตั้งด่านในเส้นทางเข้าออกแต่ละจุดอย่างจริงจัง จึงทำให้ชาวบ้านมีการระแวง แต่ในปัจจุบันได้มีการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่จัดส่งพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเข้าทำงานในพื้นที่ชุมชนบนพื้นที่สูง เพื่อช่วยชาวบ้านในการพัฒนาชุมชน ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ จากการที่พูดคุยกับผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการจัดส่งพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเข้ามาอยู่ในชุมชน ผลจากการทำงานของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาในแต่ละรุ่นที่สืบทอดกันมา ทำให้ส่งผลดีต่อการทำงานโดยภาพรวมมากขึ้น เพราะชาวบ้านได้เห็นการทำงานของพระบัณฑิตอาสาอย่างเข้มแข็งและจริงจัง จึงทำให้เกิดความศรัทธาหันมาให้ความร่วมมือในระยะเวลาต่อมา มีการยอมรับในตัวพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่ถูกส่งขึ้นมาปฏิบัติภารกิจมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านมีความต้องการให้พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาอยู่ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และตลอดไปเพื่อช่วยพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง

5. การประเมินความสามารถด้านการสื่อสารของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงประเด็นเรื่องความสามารถด้านการสื่อสาร วิธีการ และกลวิธีของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาในครั้งนี้นั้น ผู้วิจัยพบว่า ความสามารถด้านการสื่อสารของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาแต่ละรูปนั้น มีวิธีการสื่อสารและใช้กลวิธีที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับลักษณะปัจจัยด้านภูมิหลัง, ความรู้ความถนัดในการที่จะเผยแพร่พระพุทธศาสนาว่า เป็นอย่างไร ประกอบกับแรงบันดาลใจที่ทำให้การมาเข้าร่วมโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาของตัวพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาแต่ละรูปเองและลักษณะของบริบทชุมชนนั้นๆ ที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาไปพบมา

(1) ปัจจัยด้านภูมิหลัง

ภูมิหลังของบุคคลมีส่วนสนับสนุน หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการบางสิ่งบางอย่างของบุคคลนั้นเองได้ ภูมิหลังของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาก็คงเช่นกัน ก็เป็นปัจจัยสนับสนุนในการลงพื้นที่ปฏิบัติศาสนกิจและอาจกลายเป็นอุปสรรคต่อกลยุทธ์การสื่อสารด้วย

ปัจจัยด้านภูมิหลังของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ได้แก่ ภูมิลำเนา,ฐานะของครอบครัว, การทำงาน, การศึกษา, แรงบันดาลใจ, กลวิธีในการสื่อสาร

(1.1) ภูมิลำเนา

หากกล่าวถึงลักษณะปัจจัยด้านภูมิหลังในเรื่องของภูมิลำเนานั้น ผู้วิจัยเห็นว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่เข้ามาสมัครเพื่อที่จะลงพื้นที่ไปปฏิบัติศาสนกิจในโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขานี้ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) กล่าวคือไม่ใช่ “ชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง)” นั่นเอง มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นคนชาติพันธุ์ ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มาแต่กำเนิด พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาส่วนใหญ่จึงไม่ทราบถึงวิถีชีวิตชุมชน ไม่เคยสัมผัสกับชุมชนที่เป็นชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) แม้แต่นิดเดียว ภาษาที่ใช้ในการพูดคุยสื่อสารระหว่างกัน ก็ใช้คนละภาษา ยกแก่การเข้าใจกัน ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อในเรื่องต่างๆ เช่น ความเชื่อเรื่องผีสังนางไม้, ความเชื่อในการใช้เหล้าในการเช่นไหว้ การที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเหล่านี้จะเข้าไปในชุมชนเพื่อที่จะเผยแพร่พระพุทธศาสนานั้นจึงต้องมีรูปแบบในการเผยแพร่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น

(1.2) ฐานะทางครอบครัว

ด้วยเหตุที่พระบดินดีอาสาพัฒนาชาวเขา มีฐานะทางครอบครัวที่ยากจนมาก ส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพ ขาดโอกาสทางด้านการศึกษา พ่อแม่ผู้ปกครองจึงจำเป็นต้องให้บุตรหลานบวชเรียนเป็นพระภิกษุสงฆ์ เพื่อให้ได้รับโอกาสทางการศึกษา ทำให้พระบดินดีอาสาพัฒนาชาวเขา มีความเข้าใจในสภาพการณ์สถานการณ์ตลอดจนแนวคิดของบุคคลที่อยู่ในสภาพที่ยากจน ดังเช่น บุคคลที่อยู่บนพื้นที่สูง โดยเฉพาะผู้รับสารที่เป็นเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ (Strategic communication) การที่จะวางกลยุทธ์การสื่อสารได้ ปัจจัยที่สำคัญ คือ ต้องรู้จัก และเข้าใจถึงกลุ่มผู้รับสารเป็นอย่างดี ดังนั้นฐานะทางครอบครัวของพระบดินดีอาสาพัฒนาชาวเขากับผู้รับสารจึงมีความคล้ายคลึงกัน จึงเป็นเรื่องไม่ยากที่จะทำให้พระบดินดีอาสาพัฒนาชาวเขาเข้าใจกลุ่มผู้รับสารได้ นับว่าภูมิหลังฐานะครอบครัวที่ยากจนเป็นปัจจัยในการส่งเสริมกลยุทธ์การสื่อสารของพระบดินดีอาสาพัฒนาชาวเขา

(1.3) ประสบการณ์การถูกฝึกฝนการทำงาน

สืบเนื่องจากฐานะทางบ้านที่ยากจน ส่วนใหญ่ทางบ้านทำนา ทำสวน ทำไร่ ทำให้พระบดินดีอาสาพัฒนาชาวเขา ได้รับการปมเพาะนิสัยให้มีความขยัน อดทน ช่วยเหลือรับผิดชอบ ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ภูมิหลังด้านการทำงานของพระบดินดีอาสาพัฒนาจึงเป็นปัจจัยที่สนับสนุนกลยุทธ์การสื่อสารเป็นอย่างดี เช่นเดียวกับฐานะทางครอบครัว เพราะนอกจากจะทำให้เข้าใจกลุ่มผู้รับสารที่เป็นเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) แล้ว พระบดินดีอาสาพัฒนาชาวเขายังสามารถนำประสบการณ์ในอดีตมาใช้เป็นช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม และสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารด้วย โดยการใช้ผ่านสื่อสถานที่ สื่อวัตถุ และสื่อกิจกรรม

(1.4) การศึกษา

พระบดินดีอาสาพัฒนาชาวเขา เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เนื่องจากผู้ที่เข้าร่วมโครงการพระบดินดีอาสาพัฒนาชาวเขา เป็นพระภิกษุสงฆ์ที่จบปริญญาตรี พระบดินดีอาสาพัฒนาชาวเขาเหล่านี้ จึงมีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะใช้ในการเผยแพร่และถ่ายทอดพระพุทธศาสนา รวมถึงการจัดกิจกรรม การเตรียมเนื้อหาข้อมูล การเลือกใช้สื่อให้เหมาะสม และสอดคล้องกับผู้รับสารที่เป็นเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง)

(1.5) แรงแบบดาลใจ

ยิ่งไปกว่านั้น สิ่งที่มีความสำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นของการก่อให้เกิดผู้ส่งสาร (Sender) ก็คือ พระบัติตตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่จะทำการถ่ายทอดสารไปยังผู้รับสารที่เป็นเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เกิดขึ้นได้นั้นก็คือ แรงแบบดาลใจ ที่สำคัญต้องมีใจรัก มีวิริยะ อุตสาหะ อดทน และอุดมการณ์หรือจุดมุ่งหมายที่ต้องการจะเผยแพร่ธรรมะของพระบัติตตอาสาพัฒนาชาวเขาให้กับชุมชนที่ห่างไกลยังไม่รู้จักพระพุทธศาสนา ให้ได้รู้จักศาสนาพุทธเพิ่มขึ้น และนำหลักธรรมคำสอนไปเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำรงชีวิต แบบพึ่งพาตนเองและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับตนเองและชุมชนนั้นๆ แบบวิถีชีวิตพอเพียง ซึ่งถือว่าเป็นเจตจำนงหรือความตั้งใจในการสื่อสาร (Intent) เป็นสำคัญ

ดังที่ จอร์จ เอ มิลเลอร์ (George A. Miller) กล่าวว่า “การศึกษาเกี่ยวกับระบบการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสมนั้น ควรมุ่งสนใจเฉพาะสถานการณ์สื่อสาร ซึ่งผู้ส่งสาร (Sender) มีเจตจำนง (Conscious intent) ที่จะถ่ายทอดสารให้มีผลต่อพฤติกรรมของผู้รับสารในทางหนึ่งทางใด” อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า หากว่าผู้ส่งสารกระทำการใดๆ โดยไม่มีเจตนาที่จะให้ผู้อื่นรับรู้ในแง่นี้ถือว่าการสื่อสาร

และยังมีแนวคิดตามหลักพุทธศาสนาของสมเด็จพระธีรญาณมุนี (ธนิธ เขมจารี ป.ธ.9) ได้นิพนธ์ไว้ในหนังสือวิถีนักเทศน์ (2542) ว่า ผู้เทศน์ต้องมีจุดหมายในการเทศน์ว่าเทศน์เพื่ออะไร ด้วยความปรารถนาผลอะไร ตนมีความประสงค์อะไรบ้าง

เมื่อพิจารณาถึงภูมิหลังของพระบัติตตอาสาพัฒนาชาวเขาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว นั้น แสดงให้เห็นว่าปัจจัยเหล่านี้ ล้วนเป็นคุณลักษณะที่ดีของผู้ส่งสารหรือสื่อบุคคล ที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีของการสื่อสาร

ซึ่งสอดคล้องกับที่ กาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2543) กล่าวไว้ในหนังสือสื่อเพื่อชุมชน: การประมวลองค์ความรู้ ว่ามีงานวิจัยถึง 4 ชิ้นที่สนใจศึกษาคุณลักษณะของสื่อบุคคล (บุญธรรม: 2525, พิมพ์จันทร์: 2526, กฤตยา: 2535, และชนัทสรณ์: 2535) ซึ่งแสดงให้เห็นแนวคิดเบื้องต้นที่ว่า “คุณลักษณะของสื่อบุคคล” เป็นตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการสื่อสาร คุณลักษณะของสื่อบุคคลในกรณีทั่วไป การวิจัยโดยทั่วไปมักจะพบผลที่สอดคล้องกัน แม้ว่าลักษณะทางประชากรจะแตกต่างกัน (Socio-Economic Status) ของกลุ่มตัวอย่างจะแตกต่างกัน

แต่ประชาชนทุกกลุ่มจะเลือกคุณลักษณะของผู้ที่เข้ามาพัฒนาชุมชนของตนคล้ายๆ กัน ซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติ 2 ประการ

- คุณสมบัติในเชิงความรู้ความสามารถความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการทำงาน คุณสมบัติดังกล่าวนี้จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือ (credibility) แก่ผู้ส่งสาร

- คุณสมบัติในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การทำตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของชาวบ้าน ตรงต่อเวลา เอาใจใส่งานที่ทำ คุณสมบัติดังกล่าวนี้เป็นคุณสมบัติของผู้ผู้นำที่มีแนวคิดการพัฒนาสู่ล่างขึ้นบน (Bottom-up)

และ Rogers ได้ทำการศึกษาไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้ดี ในกรณีที่ผู้ส่งสารเป็นผู้ที่มีความเชื่อถือสูง ซึ่งความน่าเชื่อถือ (Credibility) นี้ Hovland, Janis และ Kelly หมายถึง ผู้รู้ (Expertise) และลักษณะของความเป็นผู้นำไว้วางใจ (Trustworthiness)

(2) กลยุทธ์ในการสื่อสาร

เมื่อพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถ และความถนัดในการที่จะใช้เผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาแล้ว ซึ่งเป็นปัจจัยที่เป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้ส่งสาร (Sender) อีกประการหนึ่งในการทำให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสาร บวกกับความน่าไว้วางใจด้วยความที่เป็นสมณะของพระบัณฑิตที่เข้าร่วมในโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ส่วนใหญ่เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักวิธีการสื่อสารเป็นอย่างดี มีการเตรียมตัวก่อนที่จะไปเผยแพร่ศาสนาและให้ความรู้ต่างๆ แก่เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) บนพื้นที่สูง ด้วยการศึกษาริบทชุมชนก่อนที่จะขึ้นไปปฏิบัติศาสนกิจ, การเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน, มีการเตรียมความพร้อมในเรื่องของเนื้อหาของสารที่จะใช้เผยแพร่ เช่น เนื้อหาต้องเหมาะสมสอดคล้องกับผู้รับสาร (Receiver) , มีการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสม, มีการนำสื่อเทคโนโลยีมาช่วยในการสื่อสาร, มีการจัดกิจกรรมเพื่อดึงความสนใจจากเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) รวมถึงการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี และมีความน่าเคารพ น่าเชื่อถือ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นกลวิธีของกระบวนการสื่อสารทั้งสิ้น

(2.1) การศึกษาบริบทชุมชน

ในการที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาขึ้นไปปฏิบัติศาสนกิจบนพื้นที่สูงและมีการเตรียมความพร้อมด้วยการศึกษาบริบทชุมชนก่อนนั้น เพื่อให้เข้าใจในลักษณะของคนในชุมชน วัฒนธรรม และเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย และเกิดการยอมรับในตัวของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจะต้องศึกษาเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ เพื่อเป็นกุญแจที่จะไปเปิดทางสู่การเรียนรู้ชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะนำข้อมูลในชุมชนนำมาศึกษาหาทิศทางการทำงานในอนาคตต่อไป ซึ่งให้เห็นว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขานั้นมีการกำหนดกลยุทธ์ในการที่จะใช้สื่อสารกับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ไว้ล่วงหน้าไม่ใช่การเข้าไปโดยไม่มีความรู้ความเข้าใจในชุมชนของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) (ผู้รับสาร) เลย แบบไปตายเอาดาบหน้า ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นถึงความสามารถในการสื่อสารของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา และเมื่อได้ศึกษาลึกลงไปอีกยิ่งทำให้เห็นว่ายังมีปัจจัยด้านต่างๆ อีกที่แสดงถึงความสามารถในการสื่อสารของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเหล่านี้ ดังที่ผู้วิจัยจะอภิปรายต่อไป

Cooley และ Roach (1984) ได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถด้านการสื่อสาร (Competence in Communication) ว่าเป็นการศึกษาในเรื่องของการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Communication) คือการสื่อสารที่ประกอบด้วยความรู้วิธีการสื่อสารในสถานการณ์หนึ่งได้อย่างเหมาะสม (Appropriateness) ซึ่งได้แก่ การเข้าใจกฎเกณฑ์ สัญลักษณ์ ความหมายต่างๆ ที่สมาชิกในองค์กร ชุมชน สังคม กำหนดขึ้น, ความแตกต่างในเชิงความคิด, สามารถปรับตัวให้เข้ากับคนในวัฒนธรรมที่ต่างกัน, หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง, เคารพระบอบอาวุโส, รู้จักแสดงความรู้ความสามารถ ความรู้สึกนึกคิดในระดับที่เหมาะสม เป็นต้น

กาญจนา แก้วเทพ(2538)(Online: <http://nfe31.exteen.com/20050930/entry>) ได้เปรียบเทียบการศึกษาชุมชน ว่าเปรียบเสมือนเป็นการรู้จักและการทำความเข้าใจกับชีวิตของคน ๆ หนึ่งในการล่องรู้อดีตของเขาเคยผ่านร้อนผ่านหนาวมานานเท่าไร อย่างไรบ้าง มีบาดแผลอะไรบ้างจากอดีต มีวิถีเยียวยาอย่างไร เคยมีความ ชื่นชมสมหวังอะไรบ้างกับอดีต ปัจจุบันมีความทุกข์อะไร มีความหวังความปรารถนา ความใฝ่ฝันอนาคตอย่างไร อะไรทำให้ทุกข์ อะไรทำให้สุข การศึกษาชุมชนก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน ที่แตกต่างก็คือ ขณะที่ชีวิตแต่ละคนแต่ละรุ่นจะเกิดขึ้น

ดำรงอยู่แล้วแตกดับ แต่ชีวิตของชุมชนสามารถจะสืบทอดต่อเนื่องได้ เพราะชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาแบกรับชีวิตของชุมชน แทนชีวิตคนรุ่นเก่า

ในทางพุทธศาสนานั้น ก็ได้กล่าวถึงแนวทางที่จะไปให้ถึงจุดหมายไว้อยู่ 1 ชั้น จากที่มีอยู่ 3 ชั้น คือ ชั้นอุเทศ ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า หัวข้อที่ยกขึ้นเป็นหลักในการแสดง หัวข้อธรรม หรือหัวข้อเรื่องที่จะยกขึ้นเป็นหลักในการแสดงธรรมนั้นมีส่วนสำคัญ ต้องให้เหมาะสมกับบุคคลว่าเป็นบุคคลชั้นไหน พิจารณาถึงกาลเวลา กาละ พิจารณาถึงภูมิประเทศ สถิติปัญญาของคนในที่ต่างกัน และพิจารณาถึงการงานว่า เทศน์ในงานอะไร จึงจะบังเกิดผลสมตามความมุ่งหมายของการแสดงธรรม

และเมื่อพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาได้ศึกษาบริบทชุมชนจนเข้าใจดีแล้ว ก็จะเริ่มเข้าไปในพื้นที่เพื่อพบปะกับผู้คนในชุมชน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ซึ่งจะได้ถ่ายทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป

(2.2) การเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยชุมชน

พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาพยายามที่จะเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของชุมชน เข้าไปร่วมคิดว่าแผนร่วมแก้ปัญหาชุมชน ทำให้สามารถช่วยลดช่องว่างทางการสื่อสารระหว่างตนเองกับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และชาวบ้าน เป็นการเข้าถึงผู้รับสารได้ง่ายขึ้น หรือจากการที่ทุกครั้งพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาไปเยี่ยมเยียนผู้รับสาร ถ้ามีโอกาสเหมาะ ก็จะเจริญพุทธมนต์เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต และครอบครัว และใช้โอกาสนี้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสอดแทรกพุทธธรรมสู่ผู้รับสารเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เช่น เรื่องการทำบุญ การรักษาศีล การเจริญสมาธิภาวนา หรือในบางครั้งเมื่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ไม่มาที่อาศรม เนื่องจากติดภาระในการประกอบอาชีพ พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาก็ตอบรับสร้าง ความคุ้นเคย และเรียนรู้วัฒนธรรมการดำรงชีวิต และเปิดโอกาสให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้พูดคุยเรื่องของพระพุทธศาสนา จากการที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเดินทางไปถึงไร่ นา ทำให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) และคนในชุมชนเห็นถึงความตั้งใจจริง ส่งผลให้เห็นถึงความสำคัญแก่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขามากขึ้น เกิดทัศนคติที่ดีกับพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขามากขึ้น เริ่มมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น เช่น บางคนไม่เข้าวัด ก็เข้าวัด บางคนไม่ตักบาตร ก็เริ่มที่จะตักบาตร บางครั้งก็เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือกำหนดทิศทางของการจัดกิจกรรม และงานประเพณีของชุมชนนั้นๆ ด้วย

ดังเช่นที่ ราชวีรกรรม ประกอบผล (2537) กล่าวไว้ว่า ความสำคัญของสารที่ถูกส่งออกมาจากผู้ส่งสาร จะทำหน้าที่เร้าให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้ความหมายปฏิบัติการตอบสนอง การที่ผู้รับสารจะรับสารได้หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับว่าผู้รับสารมีทักษะในการรับสารมากหรือน้อย ผู้รับสารซึ่งมีทักษะในการรับสาร ย่อมจะช่วยให้พฤติกรรมการรับสารเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันลักษณะของเนื้อหาสารเอง ก็จัดเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการสื่อสารด้วย ซึ่งสารนั้นจะต้องมุ่งถึงผู้รับสารและได้รับความสนใจจากผู้รับสาร โดยการมุ่งสร้างสรรคิให้ผู้รับสารสนใจ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงกาลเทศะ การสร้างสารที่จะให้มีประสิทธิภาพจึงควรให้สอดคล้องกับครรลองวิถีชีวิตของกลุ่มด้วย

บุญตึง อุ่นแก้ว (2537) กล่าวไว้ว่าการศึกษาคือเป็นภารกิจของทุกคน และสังคมต้องให้ความสนใจ และระดมสรรพกำลัง ทรัพยากรทั้งหลายทั้งปวงร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และสถาบันต่างๆ ในสังคมด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนนั้น ได้เกิดขึ้นในชุมชนต่างๆ ทั่วโลก มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน เช่น ร่วมลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดแผนและโครงการเพื่อแก้ปัญหา จัดทำแผนและโครงการ ศึกษาความเป็นไปได้ของแผนและโครงการ และทบทวนแผนและโครงการ

(2.3) เนื้อหาสาร

จากการที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขามีความเข้าใจในบริบทชุมชนและการเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนดังกล่าว ทำให้พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาสามารถแสดงออกในทางการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม เพราะมองเห็นถึงช่องว่างของความรู้ ทักษะคิด และการยอมรับปฏิบัติของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ทำให้สามารถกำหนดเนื้อหาสารได้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) สร้างรูปแบบ วิธีการสื่อสารเพื่อทำให้ผู้รับสารสนใจติดตามการสื่อสารต่อไปได้ ซึ่งทำให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มีโอกาสได้รับเนื้อหาสารที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาตั้งใจจะสื่อสารต่อไป

เนื้อหาสารที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาสื่อสารออกไปให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เป็นเนื้อหาสารที่เข้าใจง่าย เห็นจริงได้และปฏิบัติได้ เหมาะกับทักษะความรู้ของเยาวชน เป็นประโยชน์แก่เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ(กะเหรี่ยง) และชุมชนสอนให้รู้จักการพึ่งพาตนเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติ ความเชื่อและพฤติกรรม

ของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาด้านจิตใจ เนื้อหาสารจึงเป็นไปในลักษณะของธรรมะ หลักธรรมขั้นพื้นฐาน เช่น ศีล 5, หลักธรรมอื่นๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น ความกตัญญู ความเมตตา ความเสียสละ, หลักพันธกิจทั้ง 6 ข้อ ทำให้ชุมชนบนพื้นที่สูงเกิดการพัฒนาด้านจิตใจและสภาพชุมชนจากที่เป็นอยู่และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

สุภาพรรณ ฦ บางช้าง และคณะ (33: 158) เขียนไว้ในหนังสือเรื่องหลักการประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาชาวชนบทว่า “การที่จะบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาให้คนในชุมชนมีเจตคติและพฤติกรรมอย่างน้อยที่สุดในระดับศีล 5 และ ธรรม 5 ขั้นพื้นฐาน ควรจะได้พัฒนาศาสนาให้มีสภาพที่พร้อมจะเป็นกลไกไปสู่การสร้างศีลธรรมทั้ง 5 ด้าน คือ ศาสนธรรม, ศาสนบุคคล, ศาสนสถาน, ศาสนวัตถุ, ศาสนพิธี

จิราพร เนติธาดา (2542) ได้อธิบายถึงเทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้าที่กล่าวถึงเนื้อหาหรือเรื่องที่สอนว่า สอนจากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่ายหรือรู้เห็นเข้าใจอยู่แล้ว ไปหาสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจยากหรือไม่รู้ ไม่เห็น ไม่เข้าใจ

และยังมีแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเผยแผ่ธรรมะในพระพุทธศาสนาที่ได้กล่าวถึงจุดมุ่งเน้นการเผยแผ่ธรรมะในพระพุทธศาสนา โดยชานาญ นิสาร์ตัน, สิทธิ บุตรอินทร์ และเดือน คำดี (2533) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งเน้นในการเผยแผ่ธรรมะในพระพุทธศาสนาว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เกิดขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ทุกชนชั้น โดยมุ่งเน้นถึงกลุ่มคนที่มีความวุ่นวายหรือความทุกข์ทั้งหมด พระพุทธศาสนาจะเน้นถึงหลักธรรม คำสอนเพื่อให้คนคิด ถึงสาเหตุแห่งความทุกข์ ให้หยุดพิจารณาหลักธรรมตามเหตุผลที่เป็นจริง โดยอาศัยหลักของความศรัทธา คือความเชื่อ แต่มิใช่เชื่ออย่างงมงาย ให้เชื่อด้วยหลักแห่งเหตุผล ตามความเป็นจริง เช่นในเรื่องอริยสัจ 4 พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง สอนให้มนุษย์พึ่งตนเอง โดยเน้นในเรื่องของศรัทธาและการใช้ปัญญา ไม่หวังพึ่งพาสิ่งภายนอกไม่ว่าจะเป็นเทพเจ้าสูงสุดหรือเทวดาใดๆ

นอกจากพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจะกำหนดเนื้อหาสารให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ยังมีการโน้มน้าวจิตใจของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ด้วยกลวิธีการโน้มน้าวใจและกลวิธีการใช้สื่อต่างๆ เพื่อมุ่งหวังจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติ ความเชื่อ คุณค่า และการแสดงพฤติกรรมด้วยความคล้อยตามตามเนื้อหาสารบนพื้นฐานที่ว่า เนื้อหาสารที่โน้มน้าวใจนั้นจะมีความแตกต่างจากความเชื่อดั้งเดิมที่เขามีมาก่อนไม่มากนักเพราะหากยังมีความแตกต่างมากจากความเชื่อดั้งเดิม

เท่าไรก็อาจจะถูกปฏิเสธเนื้อสารที่สื่อออกไปมากเท่านั้น พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาคำนี้ถึงเหตุผลนี้ จึงเน้นเนื้อหาสารที่เข้าใจง่าย สามารถเป็นหลักพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น หลักธรรมพื้นฐานอย่างศีล 5, หลักธรรมอื่นๆ ในชีวิตประจำวันและหลักพันธกิจของโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาในการกำหนดเนื้อหาสาร

(2.4) กลยุทธ์การโน้มน้าวใจ

เมื่อพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขากำหนดเนื้อหาสารเรียบร้อยแล้ว พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ได้นำกลวิธีการโน้มน้าวใจต่างมาใช้ให้เกิดจุดจูงใจในสาร (Message Appeals) ที่ตนเองกำหนดขึ้น โดยอาศัยการวิเคราะห์จากลักษณะพื้นฐานของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ว่ามีลักษณะนิสัย ทักษะคติ และความเชื่ออย่างไร เช่น ในการสอนถึงเรื่องของศีลธรรมก็จะพูดถึงเรื่องของบาป-บุญ นรก-สวรรค์ ให้เกิดความเกรงกลัวต่อบาป มีรูปนรก-สวรรค์มาให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ดูเพื่อสร้างบรรยากาศ ให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ก็จะสนใจในสารเพราะมีความเชื่อในเรื่องของบาป-บุญอยู่ก่อนแล้ว มีการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนเพื่อดึงดูดเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น แล้วก็แฝงเนื้อหาความรู้เข้าไปในกิจกรรมนั้นๆ เช่น กิจกรรม “ธารน้ำใจจากชมรมปกากะญอ สู่เด็กดอย” ก็จะสอนให้เห็นถึงความเมตตา หรือไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้นเอง ประเพณีมัดมือ ก็สอนให้เห็นถึงความกตัญญู มีการชักชวนให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เข้ามาที่อาศรมเพื่อดูโทรทัศน์ เล่นคอมพิวเตอร์ แล้วก็สอดแทรกคำสอน ฝึกให้ปฏิบัติธรรม สวดมนต์ไหว้พระ นั่งสมาธิ ซึ่งวิธีการทั้งหลายเหล่านี้พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเล่าให้ฟังว่า สามารถดึงดูดความสนใจของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ได้มากเลยทีเดียว ซึ่งเป็นผลให้สารที่ถูกส่งให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ทำให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เกิดการคล้อยตามคำสอน และเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัย ทักษะคติ และความเชื่อได้ง่ายขึ้น

อรรถวรณ์ ปิณฑนโอบาท (2537) ได้อธิบายไว้ว่า จุดจูงใจในสารอาจจะเป็นทางด้านชีวิวิทยา (ความต้องการทางด้านสรีระ) หรือเป็นจุดจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learned Motive) แต่การโน้มน้าวใจจะได้ผลดียิ่งขึ้น ถ้ามีจุดจูงใจที่ผู้รับสารสามารถเชื่อมโยงได้กับกรอบอ้างอิงของตนเอง จุดจูงใจที่ใช้กันทั่วไป ได้แก่จุดจูงใจโดยใช้ความกลัว (Fear Appeals) ปรากฏว่าความกลัวในระดับต่ำ มีผลในทางโน้มน้าวใจมากกว่าความกลัวในระดับสูง ถ้าความกลัวมีมากเกินไปแล้ว ผู้รับสารอาจจะเกิดความกระวนกระวาย ฉะนั้นแทนที่ผู้รับสารจะสนใจในสาร ผู้รับสารจะสนใจในความกระวนกระวายของตัวเองแทน, จุดจูงใจโดยใช้อารมณ์ (Emotional Appeals) คือ

การเชื่อมโยงความคิดที่เสนอเข้ากับอวัจนสารที่สามารถเร้าอารมณ์ได้ การทำให้อวัจนสารและอวัจนสารสอดคล้องกันโดยผู้ส่งสาร กรณีนี้เป็นกรณีพิเศษสำหรับการพูด ถ้าผู้พูดพูดเรื่องที่ต้องใช้อารมณ์เจือปน ผู้พูดต้องมีอากัปกริยา ท่าทาง น้ำเสียงประกอบด้วย ผู้ฟังจึงจะคล้อยตาม

สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สธิตฺต งามจาร์ ป.ธ.9) ได้นิพนธ์ไว้ในหนังสือวิถีนักเทศน์ (2542) ตอนหนึ่งว่าองค์ประกอบของการเทศน์นั้นประกอบไปด้วย สันตัสสนา แสดงแจ่มแจ้งชัดเจน เข้าใจง่าย ทั้งส่วนปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ มีอุปมาอุปไมย คือ ข้อเปรียบเทียบให้มองเห็นและอุทาหรณ์ คือ ตัวอย่างประกอบด้วย, สมบาทปนา แสดงโน้มน้าวใจ ชวนให้อยากรู้ อยากรู้ออกปฏิบัติตาม อยากรู้ได้รับผลดังที่แสดง, สมุตเตชนา แสดงให้เกิดความกล้าหาญ ไม่ย่อท้อ ไม่เบือนหน้าในการฟัง การรู้ การปฏิบัติ และการรับผล, สัมปหังสนา แสดงให้เกิดความร่าเริง เบิกบานแจ่มชื่นในการฟัง การรู้ การปฏิบัติ และการได้รับผล ในการแสดงธรรม ถ้าไม่มีความรื่นเริงเบิกบานเลยก็ยังไม่สมบูรณ์เพราะพระพุทธเจ้ายังทรงแสดงให้มีความรื่นเริงเบิกบานด้วย

ไซมอนส์ (Simons, 1976) เคยสรุปความหมายของ “การโน้มน้าวใจ” ว่าหมายถึง การสื่อสารของมนุษย์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่น โดยการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ค่านิยม หรือทัศนคติ

และวจิตลักษณ์ แสงอุไร (2530 : 208) ให้นิยามคำว่า “การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ” (Persuasive Communication) หมายถึง การสื่อสารเพื่อชักจูงใจ ชี้แนะและชักชวนให้บุคคลทำตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยอาศัยกระบวนการการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวใจ โดยมุ่งไปที่เป้าหมาย คือ ผู้รับสาร สถานการณ์ ข่าวสาร และช่องทางในการรับสาร

(2.5) กลยุทธ์การเลือกใช้สื่อ (Channel or Media)

ในการถ่ายทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระภิกษุติตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชนชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) นั้น จะพบว่าพระภิกษุติตอาสาพัฒนาชาวเขามีก่อนนำเอาสื่อต่างๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสาร เป็นตัวกลางในการนำสารจากไปยังผู้รับสารที่เป็นเยาวชนชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เพื่อถ่ายทอดสารที่ตนได้กำหนดไว้และเหมาะสม โดยมีการนำเอาทั้งสื่อประเพณี และสื่อสมัยใหม่เฉพาะกิจมาใช้ผสมผสานกันตามแต่สถานการณ์และสภาพแวดล้อมจะเอื้ออำนวยให้

ในด้านของสื่อประเพณีนั้นผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงสื่อประเพณีในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

(i) สื่อบุคคล พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจะใช้ตัวเองเป็นสื่อในการถ่ายทอดสารไปถึงเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในลักษณะของการทำตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดี มีความน่าเชื่อถือ ปฏิบัติให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เห็นเพื่อให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ปฏิบัติตามอย่างเต็มใจด้วยความศรัทธา ผู้วิจัยมองว่าการที่บัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจะใช้ตัวเองเป็นสื่อ นั้นเป็นเรื่องที่ดี

สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สันทิ ขัมภโร ป.ธ.9) (2542) ได้นิพนธ์ว่า นักเทศน์ต้องมีจรรยา คือ ความประพฤติเรียบร้อยสมเป็นสมณะ และเป็นผู้เผยแผ่พระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นที่เลื่อมใสของผู้ที่ยังไม่เลื่อมใส เป็นที่เพิ่มพูนความเลื่อมใสแก่ผู้เลื่อมใสอยู่แล้ว แม้จะเทศน์ดี แต่ถ้าความประพฤติไม่เรียบร้อยก็เป็นที่รังเกียจ ทำให้ค่าของความเป็นนักเทศน์ตกลงไปด้วย

(ii) สื่อกิจกรรม การที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นนั้น พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้เกิดการรวมตัวของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) โดยการนำกิจกรรมเป็นตัวกลางในการดึงดูดใจเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ให้เข้ามา เพื่อจะได้ถ่ายทอดความรู้ และเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีทั้งวิธีการผสมผสานแบบทางโลก เช่น กิจกรรมให้ความรู้เรื่องสุขอนามัย กิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทางธรรม เช่น ค่ายอบรมศีลธรรม, การสอนพระพุทธศาสนาประจำวันอาทิตย์ พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาก็ตัดกิจกรรมเหล่านี้ขึ้นที่ลานธรรมหรืออาศรม เป็นการนำเอาสื่อสถานที่มาใช้ จากที่ผู้รับสารไม่ค่อยให้ความสนใจ หลังจากจัดกิจกรรมแล้วผู้รับสารก็มีความกระตือรือร้นในการให้ความร่วมมือกันมากขึ้น เช่น การให้ความร่วมมือด้านการให้ข้อมูลต่างๆ

(iii) สื่อประเพณี นอกจากพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจะใช้สื่อกิจกรรมที่ตนเองจัดขึ้นแล้ว ยังอาศัยกิจกรรมประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่นมาใช้ เช่น ประเพณีผูกข้อมือ-ผูกธรรม เป็นสื่อในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีของทางชุมชนและนำเอาเป้าหมายสำคัญของการจัดงานประเพณีนั้นมาสอดแทรกเนื้อหาสารลงไป โดยไม่ให้ขัดต่อประเพณีความเชื่อดั้งเดิมของชุมชน จากการกระทำเช่นนี้ของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาเป็นลักษณะของความสามารถในการนำสื่อประเพณีมาใช้ประโยชน์เพื่อการสื่อสารของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาอีกทางหนึ่ง

(iv) สื่อสมัยใหม่เฉพาะกิจ พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขามีการนำเอาสื่อประเภทนี้มาใช้ในการสื่อสารกับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) อยู่เสมอ เพราะสื่อประเภทนี้สามารถทำให้เยาวชนปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เกิดความสนใจในสารที่ถ่ายทอดโดยพระบัณฑิตอาสา

พัฒนาเขาได้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารที่ผู้ส่งสารถ่ายทอดสารไปยังผู้รับสารเพียงฝ่ายเดียว (One - way communication) เช่น เสียงตามสายที่ส่วนใหญ่จะมีกันอยู่ในชุมชนอยู่แล้ว หรือจะเป็นการสื่อสารในลักษณะการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) การใช้คอมพิวเตอร์ในการค้นหาสารผ่านอินเทอร์เน็ตแล้วสื่อให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ การให้เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ดูโทรทัศน์, วีซีดี, หรือวีดีทัศน์แล้วถามข้อคิดเห็นของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จากการที่ได้ดูสิ่งที่ผ่านมาจากสื่อเหล่านี้ ล้วนเป็นทักษะการใช้สื่อสมัยใหม่ที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาเขาที่มีอยู่ในตัว เพราะหากเป็นเพียงพระภิกษุสงฆ์ธรรมดาที่ไม่ใช่พระภิกษุสงฆ์ที่เป็นบัณฑิต ก็อาจจะไม่มีทักษะความรู้มากพอที่จะใช้สื่อประเภทนี้ในการสื่อสารกับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เป็นต้น สื่อประเภทที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่แบบนี้ได้รับความสนใจจากเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) เป็นอย่างมาก เพราะเป็นสิ่งใหม่สำหรับชุมชนของพวกเขาในพื้นที่แบบนี้ คนในชุมชนมีโอกาสรับรู้ข่าวสารความรู้ความบันเทิงจากสื่อประเภทนี้น้อยมาก ทำให้มีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างกัน การโต้ตอบระหว่างกันขึ้น ทำให้เกิดความเข้าใจกันอย่างชัดเจน การสื่อสารแบบนี้พระบัณฑิตอาสาพัฒนาเขาก็จะเห็นปฏิกริยาสะท้อนกลับ (Feedback) ของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ทำให้การสื่อสารที่เกิดขึ้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินการนั้นๆ

สุภาพรรณ ณ บางช้าง และคณะ (33: 158) เขียนไว้ในหนังสือเรื่องหลักการประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาชาวชนบท ว่า "สื่อเพื่อการเผยแพร่ เป็นต้นว่า เทป บรรยายธรรมะ, เทปเพลงธรรมะ, สไลด์, วีดีโอ, ภาพยนตร์, แผ่นภาพ, นิทรรศการ ในลักษณะนิทรรศการสัญจร สื่อเหล่านี้เป็นสิ่งที่ขาดแคลนอย่างยิ่ง ถ้าได้มีการผลิตอย่างมีคุณภาพแล้วก็จะช่วยในการวางรากฐานศีล 5, ธรรม 5 และความรู้ความเข้าใจพุทธศาสนาในส่วนที่ละเอียดยิ่งขึ้นได้อย่างมาก

(6) ปัญหาอุปสรรคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ในการทำงานของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาเขานั้นถึงแม้จะได้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับที่จะใช้ในการถ่ายทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) แล้วก็ตาม แต่เมื่อถึงเวลาปฏิบัติจริงก็ยังคงต้องพบเจอกับอุปสรรคปัญหามากมาย แต่อาศัยแรงศรัทธา ความอดทน อย่างมีอุดมการณ์ จึงต้องฟันฝ่าอุปสรรคอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ซึ่งอุปสรรคที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาเขาพบนั้น มีทั้งอุปสรรค

ใหญ่และอุปสรรคเล็ก อุปสรรคที่ถือว่าเป็นอุปสรรคใหญ่ก็คือ อุปสรรคทางด้านภาษา และอุปสรรคด้านการคมนาคม

อุปสรรคด้านภาษานั้น เนื่องจากพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขานั้นไม่สามารถใช้ภาษาปกากะญอเพื่อสื่อสารกับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ที่เรียกว่า “วจนภาษา” (Verbal Language) ได้แล้ว ยิ่งส่งผลกระทบต่อการใช้สื่อสารเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระอย่างแน่นอน จึงต้องให้การสื่อสารโดยทางสีหน้า น้ำเสียง กิริยาท่าทาง ที่เรียกว่า “อวจนภาษา” (Non-verbal Language) มาช่วยในการสื่อสาร

อุปสรรคด้านการคมนาคม ในการเดินทางเข้าไปปฏิบัติภารกิจในชุมชนพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาต้องอาศัยการเดินทางเท้า เพราะด้วยสภาพภูมิประเทศที่เป็นภูเขาทิวกันดาร ทำให้ในการจะติดต่อกับส่วนกลางเพื่อประสานงานหรือมีความจำเป็นที่ต้องเข้าออกพื้นที่ในแต่ละครั้งเป็นไปด้วยความยากลำบาก บางครั้งหน่วยงานที่ต้องการขึ้นไปให้การสนับสนุนเมื่อต้องพบกับสภาพการคมนาคมที่ยากลำบากก็ยกเลิกกลางคัน บางทีมาครั้งเดียวแล้วไม่ยอมกลับมาอีกเลย แม้แต่การที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาจะบิดงอขาตรในชุมชนหรือไปเผยแพร่ธรรมะตามบ้านของเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ก็ยังลำบาก

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป ได้นำประเด็นปัญหาที่ได้มาจากการวิจัยครั้งนี้ ความเห็นที่มีผู้เสนอไว้ในเอกสาร และจากการสัมภาษณ์ ตลอดจนข้อคิดเห็นของผู้วิจัย จากการสังเกตเห็นในพื้นที่ ที่เข้าไปทำวิจัยมาประมวลเป็นข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นแนวทางให้กับพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยรุ่นต่อไป ในการพัฒนาพระนิสิตที่อาสาขึ้นไปพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง รวมถึงพระภิกษุสงฆ์ทั่วไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่พระพุทธศาสนาหรือธรรมะทั่วประเทศ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อทางพระพุทธศาสนา ในการเผยแพร่ธรรมะให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนและทันสมัย เหมาะกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ดังนี้

1. ทางโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ควรเตรียมความรู้ทางด้านภาษาปกากะญอ (กะเหรี่ยง) พื้นฐานให้กับพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ก่อนที่จะเข้าไปในพื้นที่เพื่อให้เกิดความกลมกลืนและสามารถสื่อสารกับเยาวชนปกากะญอ (กะเหรี่ยง) กันได้

เข้าใจมากขึ้น หรือหากสามารถคัดสรรพระบัณฑิตที่เข้าไปปฏิบัติการที่มีคุณสมบัติเป็นชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ก็จะสามารถลดปัญหาด้านภาษาได้และสามารถเข้าถึงวิถีชุมชนและการยอมรับจากชุมชนได้ง่ายกว่าพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาที่ไม่ใช่ชาติพันธุ์

2. ทางโครงการพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ควรที่จะกำหนดระยะเวลาการเข้าไปอยู่ในชุมชนนั้นๆให้ต่อเนื่องและยาวขึ้นกว่านี้ เพื่อที่จะทำให้โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขารูปนั้นๆ ได้มาริเริ่มและปฏิบัติไว้ เกิดความต่อเนื่องจนทำให้สัมฤทธิ์ผลได้ เพราะมีหลายโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ นั้นต้องหยุดและล้มเลิกไป เนื่องจากไม่มีผู้นำและผู้สานงานของโครงการต่อไป และตัวพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาก็กเริ่มเข้ากับชุมชนและสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารกับเยาวชนได้เข้าใจมากขึ้น จึงเป็นการดีที่จะทำให้การทำงานประสบผลสัมฤทธิ์ได้รวดเร็วขึ้นหรืออาจใช้วิธีการให้มีพระพี่เลี้ยงสำหรับพระบัณฑิตที่ขึ้นไปปฏิบัติเพื่อแนะนำและพาไปพบปะกับชุมชน

3. ควรมีการจัดกิจกรรมระหว่างชุมชน หรือมีการพาเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ไปศึกษาดูงานต่างชุมชนเกี่ยวกับกิจกรรมทางพุทธศาสนา เพื่อเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จะได้กลับมาประยุกต์ใช้ในชุมชนของตนเอง

4. เนื่องจากพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาได้มีการนำเอาสื่อสมัยใหม่และเทคโนโลยีเข้าไปใช้ในการสื่อสาร หากแต่ยังขาดการให้ความรู้ในด้านคุณและโทษของเทคโนโลยีแก่เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) จากการศึกษาวิจัยได้มีโอกาสพูดคุยกับเยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) พบว่า เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ยังไม่ตระหนักถึงภัยจากเทคโนโลยีอย่างอินเทอร์เน็ต

5. หน่วยงานภาครัฐ ควรเร่งเข้าไปขจัดปัญหาเรื่องยาเสพติดและผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ เพื่อให้พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาปฏิบัติการกิจได้สะดวกขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับกรวิจัย ผู้วิจัยเห็นว่าหากมีผู้ที่ต้องการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ต่อไปในอนาคต เพื่อเกิดความลึกซึ้งชัดเจนขึ้นนั้นควรคำนึงถึงเรื่องเหล่านี้

1. ควรเลือกศึกษาในเฉพาะชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ที่มีความเปลี่ยนแปลงและประสบความสำเร็จที่ดี เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีชัดเจนแก่ชุมชนอื่นในการนำไปปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จเช่นเดียวกัน จัดทำเป็นอาศรมต้นแบบ

2. ก่อนการลงพื้นที่ต้องทำการตรวจสอบและนัดหมายกับผู้ที่เข้าไปเก็บข้อมูลให้ชัดเจนในเรื่องของวัน เวลา สถานที่และจำนวนของผู้ที่จะให้ข้อมูล ว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่เราตั้งไว้หรือไม่

3. ต้องมีการเตรียมสภาพร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรงก่อนลงพื้นที่ในการวิจัย

4. ต้องเตรียมเสบียงอาหารและยาสามัญที่จำเป็นและสามารถเก็บรักษาได้ขึ้นไปด้วย

5. ประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยพบเห็นและยังไม่ได้ทำการศึกษาวิจัย คือ นอกจากชนเผ่าชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) แล้ว ยังมีชนเผ่าอาข่า มูเซอ ลีซอ ม้ง เย้า ที่มีการส่งพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาขึ้นไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ. **ศาสตร์แห่งสื่อวัฒนธรรมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: เอดิชั่นเพรสโปรดักส์ จำกัด, 2544.

กาญจนา แก้วเทพ. **สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2541.

จิราพร เนติธาดา. **วิธีการถ่ายทอดธรรมชาติของหลวงพ่อบุชา สุภัทโท**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2542.

จุมพล รอดคำดี. **สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2532.

ทัศนีย์ จันทร. "การสื่อสารกับการพัฒนาวัฒนธรรมและศาสนา". **เอกสารการสอนชุดวิชาการ
สื่อสารเพื่อการพัฒนา**. หน่วยที่ 12 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช, 2530.

ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์. **การสื่อสารระหว่างบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: รุ่งแสงการ
พิมพ์, 2533.

ประมะ สตะเวทิน. **หลักนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2527.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. **ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย**.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520.

ประเวศ ะดี. **การพัฒนาพลังสร้างสรรค์ขององค์กร**. กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน, 2535.

ปิ่นนัดดา นพพานวัน. **การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย. **มนุษย์สัมพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2531.

พรสิทธิ์ พัฒนธนาอนุรักษ์. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร : การศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรในเขตรังสิต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526

พระธรรมปิฎก. **การสื่อสารเพื่อเข้าถึงสังคม**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, 2539.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.

พระราชวรมนูณี (ประยูทธ ปยุตโต). **เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, 2531.

พระราชวรมนูณี. **สถาบันสงฆ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2527.

พัชนี เชาวจรรยา และคณะ. **แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เกล็ดไถ่การพิมพ์ (1989) จำกัด, 2537.

ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **โลกของสื่อลำดับที่ 3 สื่อกับศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: ที.พี.พรินท์, 2542.

ยุคล เบ็ญจวงศ์กิจ. **การวิเคราะห์ผู้รับสาร**. กรุงเทพมหานคร: ที.พี.พรินท์ จำกัด, 2542.

รจิตลักษณ์ แสงอุไร. **นิเทศศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2530.

ระวีวรรณ ประกอบผล. “องค์ประกอบและกระบวนการของการสื่อสาร”. **เอกสารการสอนชุดวิชา และทฤษฎีการสื่อสาร**. หน่วยที่ 3 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยวิทยาราช, 2529.

วศิน อินทสระ. **พุทธวิธีในการสอน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย, 2524.

สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สันท เขมจारी ป.๕.9). **วิทยักเทศน์**, กรุงเทพมหานคร: เลียงเชียง, 2542.

สุภาพรรณ ณ บางช้าง และคณะ. **หลักการประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการพัฒนาเยาวชนบท**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร. **การสื่อสารกับสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

อรวรรณ ปิลาตันโอบาท. **การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

อรวรรณ ปิลาตันโอบาท. **การสื่อสารเพื่อการใช้สื่อเพื่อการโน้มน้าวใจ**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ภาษาอังกฤษ

Belro, K. David. **The Process of Communication**. Michigan State University, 1960.

Colins, Cherry. **On Human Communications**. New York: The M I T Press, 1968

Gordon, Lindzey and Elliot Arson. **The Handbook of Social Psychology**. Vol.3[2nd] eds.
Massachusetts : Addison-Wesley Publishing Company, 1969.

Hovland, Carl. **Communication and Persuasive**. New Heaven: Vale University Press,
1953

Lasswell, D. Harold. **The Structure and Function of Communication in Society**. New
York : Happer and Row Publishers, 1948.

Rogers, Everett M. and F. Floyd Shoemaker. **Communication of Innovation**. 2nd ed.
New York: The Free Press, 1971.

Rogers, Everett M. **Communication Channels In Handbook of Communication**. Chicago:
Rand Mc. Nelly, 1978.

Rogers, Everett M. and D Lawrence Kincaid. **Communication Network Toward a new
Paradigm for research**. New York: The Free Press, 1980.

Rogers, Everett M. **Modernization Among Peasants**. New York: Holt Rinehart and
Winstone, Inc., 1969.

William, Mcquire. "Persuasive, Resistance and Attitude change." **In Handbook of
Communications**. Ed I thiel de sola pool, et al. New York: Rand McNally College
Publishing company, 1973.

Schramm, Wilbur. **Channels and Audiences in Handbook of Communication.** Chicago :
Rand McNelly College Pubilsh Company, 1973.

Schramm, Wilbur. **Mass Media and National Development.** California : Stanford
University Press, 1964

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คำถามข้อที่10. มีกรณีที่พระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา เข้าไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาแล้ว
ชนเผ่าชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ที่เคยนับถือศาสนาอื่น (คริสต์ /นับถือผี) เปลี่ยนมานับถือ
ศาสนาพุทธหรือไม่

คำตอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำถามข้อที่11. ประเมินเป้าหมายทั้งในแง่ปริมาณ (เพิ่มขึ้นมากน้อยแค่ไหน) และคุณภาพของ
เยาวชนชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ตลอดระยะเวลาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
พระบัณฑิตอาสาพัฒนาสัมฤทธิ์ผลมากน้อยแค่ไหน

คำตอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณค่ะ
สโรชา เตชะกฤตภูมิพงศ์

แบบสอบถาม

เรื่อง : กระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ที่มีต่อเยาวชน ชชาติพันธุ์ปกากะญอ (กะเหรี่ยง) ในปี พ.ศ.2551-2552 (COMMUNICATION PROCESS IN DISSEMINATING BUDDHISM TO HILL TRIBE YOUTH (KAREN) BY VOLUNTEER GRADUATED MONKS WORKING IN 2008-2009) เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาของนิสิตระดับมหาบัณฑิตคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากน้องๆ เยาวชนปกากะญอ ในการตอบแบบสอบถาม โดยตอบตามความเป็นจริง เพื่อที่จะนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับตัวท่าน และความคิดเห็นที่เป็นจริง

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ.....ปี

ส่วนที่ 1. ท่านได้รับความรู้จากการเผยแผ่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มากน้อยเพียงใด

หัวข้อความรู้	ระดับความรู้		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1.1 ความรู้ในเรื่องศีล 5			
1.2 ความรู้ในหลักธรรมอื่นๆนอกจากศีล 5			
1.3 ความรู้ในเรื่องของยาเสพติดและอบายมุข			
1.4 ความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม			
1.5 ความรู้ในเรื่องสุขอนามัยและโภชนาการ			
1.6 ความรู้ในเรื่องของภาษา			
1.7 ความรู้ในเรื่องของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย			
1.8 ความรู้ในเรื่องของการอนุรักษ์พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์พรรณธรรมประเพณี			

ส่วนที่ 2. ท่านมีความเข้าใจในเนื้อหาของการเผยแพร่ธรรมะและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา มากน้อยเพียงใด

หัวข้อความเข้าใจ	ระดับความเข้าใจ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
2.1 การยึดถือศีล5 ของคนในชุมชน จะทำให้ชุมชนสงบสุข			
2.2 มีความต้องการที่จะแสดงตนเป็นพุทธมามกะ			
2.3 หลักธรรมะสามารถสร้างสรรค์สันติแก่สังคม			
2.4รู้เท่าทันถึงพิษภัยและรู้จักป้องกันตนเองและคนรอบข้างให้พ้นจากยาเสพติดและอบายมุขต่างๆ			
2.5 เห็นคุณค่ารู้จักใช้ประโยชน์และห่วงหาพันธุภัยกรและสิ่งแวดล้อม			
2.6 เห็นความสำคัญและประโยชน์ในเรื่องสุขอนามัยและโภชนาการ			
2.7 สามารถพูดอ่านและเขียนภาษาไทยได้			
2.8 ความเข้าใจในเรื่องของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองที่ดี			
2.9เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี			

ส่วนที่ 3. ท่านได้นำหลักธรรมที่ถูกเผยแผ่โดยพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขา ไปปรับใช้
ในการดำเนินวิถีชีวิตมากน้อยเพียงใด

หัวข้อการนำหลักธรรมคำสอนมาปรับใช้ในการดำเนิน ชีวิต	ระดับการนำไปปฏิบัติ		
	มาก	ปาน กลาง	น้อย
3.1 ยึดมั่นในศีล5และนำมาเป็นหลักธรรมประจำใจในการ ดำเนิน ชีวิต			
3.2 มีความเกรงกลัวในการที่จะทำบาป			
3.3 นำเอาหลักธรรมะมาใช้ในการช่วยแก้ไขและตัดสิน ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต			
3.4 มีการลดการใช้เหล้าในการประกอบพิธีกรรมและงาน เลี้ยงต่างๆ ลง			
3.5 มีการดูแลความสะอาดทางร่างกายบ้านเรือนและ สภาพแวดล้อมให้ถูกต้องตามหลักสุขอนามัย			
3.6 เลือกกินอาหารโดยคำนึงถึงหลักโภชนาการ			
3.7 มีการดูแลปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ คงอยู่และมีความสมบูรณ์มากขึ้น			
3.8 ใช้ภาษาไทยในการติดต่อกับบุคคลภายในและภายนอก			
3.9 มีความจงรักภักดีต่อชาติศาสนาพระมหากษัตริย์ รักษา กฎหมาย เคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น			
3.10 มีการเข้าร่วมการประกอบพิธีกรรมและงานประเพณี ของชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณค่ะ

สโรชา เตชะกฤตภูริพงศ์

ภาคผนวก ข

เวทียោวชน

ประเพณีผูกข้อมือ-ผูกกรรม

เส้นทางการเดินทาง

อาคาร

ทำวัตรสวดมนต์

กิจกรรมพระบัณฑิตอาสาพัฒนาชาวเขาทำงานร่วมกับเยาวชนชาติพันธุ์ป่าเกอญอ

เผยแผ่พระพุทธศาสนา

อบรมก่อนลงพื้นที่ปฏิบัติศาสนกิจ

เวทีแลกเปลี่ยน

ทำความสะอาด เก็บขยะในชุมชน

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว สโรชา เตชะกฤตภูริพงษ์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี นิเทศศาสตรบัณฑิต ในปีการศึกษา 2541 และเข้าศึกษาต่อตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชานิเทศศาสตรพัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2549